

Univerzita Mateja Bela v Banskej Bystrici
Právnická fakulta

PRÁVNICKÁ FAKULTA UMB
BANSKÁ BYSTRICA

ZBORNÍK z online vedeckej konferencie
konanej dňa 13. 11. 2020 na Právnickej fakulte
Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici

PRÁVNÉ ROZPRAVY ON-SCREEN II.

Univerzita Mateja Bela v Banskej Bystrici

Právnická fakulta

ZBORNÍK

Z

online vedeckej konferencie

konanej dňa 13. 11. 2020

na Právnickej fakulte Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici

PRÁVNE ROZPRAVY ON-SCREEN II.

Sekcia študentskej vedeckej činnosti

2021

Právnická fakulta Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici

Predseda redakčnej rady a vedecký redaktor:

doc. Dr. iur. JUDr. Ing. Michal Turošík, PhD.

Predseda edičnej komisie:

JUDr. Monika Némethová, PhD.

Recenzenti:

JUDr. Ing. Andrea Bilas Ševčíková, PhD.

JUDr. Ľubica Saktorová, PhD., LL.M., M.A.

JUDr. Lenka Ušiaková, PhD.

Zostavovateľ:

doc. Dr. iur. JUDr. Ing. Michal Turošík, PhD.

Mgr. Miroslava Dolíhalová

Mgr. Jakub Dzimko

„Príspevky neprešli jazykovou úpravou“

Vydavateľ:

Belianum. Vydavateľstvo Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici

Právnická fakulta UMB

Právnická fakulta UMB v Banskej Bystrici

ISBN 978-80-557-1865-1

DOI: <https://doi.org/10.24040/pros.13.11.2020.ssvc>

OBSAH

ŠPECIFIKÁ OBCHODNÝCH SPOLOČNOSTÍ V PRÁVNOM PORIADKU SLOVENSKEJ
REPUBLIKY

CHARACTERISTIC OF BUSINESS COMPANIES IN SLOVAK REPUBLIC
JURISDICTION

Linda Ďurinová 5

PRÁVNA ISTOTA V KONTEXTE PANDEMICKEJ NEISTOTY

LEGAL CERTAINTY IN THE CONTEXT OF PANDEMIC UNCERTAINTY

Veronika Grešová – Andrea Kluknavská 14

ODDLŽENIE FYZICKEJ OSOBY KONKURZOM

DEBT ELIMINATION OF A NATURAL PERSON BY BANKRUPTCY

Barbora Hajduková – Jakub Dzimko 25

BUDÚCNOSŤ DRAŽIEB NA SLOVENSKU

THE FUTURE OF AUCTIONS IN SLOVAKIA

Matúš Janček 36

POSTAVENIE BEZPEČNOSTNEJ RADY V SYSTÉME HLAVNÝCH ORGÁNOV
ORGANIZÁCIE SPOJENÝCH NÁRODOV

THE STATUS OF THE SECURITY COUNCIL IN THE SYSTEM OF MAJOR ORGANS
OF THE UNITED NATIONS

Radka Kačáková – Ľubica Saktorová 45

PRÁVO NA ŽIVOT V OBLASTI MEDZINÁRODNÉHO PRÁVA

RIGHT TO LIFE IN AREA OF INTERNATIONAL LAW

Veronika Kavecká – Ľubica Saktorová 56

MALOLETÍ MIGRANTI BEZ SPRIEVODU A ICH ZABEZPEČENIE V SLOVENSKEJ
REPUBLIKE

THE TREATMENT OF UNDERAGED REFUGEES WITHOUT A GUARDIAN IN
SLOVAKIA

Jarmila Michlíková – Marica Pirošíková 66

PRACOVNOPRÁVNE VZŤAHY V KATOLÍCKEJ CIRKVI

LABOUR-LAW RELATIONS IN CATHOLIC CHURCH

Kristína Závodná – Lucia Petříková 82

**ŠPECIFIKÁ OBCHODNÝCH SPOLOČNOSTÍ V PRÁVNOM
PORIADKU SLOVENSKEJ REPUBLIKY
CHARACTERISTIC OF BUSINESS COMPANIES IN SLOVAK
REPUBLIC JURISDICTION**

Linda Ďurinová¹

Abstrakt

Cieľom článku je poskytnúť čitateľovi prehľad v špecifikách právnických osôb a právnom poriadku Slovenskej republiky. V článku sa venujeme obchodným spoločnostiam, ktoré sú rozdelené na osobné a kapitálové. Uvedené členenie je v praxi najpoužívanejšie. Venujeme sa verejnej a komanditnej obchodnej spoločnosti, ktoré sú osobné obchodné spoločnosti a kapitálovým spoločnostiam, teda spoločnosti s ručením obmedzeným a akciovej spoločnosti.

Kľúčové slová

Obchodná spoločnosť, osobná obchodná spoločnosť, kapitálová obchodná spoločnosť, verejná obchodná spoločnosť, komanditná obchodná spoločnosť, spoločnosť s ručením obmedzeným, akciová spoločnosť

Abstract

The aim of the article is to provide a reader overview in the specifications of legal entities and the legal system of the Slovak Republic. In this article, we focus on companies that are divided into personal and capital. This is the most used classification. We devoted to public and limited partnership, which are personal business companies and capital companies, ie limited liability companies and joint stock companies.

Keywords

Business Enterprise , personal business company, capital company, general partnership, limited partnership, Limited liability company, joint stock company

¹ PaedDr. Bc. Linda Ďurinová, študent externého štúdia Právnickej fakulty Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici

PRÁVNE ROZPRÁVY ON-SCREEN II.

Sekcia študentskej vedeckej činnosti

online vedecká konferencia - 13. november 2020

Úvod

Podnikanie fyzických a právnických osôb môžeme charakterizovať aj ako zárobkovú činnosť. Obchodný zákonník (zákon č. 513/1991 Zb.) upravuje aj právne postavenie obchodných spoločností. Pod obchodnou spoločnosťou si môžeme predstaviť združenie právnických a fyzických osôb, ktoré majú istý podnikateľský plán. Podľa spoločných znakov rozlišujeme viacero typov obchodných spoločností. Obchodné spoločnosti sa teda členia na obchodné a kapitálové. Uvádzame členenie, ktoré je najpoužívanejšie. Medzi osobné obchodné spoločnosti radíme verejnú obchodnú spoločnosť a komanditnú obchodnú spoločnosť. Medzi kapitálové obchodné spoločnosti radíme spoločnosť s ručením obmedzeným, akciovú spoločnosť a európsku spoločnosť, ktorá je osobitným druhom akciovej spoločnosti. V článku rozpracovávame špecifiká jednotlivých obchodných spoločností a v krátkosti sa venujeme aj európskej spoločnosti, kde vidíme prínos predovšetkým pre spoločnosti pôsobiace vo viacerých krajinách súčasne.

Každej obchodnej spoločnosti sa venujeme na úrovni analýzy jednotlivých špecifikách ich právnej úpravy. Zároveň zadefinujeme rozdiely, výhody aj nevýhody jednotlivých obchodných spoločností. Členenie, ktoré využívame nie je priamo zadefinované v zákone, ale je využívané na základe spoločných črt, ktoré nachádzame v právnej úprave obchodných spoločností. Členenie, ktoré využívame je najpoužívanejšie a v literatúre sa s ním pomerne často stretávame.

Jadro

Osobná obchodná spoločnosť, už ako je z názvu zrejmé ide o obchodnú spoločnosť, kde sa vychádza z povinnosti spoločníkov na osobnej účasti pri činnosti spoločnosti. Pri osobnej obchodnej spoločnosti je dôležitým a podstatným prvkom to, že spoločníci nemusia vkladať do spoločnosti vklady, avšak ide o neobmedzené ručenie spoločníkov za všetky záväzky spoločnosti celým majetkom spoločníkov. To v praxi znamená, že hoci v takejto obchodnej spoločnosti nie je potrebné základné imanie, spoločník si je vedomý, že za záväzky ručí celým svojím majetkom. Pokiaľ hovoríme a o vedení spoločnosti, tak spoločnosť vedú

PRÁVNE ROZPRÁVY ON-SCREEN II.

Sekcia študentskej vedeckej činnosti

online vedecká konferencia - 13. november 2020

spoločníci, pričom ale spoločnosť nevytvára vnútorné orgány a v prípade ukončenia účasti na vedení spoločnosti niektorým zo spoločníkov môže dôjsť k zániku spoločnosti. Medzi osobné obchodné spoločnosti zaraďujeme verejnú obchodnú spoločnosť a komanditnú spoločnosť.

Verejná obchodná spoločnosť je podľa Obchodného zákonníka §76 je obchodná spoločnosť, v ktorej aspoň dve osoby podnikajú pod spoločným obchodným menom a ručia za záväzky spoločnosti spoločne a nerozdielne všetkým svojím majetkom. Maximálny počet spoločníkov však nie je stanovený a považujeme ho teda za neobmedzený. Verejnú obchodnú spoločnosť však môžu zakladať FO a PO, dokonca môžeme hovoriť aj o zahraničných osobách. Pri PO v tomto prípade hovoríme aj o štáte, ktorý môže založiť verejnú obchodnú spoločnosť.

Založenie takejto spoločnosti je na základe spoločenskej zmluvy, avšak ako sme uviedli vyššie nemôže ísť o jednoosobovú spoločnosť a teda hovoríme o dvojstrannom, prípadne viacstrannom právnom akte. V Obchodnom zákonníku v §78 sú uvedené všetky náležitosti, ktoré musí spoločenská zmluva obsahovať. V prípade požiadavky na zmenu v spoločenskej zmluve jedným, alebo viacerými spoločníkmi je potrebné, aby s danou zmenou súhlasili všetci spoločníci verejnej obchodnej spoločnosti. Dôležitou časťou spoločenskej zmluvy je súhlas spoločníka s prevzatím povinnosti vloženie vkladu, či už peňažného alebo nepeňažného, nakoľko ide o spoločnosť kde nie je povinný vklad na vznik. Vznikom v.o.s. sa pokladá deň zápisu do obchodného registra. Rovnako ako nie je povinná tvorba základného imania, tak nie je povinná ani tvorba rezervného fondu.

Štatutárnym orgánom v.o.s. sú všetci spoločníci, nie je to tak len v prípade, že sa v spoločenskej zmluve spoločníci dohodnú inak. Môže to byť napr. v prípade, že vedením spoločnosti je povereným v spoločenskej zmluve iba jeden zo spoločníkov a ostatní týmto svoju právomoc strácajú. Uvedené vyplýva z §81 Obchodného zákonníka. Daný paragraf hovorí aj o možnosti zmeny v tejto náležitosti spoločenskej zmluvy a aj to za akých podmienok je zmena možná.

V §68 Obch. zákonníka sa uvádzajú všeobecné dôvody zrušenia obchodnej spoločnosti a v §88 osobitné dôvody zrušenia, pri ktorých však môže dôjsť aj k tomu, že pokiaľ sa jednotlivé body dotknú jedného zo spoločníkov, ostatní spoločníci sa môžu dohodnúť aj na pokračovaní fungovania v.o.s. Ako príklad uvedieme napr. zánik právnickej osoby, ktorá je jedným zo

PŘÁVNE ROZPRAVY ON-SCREEN II.

Sekcia študentskej vedeckej činnosti

online vedecká konferencia - 13. november 2020

spoločníkov, úmrtie jedného zo spoločníkov atď. Spoločnosť vo všeobecnosti zaniká dňom výmazu z obchodného registra.

Komanditná spoločnosť je jedným z typov osobnej spoločnosti. Uvedieme však dôvody prečo nie je komanditná spoločnosť typickou osobnou spoločnosťou a dokonca sa v nej dajú nájsť aj prvky kapitálovej spoločnosti. Opäť platí, že hovoríme o právnickej osobe, ktorá združuje minimálne dve osoby, zakladá sa spoločenskou zmluvou (deň založenia chápeme ako deň zápisu do obchodného registra), ktoré sú vzájomne odlišnom postavení. Pri komanditnej spoločnosti rozlišujeme dva druhy právneho postavenia osôb. Komanditista a komplementár, obaja sú spoločníci avšak ide o rozličných nositeľov osobných a kapitálových znakov spoločnosti.

Komplementár je nositeľ osobných znakov spoločnosti a za záväzky spoločnosti ručí celým svojim majetkom. Zároveň však platí, že komplementár disponuje oprávnením na vedenie spoločnosti a konanie v jej mene. Túto právomoc vieme prirovnať k spoločníkovi vo verejnej obchodnej spoločnosti.

Komanditista za záväzky spoločnosti ručí do výšky svojho nesplateného vkladu, ktorý je zapísaný v obchodnom registri. Na rozdiel od komplementára nemá oprávnenie na obchodné vedenie spoločnosti a ani na konanie v mene spoločnosti. Práve tento znak označujeme ako spoločný s kapitálovou obchodnou spoločnosťou, konkrétne s.r.o.

Každá komanditná spoločnosť má jedného alebo viacerých komanditistov a jedného alebo viacerých komplementárov. Uvedené vyplýva z §93 Obchodného zákonníka. Zároveň však platí, že v každej komanditnej spoločnosti musí vystupovať minimálne jeden komplementár a jeden komanditista.

Pokiaľ uvažujeme o právnej komanditnej spoločnosti a jej aplikácii, musíme skonštatovať, že ide o zložitejšiu aplikáciu a úpravu ako pri v.o.s.

V komanditnej spoločnosti sa povinne nevytvára základné imanie, komanditista má však povinnosť vkladu vo výške minimálne 250eur. Maximálny počet spoločníkov je neobmedzený, čo môže v určitých prípadoch predstavovať nevýhodu, keďže pôjde o väčšiu sociálnu skupinu a k dohode môže komplikovanejšie dochádzať.

Kapitálová obchodná spoločnosť je spoločnosť, v ktorej sa na rozdiel od osobnej obchodnej spoločnosti spoločníci nezúčastňujú na činnosti spoločnosti. Z Obchodného zákonníka vyplýva, že je povinná tvorba základného imania a každý spoločník je povinný

PRÁVNE ROZPRÁVY ON-SCREEN II.

Sekcia študentskej vedeckej činnosti

online vedecká konferencia - 13. november 2020

minimálneho vkladu v závislosti od typu spoločnosti. V kapitálových obchodných spoločnostiach sa zriaďujú orgány, taktiež špecifické podľa typu spoločnosti. Spoločníci ručia za záväzky spoločnosti len do výšky svojho vkladu. Tu je už značný rozdiel v porovnaní s osobnými obchodnými spoločnosťami. Ako zakladací dokument je spoločenská zmluva alebo zakladacia listina v prípade „jednoosobovej“ s.r.o. Za deň vzniku spoločnosti pokladáme deň zápisu do obchodného registra. Kapitálové obchodné spoločnosti poznáme dve: spoločnosť s ručením obmedzeným a akciová spoločnosť. Za kapitálovú obchodnú spoločnosť považujeme aj Európsku spoločnosť, čo pokladáme za špecifický typ akciovkej spoločnosti.

Spoločnosť s ručením obmedzeným je jedným z typov kapitálovej obchodnej spoločnosti. Hovoríme o spoločnosti kde sa základné imanie tvorí z vopred vložených vkladov spoločníkov. Vklady môžu byť peňažné aj nepeňažné, ale je potrebné, aby v prípade nepeňažných boli vklady oceniteľné v peniazoch. Minimálnym vkladom jedného spoločníka je vklad v hodnote 750€. Základné imanie s.r.o. v celkovej hodnote musí byť vo výške minimálne 5000€. Existuje však výnimka kedy je možné byť spoločníkom s.r.o. aj s vkladom 250€, ale v tomto prípade ide o spoločníctvo a to musí vo svojom sumári tvoriť min. 750€. Výhodou s.r.o. je možnosť založenia aj jednou FO/PO a spoločnosť môže mať maximálne 50 spoločníkov. Zároveň však zo zákona vyplýva, že jedna FO/PO môže byť jediným spoločníkom v maximálne v troch spoločnostiach a zároveň platí, že „jednoosobová“ s.r.o. nesmie byť jediným spoločníkom inej s.r.o.

Spoločnosť s ručením obmedzeným je spravidla zakladaná na podnikateľské účely, prípadne charitatívne a zároveň je dôležité upozorniť na skutočnosť, že vo forme s.r.o. sa nemôže vykonávať napr. banková alebo poisťovacia činnosť.

Za spoločnosť koná konateľ, resp. konatelia, ktorých osoba sa od spoločníka môže líšiť. Pri s.r.o. je teda povinná tvorba základného imania a rezervného fondu. Rezervný fond je povinné tvoriť vždy vo výške 10% základného imania, dopĺňanie je priebežné vo výške 5% z každoročného zisku spoločnosti.

Spoločnosť za svoje záväzky ručí celým svojim majetkom a spoločníci do výšky svojho nesplateného vkladu.

V spoločnosti s ručením obmedzeným sa zo zákona zriaďujú orgány:

- valné zhromaždenie;

PRÁVNE ROZPRÁVY ON-SCREEN II.

Sekcia študentskej vedeckej činnosti

online vedecká konferencia - 13. november 2020

- konatelia;
- dozorná rada;
- iné orgány v prípade potreby s.r.o.

Akciová spoločnosť je druhým typom kapitálovej obchodnej spoločnosti. Rovnako však ako aj pri s.r.o. spoločník akciovej spoločnosti v jej mene nekoná. Rovnako je však povinná tvorba základného imania, ktoré je v prípade a.s. vo výške minimálne 25000€. Základné imanie však tvorí súčet akcií určitej menovitej hodnoty. Nadobudnutím akcií sa osoba stáva akcionárom po zápise do obchodného registra.

Akciovú spoločnosť zakladajú min. 2 FO alebo 1 PO, maximálny počet je neobmedzený. Pokiaľ je zakladateľ jeden hovoríme o zakladateľskej listine a v prípade viacerých zakladateľov hovoríme o zakladateľskej zmluve. Deň vzniku akciovej spoločnosti pokladáme deň zápisu do obchodného registra.

V akciovej spoločnosti je povinná tvorba rezervného fondu, ktorý je vo výške 10% zo základného imania a jeho tvorba je povinná už pri samotnom vzniku spoločnosti. Zároveň je dôležité upozorniť na skutočnosť, že je taktiež nevyhnutné dopĺňanie rezervného fondu a to vždy vo výške min. 10% zo zisku a to až do výšky 20% základného imania.

V prípade, ak by mala byť akciová spoločnosť spoločnosťou, ktorá sa zakladá napr. pre účely podnikania v bankovníctve alebo poisťovníctve je potrebný špecifický súhlas napr. povolenie Národnej banky Slovenskej republiky.

V prípade rozhodovania aký typ spoločnosti osoba bude zakladať zohráva rolu aj pozitívna prípadne negatívna stránka daného typu spoločnosti. Pri akciovej spoločnosti za pozitívum považujeme predovšetkým jednoduchý spôsob prevodu akcií, anonymita akcionárov, čo mnohým z určitých dôvodov vyhovuje. Zároveň za negatívum považujeme pomerne vysokú administratívnu náročnosť pri založení a ďalšom fungovaní spoločnosti. Ďalšou skutočnosťou je vysoké základné imanie, povinné poplatky Centrálnemu depozitáru cenných papierov.

V akciovej spoločnosti sa taktiež zriaďujú orgány spoločnosti:

- valné zhromaždenie;
- predstavenstvo;
- dozorná rada.

PRÁVNE ROZPRÁVY ON-SCREEN II.

Sekcia študentskej vedeckej činnosti

online vedecká konferencia - 13. november 2020

Európska spoločnosť (Societas Europea) je špecifickým typom akciovej spoločnosti. O špecifickej hovoríme preto, lebo v literatúre sa s daným typom spoločnosti nestretávame a ak áno, tak len v krátkosti. Považujeme však Európsku spoločnosť za významnú z pohľadu praxe a obchodného trhu v Európskej únii. Čoraz viac obchodných spoločností využíva obchodovanie v priestore Európskej únie, nakoľko sa spoločnosti prirodzene rozrastajú a máme za to, že Európska spoločnosť je významná v prostredí obchodných spoločností a preto sa aj venujeme danej problematike.

Ako sme už načrtli ide o spoločnosť, ktorá má sídlo v niektorom zo štátov Európskej únie. Do podoby o akej hovoríme dnes sa Európska spoločnosť dostala až v roku 2001, no do praxe sa však zavádzala v roku 2004. Zavedením tejto spoločnosti do praxe sa odbúrala dilema mnohých spoločností kde zriadiť svoje sídlo. Môžeme hovoriť o pomerne jednoduchej zmene sídla spoločnosti. Na druhej strane je však dôležité povedať, že výška základného imania je vo výške 120.000€ a ide teda o skutočne veľké spoločnosti s medzinárodnou účasťou. Rovnako je rozdiel v riadení, kedy v štandardnej akciovej spoločnosti hovoríme o predstavenstve a dozornej rade, v tomto prípade môže ísť o vytvorenie len jedného orgánu a teda inštitút jednostupňového riadenia. Podľa zdrojov dostupných na ORSR je možné zistiť, že v roku 2014 sme v Slovenskej republike mali 94 fungujúcich Európskych spoločností a ako je vidieť, nehovoríme o vysokom počte.

Existuje šesť spôsobov vzniku Európskej spoločnosti:

- zlúčením min. dvoch spoločností, ktoré ale spĺňajú podmienku spravovania rôznymi krajinami Európskej únie;
- splynutím min. dvoch spoločností, ktoré ale spĺňajú podmienku spravovania rôznymi krajinami Európskej únie;
- vytvorením holdingovej spoločnosti minimálne dvomi spoločnosťami, ktoré ale spĺňajú podmienku spravovania rôznymi krajinami Európskej únie;
- založením dcérskej spoločnosti minimálne dvomi spoločnosťami, ktoré ale spĺňajú podmienku spravovania rôznymi krajinami Európskej únie;
- založením dcérskej spoločnosti inou Európskou spoločnosťou;
- zmenou právnej formy na Európsku spoločnosť, pričom však musí splniť podmienku spravovania dcérskej spoločnosti v inej krajine EÚ po dobu minimálne dvoch rokov.

PRÁVNE ROZPRÁVY ON-SCREEN II.

Sekcia študentskej vedeckej činnosti

online vedecká konferencia - 13. november 2020

Záver

V článku sme uviedli špecifiká jednotlivých obchodných spoločností. Poskytli sme prehľad o ich fungovaní a spoločné znaky jednotlivých spoločností. Zamerali sme sa na osobné a kapitálové obchodné spoločnosti a Európsku spoločnosť ako špecifický typ akciovej spoločnosti. Výhodami osobných spoločností je priama účasť na riadení spoločnosti, čo je presným opakom kapitálových spoločností. Pri s.r.o. sa v praxi pomerne často stretávame, že spoločník nie je konateľom a teda nezúčastňuje sa na konaní za spoločnosť. Je to pomerne zaujímavý jav, nakoľko osoba, ktorá vlastní spoločnosť a za jej záväzky zodpovedá do výšky svojho nesplateného vkladu, nekoná v mene spoločnosti a teda nevie priamo vstupovať do obchodných záležitostí. Je vysoký počet takýchto spoločností aj pri tých menších povedzme pri obrate do 100.000€. Pri jednotlivých spoločnostiach sme sa venovali aj pozitívnym stránkam ako je napr. pri s.r.o. obmedzený počet spoločníkov, pri osobných spoločnostiach je to jednoduchosť založenia. Naopak nevýhodou napr. pri osobných spoločnostiach, príp. akciovej spoločnosti je to neobmedzený počet spoločníkov, čo môže viesť k zložitejšiemu konsenzu. V prípade, ak sa niekto rozhodne založiť spoločnosť je výlučne na jeho rozhodnutí akou cestou sa rozhodne ísť a akú spoločnosť bude zakladať. Je však potrebné zvážiť všetky alternatívy, výhody a nevýhody.

ZOZNAM BIBLIOGRAFICKÝCH ODKAZOV

Monografie a učebnice:

BANDLEROVÁ A. – BEZÁKOVÁ L. – ĎURKOVIČOVÁ J. Občianske právo. Nitra: Vydavateľstvo SPU, 2003. 174 s. ISBN 80-8096-132-0

CIRÁK J. – FICOVÁ S. a kol. Občianske právo obecná časť. Ostrava: KEY Publishing s.r.o., 2008. 359 s. ISBN 978-80-7418-002-6

ČERNEJOVÁ A. – HANES D. Právo akciových spoločností. Bratislava: Bradlo, 1991. 224 s. ISBN 80-7127-028-8

PRÁVNE ROZPRÁVY ON-SCREEN II.

Sekcia študentskej vedeckej činnosti

online vedecká konferencia - 13. november 2020

DUFALOVÁ L. – KRIŽAN M. – SKORKOVÁ V. Repetitórium občianskeho hmotného práva. 2. vyd. Bratislava : IURIS LIBRI, 2017. 272 s. ISBN 978-80-89635-33-7

FEKETE I. Obchodná spoločnosť s ručením obmedzeným. Bratislava: EPOS, 2004. 711 s. ISBN 80-8057-584-3

LAZAR J. a kol. Občianske právo hmotné 1. Bratislava : IURA EDITION, 2010. 715 s. ISBN 978-808078-346-4

LAZAR J. a kol. Občianske právo hmotné 2. Bratislava : IURA EDITION, 2010. 549 s. ISBN 978-808078-346-4

PELIKÁNOVÁ I. Obchodní právo. Praha: Aspi, 2006, 548 s. ISBN 80-7357-14-98

Občiansky zákonník. Bratislava: HEURÉKA, 2017, 132 s. ISBN 978-80-8173-034-4

ŽITŇANSKÁ L. et. al. Základy obchodného práva 1. 1 vydanie. Bratislava: Iura Edition, 2009, 631 s.

ISBN 978-80-8078-276-4

Internetové zdroje

Obchodný zákonník. [online]. 2018. [cit. 2019-11-25].

Dostupné na internete: <https://www.zakonypreludi.sk/zz/1991-513>

PRÁVNA ISTOTA V KONTEXTE PANDEMICKEJ NEISTOTY
LEGAL CERTAINTY IN THE CONTEXT OF PANDEMIC
UNCERTAINTY

Veronika Grešová - Andrea Kluknavská¹

Abstrakt

Predkladaný príspevok sa zameriava na analýzu aktuálnych problémov súvisiacich s pandémiou COVID 19 a novoprijatou právnou úpravou ovplyvňujúcou pracovnoprávne vzťahy v kontexte jej dopadu na právnú istotu. Poukazuje na potrebu praktického naplnenia princípu právnej istoty, ktoré by mohlo napomôcť k zvyšovaniu dôvery spoločnosti v právo i v čase neistoty pod vplyvom celosvetovej pandémie a narastajúcej nedôvery spoločnosti voči štátnym inštitúciám.

Kľúčové slová

právná istota, právny štát, predvídateľnosť, medzery v práve.

Abstract

The presented paper is aimed on the analysis of current issues related to the COVID 19 pandemic and the newly approved legislation affecting employment relations in the context of its impact on legal certainty. It points to the need for practical implementation of the principle of legal certainty, which could help increase society's confidence in the law even in times of uncertainty under the influence of a global pandemic and growing distrust of society towards state institutions.

Key words

legal certainty, rule of law, predictability, legal voids.

¹ Bc. Veronika Grešová, Právnická fakulta Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici, vgresova2@student.umb.sk
Mgr. Mgr. Andrea Kluknavská, PhD., LL.M., odborný asistent, Katedra ústavného práva a teórie práva Právnickej fakulty Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici, kluknavska.andrea@umb.sk

PRÁVNE ROZPRÁVY ON-SCREEN II.

Sekcia študentskej vedeckej činnosti

online vedecká konferencia - 13. november 2020

Úvod

Pandémia koronavírusu COVID 19 priniesla so sebou pre všetkých nepoznanú, bezprecedentnú situáciu a s ňou spojenú potrebu prijímania rýchlych a rozhodných riešení, ktoré by zabránili rozširovaniu nákazy a ochránili zdravie a životy ľudí. S narastajúcim počtom prípadov sa Vláda Slovenskej republiky rozhodla pre vyhlásenie núdzového stavu a prijímanie reštriktívnych opatrení, ktoré obmedzovali základné práva a slobody ľudí. Prijímanie a zavádzanie niektorých opatrení častokrát sprevádzané i množstvom chaotických a meniacich sa vyjadrení zo strany vládnych predstaviteľov či odborníkov z oblasti zdravotníctva, vyvolávalo v spoločnosti obavy, nedôveru a najmä neistou prameniáciu z nedostatočného vysvetlenia a zdôvodnenia prijímaných opatrení a ich dôsledkov a dopadu na životy ľudí. Celoplošné testovanie na ochorenie COVID 19 a s ním spojená povinnosť preukázať sa negatívnym výsledkom testu, ktorým bola podmienená sloboda pohybu prehĺbili názorovú polarizáciu spoločnosti na prijímané opatrenia i nedôveru ľudí v právny štát.

Právna istota v podmienkach právneho štátu

V súlade s právnou teóriou možno právny štát chápať ako štát, v rámci ktorého sa metóda legality spája s ideou suverenity ľudu, princípom deľby moci a neodňateľných ľudských práv.² Právny štát teda v sebe spája viazanosť štátnej moci právom a jej uplatňovanie na základe práva a v jeho medziach za súčasného rešpektovania základných ľudských práv a slobôd, rovnosti občanov pred zákonom a deľby moci.

Súčasný materiálny právny štát (čl. 1 ods. 1 ústavy) je postavený okrem iného na dôvere občanov v právo a právny poriadok. Podmienkou takej dôvery je stabilita právneho poriadku a dostatočná miera právnej istoty občanov. Stabilita právneho poriadku a právna istota je ovplyvňovaná nielen legislatívnou činnosťou štátu (tvorbou práva), ale tiež činnosťou štátnych orgánov aplikujúcich právo, lebo najskôr aplikáciou a interpretáciou právnej normy sa vytvára vo verejnosti vedomie toho, čo je a čo nie je právom (I. ÚS 665/2013).

² GERLOCH, A.: *Teorie práva*. Plzeň: 2007. s 219.

PRÁVNE ROZPRÁVY ON-SCREEN II.

Sekcia študentskej vedeckej činnosti

online vedecká konferencia - 13. november 2020

Každý občan by mal vedieť aké správanie sa od neho očakáva a naopak, aké správanie môže on očakávať od iných. Na to je však potrebné, aby bola prijímaná právna úprava dostatočne jasná, prehľadná a kontinuálna.³ Ústavný súd Slovenskej republiky zahŕňa pod koncepciu materiálneho právneho štátu aj *požiadavku na obsahovú a hodnotovú kvalitu právnej normy, ktorá má zaistiť primeranosť použitého právneho prostriedku implementovaného vo zvolenej legislatívnej regulácii vo vzťahu k legitímnemu cieľu sledovanému zákonodarcom a súlad zvoleného legislatívneho opatrenia s ústavnými princípmi a demokratickými hodnotami* (PL. ÚS 17/2008).

K napĺňaniu princípu právnej istoty je zároveň nevyhnutné uznávanie a presadzovanie platných a účinných právnych noriem, zachovávanie zmlúv, ochrana správania sa v súlade s právom a vykonávanie rozsudkov.⁴ Ústavný súd Slovenskej republiky uviedol, že *v právnom štáte, v ktorom sú ako neoddeliteľné súčasti okrem iných stelesnené také princípy, ako sú právna istota a spravodlivosť, sa osobitný dôraz kladie na ochranu tých práv, ktoré sú predmetom jej úpravy. Povinnosťou všetkých štátnych orgánov je zabezpečiť reálnu možnosť ich uplatnenia týmito subjektmi, ktorým boli priznané* (I. ÚS 17/1999).

V súčasnosti sa tak vláda ako aj všetci obyvatelia a občania Slovenskej republiky nachádzajú v neľahkej situácii, ktorá v moderných dejinách nemá obdobu. Avšak ani bezprecedentnosť a nepredvídateľnosť vývoja pandémie a s tým súvisiaca potreba prijímania rýchlych a efektívnych opatrení nemôžu byť dôvodom na upustenie od rešpektovania a dodržiavania princípov právneho štátu a právnej istoty obzvlášť. V nasledujúcej časti sa bližšie pozrieme na vybrané opatrenia ovplyvňujúce oblasť pracovnoprávných vzťahov, ktoré mali značný dopad na právnu istotu v celej spoločnosti.

Vývoj právnej úpravy

Vláda Slovenskej republiky dňa 30. septembra 2020 schválila návrh na vyhlásenie núdzového stavu a v zmysle čl. 5 ods. 1 ústavného zákona č. 227/2002 Z. z. o bezpečnosti štátu v čase vojny, vojnového stavu, výnimočného stavu a núdzového stavu v znení

³ BRÖSTL, A. a kol.: *Teória práva*. Plzeň: 2013. s. 184.

⁴ Ibid. 3.

PRÁVNE ROZPRÁVY ON-SCREEN II.

Sekcia študentskej vedeckej činnosti

online vedecká konferencia - 13. november 2020

neskorších predpisov vyhlásila núdzový stav na postihnutom území na obdobie 45 dní počnúc 1. októbrom 2020. V súvislosti so zhoršujúcou sa pandemickou situáciou v niektorých regiónoch bolo vydané Uznesenie vlády Slovenskej republiky č. 678 z 22. októbra 2020, ktorým došlo k obmedzeniu slobody pohybu a pobytu zákazom vychádzania, ktorý sa uplatňoval na územné obvody okresov Námestovo, Tvrdošín, Dolný Kubín a Bardejov. Je potrebné doplniť, že toto uznesenie bolo prijímané v súvislosti s pilotným plošným testovaním a s ním spojeným vydávaním certifikátov o výsledku testu, ktoré v týchto regiónoch prebiehalo. Napriek tomu, že testovanie bolo označené za dobrovoľné, každý kto sa chcel vyhnúť zákazu vychádzania, potreboval certifikát s negatívnym výsledkom testu na ochorenie COVID 19 resp. sa naňho musela vzťahovať niektorá z ďalších výnimiek uvedených v uznesení. Zákaz vychádzania sa teda nevzťahoval na cestu do a zo zamestnania ak ju vykonávala osoba, ktorá sa preukáže negatívnym výsledkom testu na ochorenie COVID 19.

Neskôr sa pod vplyvom plánovaného celoplošného testovania na základe Uznesenia vlády Slovenskej republiky č. 693 z 28. októbra 2020 rozšíril zákaz vychádzania na celé územie Slovenskej republiky. Opäť sa však takýto zákaz nevzťahoval na osobu, ktorá sa preukáže negatívnym výsledkom testu resp. preukáže splnenie niektorej z ďalších výnimiek stanovených v uznesení. Na toto uznesenie už nadväzovala aj Vyhláška Úradu verejného zdravotníctva Slovenskej republiky č. 16/2020, ktorá z dôvodu ochrany života a zdravia nariaďovala všetkým zamestnávateľom zakázať vstup na pracoviská a do iných priestorov zamestnávateľa zamestnancom, resp. osobám, ktoré sa nepreukážu potvrdením o negatívnom výsledku RT-PCR testu vykonaným v stanovenom období alebo certifikátom vydaným Ministerstvom zdravotníctva Slovenskej republiky s negatívnym výsledkom antigénového testu na ochorenie COVID 19 vykonaným v stanovenom období subjektom podieľajúcim sa na celoplošnom testovaní „Spoločná zodpovednosť.“

Prijatie tohto opatrenia vyvolalo v spoločnosti nevôľu a obavy zo straty príjmu či rovno zamestnania, no i pochybnosti o oprávnenosti takéhoto zásahu zamestnávateľa do práva zamestnanca na súkromie. K zvyšovaniu miery neistoty prispievalo množstvo niekedy až

PRÁVNE ROZPRÁVY ON-SCREEN II.

Sekcia študentskej vedeckej činnosti

online vedecká konferencia - 13. november 2020

protichodných vyjadrení zamestnávateľov⁵, Ministerstva práce sociálnych vecí a rodiny⁶ či stanovisko Úradu na ochranu osobných údajov⁷ alebo odbornej verejnosti.

Krátke zamyslenie nad formou prijímaných opatrení

Pri pilotnom testovaní vybraných regiónov bolo oprávnenie zamestnávateľov požadovať od zamestnancov pri vstupe na pracovisko preukázanie sa negatívnym výsledkom testu na COVID 19 vo forme Uznesenia Vlády SR. V § 1 ods. 1 Zákona č. 400/2015 Z. z. o tvorbe právnych predpisov a o Zbierke zákonov Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov sa explicitne uvádza zoznam predpisov, ktoré sú všeobecne záväzné, avšak uznesenie vlády v tomto zozname chýba. Možno z toho teda vyvodiť záver, že uznesenie vlády nie je všeobecne záväzným právnym aktom. Potvrďuje to aj ustanovenie vyššie spomínaného zákona, ktorý v § 13 písm. e) uznesenia vláda radí ku iným právnym aktom, ktoré za určitých okolností môžu byť publikované v Zbierke zákonov SR. Ide teda o interný normatívny akt, ktorý je záväzný len pre (určitých) adresátov vo vnútri štátnej správy,

⁵ Asociácia zamestnávateľských zväzov a združení si na otázku či majú zamestnávatelia právo požadovať od zamestnanca preukázanie sa negatívnym výsledkom testu na COVID19 dala vypracovať právnu analýzu Právnickou fakultou Univerzity Komenského v Bratislave. Podľa nej na takéto spracovanie údajov existuje právny základ v podobe zákonnej povinnosti podľa Článku 6 ods. 1 písm. c) GDPR v zmysle Vyhlášky č. 16/2020 Úradu verejného zdravotníctva SR v kombinácii s právnym základom podľa Článku 6 ods. 1 písm. e) GDPR. Celá právna analýza dostupná na <https://www.azss.sk/2020/11/pravne- stanovisko-k-preukazovaniu-testov/>

⁶ Hovorkyňa ministra práce sociálnych vecí a rodiny SR Eva Rovenská v tejto súvislosti uviedla, že „zamestnávateľ je teda povinný posudzovať riziko na pracovisku a v prípade potreby je oprávnený prijať a vykonať vhodné opatrenia na zabezpečenie ochrany zdravia zamestnancov. Zamestnávateľ môže v aktuálnej situácii (t. j. šírenie ochorenia COVID-19) v záujme ochrany zdravia ostatných zamestnancov napríklad ustanoviť povinnosť zamestnanca preukázať sa pri vstupe na pracovisko negatívnym testom...“ Viac z jej vyjadrenia dostupné na <https://www.zilina.sk/prispevky/15968/podla-ministerstva-prace-moze-zamestnavatel-pozadovat-od-zamestnanca-negativny-test>

⁷ Úrad na ochranu osobných údajov zaujal stanovisko, podľa ktorého Uznesenie vlády č. 678, aj 693, z pohľadu ochrany osobných údajov, nepovažoval ku dňu 29.10.2020 za dostatočný právny základ na spracúvanie tohto údajov. Avšak vzhľadom k bodu C.1 uznesenia vlády č. 693/2020 vníma odporúčanie vlády, pre spresnenie povinnosti preukazovania sa negatívnym výsledkom alebo certifikátom vyhláškou, pozitívne. **Vydanie uvedenej vyhlášky bolo podľa Úradu nevyhnutné, a to s ohľadom na spresnenie povinnosti preukazovania sa negatívnym testom/ certifikátom uloženej uznesením vlády. Vyhláška musí ustanovovať z pohľadu spracovateľských operácií s osobnými údajmi osoby, ktoré majú preukazovanie požadovať (s ohľadom na zásadu nevyhnutnosti), osoby, ktoré sú ho povinné voči nim plniť, dokedy a na aký účel bude toto preukazovanie vykonávané. Ani po vydaní vyhlášky však Úrad svoje stanovisko nezmenil. Celé stanovisko dostupné na <https://dataprotection.gov.sk/uouu/sk/content/predbezne-stanovisko-uradu-k-preukazovaniu-sa-negativnym-vysledkom-testu-certifikatom-z-a-neskor-doplnene-na-predbezne-stanovisko-uradu-k-preukazovaniu-sa-negativnym-vysledkom-testu-certifikatom-z-plošneho-testovania-aktualizacia> | Úrad na ochranu osobných údajov Slovenskej republiky (gov.sk)**

PRÁVNE ROZPRÁVY ON-SCREEN II.

Sekcia študentskej vedeckej činnosti

online vedecká konferencia - 13. november 2020

nie však mimo nej. Z uvedeného vyplýva, že jeho obsahom sa bežný občan dobrovoľne riadiť môže, ale nemusí. V praxi to môže znamenať, že ani zamestnávateľ nemusí požadovať od zamestnanca preukázanie sa negatívnym výsledkom testu a zároveň ani zamestnanec sa na základe tohto Uznesenia vlády SR č. 678 nie je povinný preukazovať negatívnym výsledkom testu na ochorenie COVID 19.

Iná situácia nastala s vydaním nového Uznesenia vlády SR č. 693, na ktoré už nadväzovala Vyhláška Úradu verejného zdravotníctva Slovenskej republiky č. 16/2020. Posledná, narýchlo prijatá novela zákona č. 355/2007 Z. z. o ochrane, podpore a rozvoji verejného zdravia a o zmene a doplnení niektorých zákonov, splnomocnila aj Úrad verejného zdravotníctva na vydanie všeobecne záväzného právneho predpisu ak vznikne potreba nariadenia opatrenia na predchádzanie ochoreniam resp. pri ohrození verejného zdravia na celom území Slovenskej republiky, časti jej územia alebo pre skupinu inak ako jednotlivu určených osôb⁸. Zároveň určila, že takéto všeobecne záväzne právne predpisy sa označujú ako vyhláška a majú byť vyhlásené vo Vestníku vlády Slovenskej republiky⁹. K vydaniu takéhoto splnomocňovacieho ustanovenia by Národná rada mala pristupovať v záujme zabezpečenia stability zákona, zvýšenia jeho prehľadnosti a zrýchlenia legislatívneho procesu v tých oblastiach, kde práve včasnosť reakcie na spoločenské zmeny môže mať podstatný význam¹⁰. V súvislosti s vydanou vyhláškou a obmedzeniami v nej stanovenými je však potrebné zdôrazniť, že vykonávací právny predpis nemôže upraviť to, čo zákon neupravil, a to v zmysle jeho doplnenia, upresnenia či rozšírenia. Splnomocnenie musí obsahovať, čo najpresnejšie určenie toho, na čo je splnomocnený adresát splnomocnenia.¹¹ Podľa názoru Ústavného súdu Slovenskej republiky *dotváranie právneho poriadku prostredníctvom vykonávacích právnych predpisov sa uskutočňuje iba v medziach zákona* (PL. ÚS 18/06) a *všeobecne záväzným právnym predpisom orgánu výkonnej moci nemožno upraviť spoločenský vzťah vo väčšom rozsahu, než ustanovuje zákon, ani spôsobom odporujúcim zákonu* (PL. ÚS 7/96). Na tomto mieste možno vysloviť pochybnosť i nad publikáciou vyhlášok s celoštátnou pôsobnosťou vo Vestníku vlády, ktorý je publikačným nástrojom miestnej štátnej správy kde

⁸ Pozri § 59b ods. 1 zákona č. 355/2007 Z. z. o ochrane, podpore a rozvoji verejného zdravia.

⁹ Pozri § 59b ods. 3 zákona č. 355/2007 Z. z. o ochrane, podpore a rozvoji verejného zdravia.

¹⁰ SVÁK, J. et al.: *Teória a prax legislatívy*. Bratislava: 2012. s. 109.

¹¹ DOBROVIČOVÁ, G. *Niekoľko poznámok k opatreniam Úradu verejného zdravotníctva Slovenskej republiky*. 2020. Dostupné na internete: <https://comeniusblog.flaw.uniba.sk/2020/11/09/niekolko-poznamok-k-opatreniam-uradu-verejneho-zdravotnictva-slovenskej-republiky/> [cit.2020.11.13].

PRÁVNE ROZPRÁVY ON-SCREEN II.

Sekcia študentskej vedeckej činnosti

online vedecká konferencia - 13. november 2020

Úrad verejného zdravotníctva nemožno zaradiť. Vyhlásenie právnych predpisov má význam nielen pre adresátov právnej úpravy ale má vplyv aj na ich platnosť a účinnosť¹². Tiež je potrebné povedať a zdôrazniť, že napriek vysloveným pochybnostiam je aj táto predmetná vyhláška zverejnená v súlade so zákonom vo Vestníku vlády SR, platná, účinná a vykonateľná a rovnako teda i všetky jej ustanovenia.

Je zamestnávateľ oprávnený požadovať od zamestnanca preukázanie sa negatívnym výsledkom testu na ochorenie COVID 19 pri vstupe na pracovisko?

Pri hľadaní odpovede na túto otázku je potrebné zamerať sa predovšetkým na zákonnosť spracovania osobných údajov zamestnanca zamestnávateľom. Právnu úpravu spracovania osobných údajov obsahuje Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2016/679 z 27. apríla 2016 o ochrane fyzických osôb pri spracúvaní osobných údajov a o voľnom pohybe takýchto údajov, ktorým sa zrušuje smernica 95/46/ES (všeobecné nariadenie o ochrane údajov, ďalej len „GDPR“). Základným predpisom upravujúcim pracovnoprávne vzťahy je Zákon č. 311/2001 Z. z. Zákonník práce v znení neskorších predpisov, ktorý však neobsahuje špecifickú úpravu spracovania osobných údajov uplatniteľnú na položenú otázku.

V súlade s Článkom 4 bodom 1 GDPR možno okrem základných identifikačných údajov ako meno, priezvisko či dátum narodenia aj údaj o výsledku testu na ochorenie COVID 19 dotknutej osoby považovať za osobný údaj. Keďže zároveň ide aj o údaj o zdravotnom stave spadajúci do osobitnej kategórie osobných údajov, ktoré požívajú zvýšenú mieru ochrany bude potrebné nájsť vhodnú výnimku i pre spracovanie týchto citlivých údajov. GDPR v tomto prípade spracúvania osobných údajov stavia zamestnávateľov do pozície prevádzkovateľov, ktorí sú osobami zodpovedajúcimi za spracovanie osobných údajov v súlade s právnymi predpismi.

Požiadavka zákonnosti spracúvania osobných údajov v sebe zahŕňa potrebu existencie určitého právneho titulu na základe, ktorého je spracúvanie osobných údajov účelné resp.

¹² DOBROVIČOVÁ, G. *Niekoľko poznámok k opatreniam Úradu verejného zdravotníctva Slovenskej republiky*. 2020. Dostupné na internete: <https://comeniusblog.flaw.uniba.sk/2020/11/09/niekolko-poznamok-k-opatreniam-uradu-verejneho-zdravotnictva-slovenskej-republiky/> [cit.2020.11.13].

PŘÁVNE ROZPRAVY ON-SCREEN II.

Sekcia študentskej vedeckej činnosti

online vedecká konferencia - 13. november 2020

dôvodné. Na naplnenie podmienky zákonnosti je teda potrebné vymedziť právny základ a účel spracovania týchto údajov zamestnávateľom. Za účel spracovania osobných údajov možno považovať bezpečnosť a ochranu zdravia, keďže práve negatívny test je predpokladom dobrého zdravotného stavu zamestnanca a tým aj nižším rizikom šírenia nákazy na pracovisku.

Článok 6 bod 1 GDPR upravuje 6 právnych titulov – základov, pričom existencia aspoň jedného z nich spolu s určením konkrétneho účelu stačí na splnenie podmienky zákonnosti spracovania osobných údajov. Z ponúkaných titulov je potrebné zamyslieť sa nad aplikáciou najmä dvoch z nich.

Článok 6 bod 1 písm. c) GDPR považuje za zákonné *spracúvanie údajov nevyhnutné na splnenie zákonnej povinnosti prevádzkovateľa*. Povinnosť zamestnávateľa požadovať od zamestnanca preukázanie sa negatívnym výsledkom testu na ochorenie COVID 19 bola nariadená Vyhláškou Úradu verejného zdravotníctva SR, ktorá je predpisom nižšej právnej sily ako je zákon, a teda na to, aby mohla zasahovať do základných práv a slobôd musí nevyhnutne existovať zákonný podklad. Súčasné znenie Zákona o ochrane, podpore a rozvoji verejného zdravia síce splnomocňuje Úrad Verejného zdravotníctva SR k vydávaniu opatrení zasahujúcich do základných práv a slobôd¹³ avšak otázkou je, či je toto vymedzenie dostatočné a či teda vyhláška neupravuje väčší rozsah povinností a oprávnení, než samotný zákon. Aj preto tu vyvstáva pochybnosť či je možné považovať Vyhlášku Úradu verejného zdravotníctva SR za dostatočný právny základ.

Ako možno lepšie aplikovateľné na danú situáciu sa však javí ustanovenie Článku 6 bod 1 písm. e) GDPR, ktoré za zákonné označuje spracúvanie údajov *nevyhnutné na splnenie úlohy realizovanej vo verejnom záujme alebo pri výkone verejnej moci zverenej prevádzkovateľovi*, pričom takýto právny základ musí byť stanovený v práve členského štátu (už nejde o plnenie zákonnej povinnosti) vzťahujúcom sa na prevádzkovateľa. Verejný záujem v tomto prípade predstavuje ochrana verejného zdravia, najmä zdravia zamestnancov, o ktorej hovorí aj Zákon č. 124/2006 Z. z. o bezpečnosti a ochrane zdravia pri práci a o zmene a doplnení niektorých zákonov, ktorý v § 6 ods. 1 písm. e) ukladá zamestnávateľovi povinnosť v záujme zaistenia bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci *zabezpečovať, aby*

¹³ Pozri § 48 ods. 4 zákona č. 355/2007 Z. z. o ochrane, podpore a rozvoji verejného zdravia.

PRÁVNE ROZPRÁVY ON-SCREEN II.

Sekcia študentskej vedeckej činnosti

online vedecká konferencia - 13. november 2020

chemické faktory, fyzikálne faktory, biologické faktory, faktory ovplyvňujúce psychickú pracovnú záťaž a sociálne faktory neohrozovali bezpečnosť a zdravie zamestnancov. zamestnávateľom starať sa o bezpečnosť a ochranu zdravia všetkých osôb na pracovisku. Zároveň v zmysle § 6 ods. 7 Zákona o BOZP je zamestnávateľ povinný starať sa o bezpečnosť a ochranu zdravia všetkých osôb, ktoré sa nachádzajú s jeho vedomím na jeho pracoviskách alebo v jeho priestoroch.

Ako bolo skôr uvedené k naplneniu zákonnosti spracovania osobných údajov zamestnávateľom je z pohľadu citlivosti týchto údajov potrebná i výnimka, ktorá by to umožňovala. Vzhľadom na to, že údaje o zdravotnom stave spadajú do osobitnej kategórie osobných údajov, ktorých spracúvanie je podmienené splnením prísnejších podmienok, je potrebné i naplnenie niektorej zo skutočností, ktorú ako výnimku zo zákazu spracovania týchto citlivých osobných údajov ustanovuje článok 9 ods. 2 nariadenia GDPR. V kontexte posudzovanej situácie do úvahy pripadá výnimka, ktorá umožňuje spracúvanie takýchto osobných údajov z dôvodov verejného záujmu v oblasti verejného zdravia, ako je ochrana proti závažným cezhraničným ohrozeniam zdravia.

Na základe splnenia všetkých už spomenutých podmienok zákonnosti spracovania osobných údajov zamestnancov zamestnávateľmi je potrebné pripustiť oprávnenie zamestnávateľa požadovať od zamestnancov preukázanie sa negatívnym výsledkom testu na ochorenie COVID 19 a zároveň dodať, že v zmysle predmetnej Vyhlášky ide o oprávnenie nahliadnuť do takejto dokladu¹⁴.

Problematické aspekty právnej úpravy vplývajúce na právnu (ne)istotu

V súvislosti s Vyhláškou Úradu verejného zdravotníctva SR č. 16/2020 sa ako problematické a hodné pozornosti javí ešte jedno ustanovenie, podľa ktorého má zamestnávateľ v prípade nepreukázania sa negatívnym výsledkom testu alebo splnenia niektorej z výnimiek právo odoprieť zamestnancovi vstup na pracovisko z dôvodu, že zamestnanec nespĺňa podmienky BOZP. V takomto prípade však ide o porušenie pracovnej

¹⁴ Pozri § 2 bod 3 Vyhlášky Úradu verejného zdravotníctva Slovenskej republiky č. 16/2020.

PRÁVNE ROZPRÁVY ON-SCREEN II.

Sekcia študentskej vedeckej činnosti

online vedecká konferencia - 13. november 2020

disciplíny, ktoré môže vyústiť až do skončenia pracovného pomeru¹⁵. Zároveň sa tu naskytá otázka, či sa práve takýmto ustanovením neponúka možnosť zamestnávateľom postihovať aj tých, ktorí sa častokrát i z objektívnych príčin nemohli zúčastniť celoplošného testovania.

V tejto súvislosti je potrebné poukázať aj na slabú a nedostatočne zabezpečenú súdnu kontrolu opatrení a s ňou spojenú možnosť efektívne sa brániť proti prijatým protiepidemickým opatreniam. V súčasnosti vydávané opatrenia častokrát bez spĺňania testu proporcionality neprimerane zasahujú do základných práv a slobôd ľudí a sú dôsledkom chýbajúceho súdneho dohľadu a možno aj nečinnosti oprávnených subjektov.

Záver

Na záver je potrebné zhrnúť, že stále prevláda veľká názorová nejednotnosť v odpovedi na otázku či je zamestnávateľ oprávnený požadovať od zamestnanca preukázanie sa negatívnym výsledkom testu na ochorenie COVID 19. Potrebné svetlo by do celej tejto situácie mohlo priniesť až rozhodnutie súdu v predmetnej veci. V záujme napĺňania princípu právnej istoty treba zdôrazniť, že i v časoch, ktoré sú pre nás nepoznané a nepredvídateľné je potrebné dbať na prijímanie jasných, zrozumiteľných, odborne zdôvodnených a právnych aktov, ktoré by neposkytovali priestor pre množstvo rozličných výkladov a minimalizovali v čo najväčšej možnej miere zásahy do základných práv a slobôd ľudí.

ZOZNAM BIBLIOGRAFICKÝCH ODKAZOV

Monografie a skriptá:

BRÖSTL, A. a kol.: Teória práva. Plzeň: Aleš Čeněk, 2013. 199 s. ISBN 978-80-7380-425-1.

GERLOCH, A.: Teorie práva. 4. upr. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2007. 343 s. ISBN 978-80-7380-023-9.

¹⁵ Pozri § 63 ods. 1 písm. e) zákona č. 311/2007 Z. z. 311/2001 Z. z. Zákonník práce.

PRÁVNE ROZPRÁVY ON-SCREEN II.

Sekcia študentskej vedeckej činnosti

online vedecká konferencia - 13. november 2020

SVÁK, J. et. al.: Teória a prax legislatívy. 3. vyd. Bratislava: EUKÓDEX, 2012. 440 s. ISBN 978-80-89447-65-7.

Právne predpisy:

Zákon č. 400/2015 Z. z. o tvorbe právnych predpisov a o Zbierke zákonov Slovenskej republiky v platnom znení.

Zákon č. 355/2007 Z. z. o ochrane, podpore a rozvoji verejného zdravia v platnom znení.

Zákon č. 311/2001 Z. z. Zákonník práce v platnom znení.

Zákon č. 124/2006 Z. z. o bezpečnosti a ochrane zdravia pri práci v platnom znení.

Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2016/679 z 27. apríla 2016 o ochrane fyzických osôb pri spracúvaní osobných údajov a o voľnom pohybe takýchto údajov, ktorým sa zrušuje smernica 95/46/ES (všeobecné nariadenie o ochrane údajov).

Vyhláška Úradu verejného zdravotníctva Slovenskej republiky č. 16/2020.

Súdne rozhodnutia:

Nález Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. I. ÚS 17/99 zo dňa 22.09.1999.

Nález Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. PL. ÚS 17/08 zo dňa 20.05.2009.

Uznesenie Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. I. ÚS 665/2013 zo dňa 06.11.2013.

Internetové zdroje:

DOBROVIČOVÁ, G.: Niekoľko poznámok k opatreniam Úradu verejného zdravotníctva Slovenskej republiky. 2020. [cit. 2020-11-13]. Dostupné na internete: <https://comeniusblog.flaw.uniba.sk/2020/11/09/niekolko-poznamok-k-opatreniam-uradu-verejneho-zdravotnictva-slovenskej-republiky/>.

ODDLŽENIE FYZICKEJ OSOBY KONKURZOM

DEBT ELIMINATION OF A NATURAL PERSON BY BANKRUPTCY

Barbora Hajduková¹ – Jakub Dzimko²

Abstrakt

Predkladaný článok sa venuje problematike oddlženia fyzickej osoby formou konkurzu podľa štvrtej časti zákona č. 7/2005 Z.z. o konkurze a reštrukturalizácii. Príspevok sa zaoberá procesným postupom súdu, správcu, dlžníka a ďalších účastníkov konkurzného konania, a to od začatia konania, cez vyhlásenie konkurzu a samotný priebeh konkurzu až po jeho zrušenie. Cieľom článku je prezentovať proces oddlženia fyzickej osoby ako nástroja pre opätovné začlenenie dlžníka do ekonomického života spoločnosti.

Kľúčové slová

Oddlženie. Konkurz. Platobná neschopnosť. Fyzická osoba.

Abstract

The presented article deals with the issue of debt elimination of a natural person in the form of bankruptcy according to the fourth part of Act no. 7/2005 Coll. on bankruptcy and restructuring. The article deals with the procedural procedure of the court, trustee, debtor and other participants in the bankruptcy proceedings, from the beginning of the proceedings, through the declaration of bankruptcy and the course of the bankruptcy itself until its cancellation. The article aims to present the process of debt elimination of a natural person as a tool for the reintegration of the debtor into the economic life of society.

Key words

Debt elimination. Bankruptcy. Insolvency. Individual person.

¹ Bc. Barbora Hajduková, študentka 1. ročníka dennej formy magisterského stupňa štúdia, Právnická fakulta Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici, barbora.hajdukova@student.umb.sk

² Mgr. Jakub Dzimko, interný doktorand, Katedra obchodného a finančného práva, Právnická fakulta Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici, jakub.dzimko@umb.sk

PRÁVNE ROZPRÁVY ON-SCREEN II.

Sekcia študentskej vedeckej činnosti

online vedecká konferencia - 13. november 2020

Úvod

Právna úprava oddlženia fyzickej osoby (laicky označovaná aj ako osobné bankroty) je súčasťou právneho poriadku Slovenskej republiky už od roku 2006, kedy vstúpil do účinnosti zákon č. 7/2005 Z.z. o konkurze a reštrukturalizácií a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej aj ako „ZoKR“).

Samotnú platobnú neschopnosť fyzickej osoby upravuje zákon v závislosti od právneho statusu, či ide o podnikateľa alebo fyzickú osobu, ktorá nie je podnikateľom. Pri dlžníkovi, ktorý je podnikateľ je možné riešiť platobnú neschopnosť aj konkurzom podľa druhej časti ZoKR. Fyzická osoba – dlžník, ktorý nie je podnikateľom môže podať návrh na oddlženie formou návrhu na vyhlásenie konkurzu podľa štvrtej časti ZoKR alebo prostredníctvom oddlženia formou splátkového kalendára. Voči fyzickej osoby – dlžníkovi, ktorý nie je podnikateľom nemôže veriteľ podať návrh na vyhlásenie konkurzu, ako ani návrh na určenie splátkového kalendára. V takomto prípade veriteľ môže vymáhať svoje pohľadávky voči fyzickej osobe – nepodnikateľovi prostredníctvom exekučného alebo obdobného vykonávacieho konania.³

Predmetný príspevok sa venuje právnej úprave oddlženia fyzickej osoby prostredníctvom konkurzu podľa štvrtej časti ZoKR.

1 Návrh na vyhlásenie konkurzu a vyhlásenie konkurzu

Podľa § 167 ods. 1 ZoKR návrh na vyhlásenie konkurzu je oprávnený podať dlžník, ktorý je fyzickou osobou. V zásade platí, že aktívnu vecnú legitimáciu na podanie návrhu má len dlžník – fyzická osoba bez ohľadu na to, či je alebo nie je podnikateľ.⁴

Osoba, ktorá je platobne neschopná musí podať návrh na vyhlásenie konkurzu elektronickými prostriedkami do elektronickej schránky súdu prostredníctvom na to určeného elektronického formulára, ktorý sa zverejní na webovom sídle ministerstva. Návrh na

³ ĎURICA, M.: Osobné bankroty. In *Bulletin slovenskej advokácie*, roč. 23, 2017, č. 4, s. 31.

⁴ DURAČINSKÁ, J.: Oddlženie. In PATAKYOVÁ, M. – MAMOJKA, M. – DURAČINSKÁ, J. a kol.: *Hospodárske právo. II. diel*. Bratislava: Wolters Kluwer, 2019, s. 194.

PRÁVNE ROZPRÁVY ON-SCREEN II.

Sekcia študentskej vedeckej činnosti

online vedecká konferencia - 13. november 2020

vyhlásenie konkurzu musí obsahovať všeobecné náležitosti podľa § 127 zákona č. 160/2015 Z.z. Civilný sporový poriadok v platnom znení (ďalej aj ako „CSP“), pričom ZoKR, ako lex specialis stanovuje osobitné obligatórne obsahové náležitosti.⁵

Samotný návrh musí obsahovať dlžníkov životopis spolu s opisom jeho aktuálnej životnej situácie, zoznam osôb spriaznených s dlžníkom, zoznam aktuálneho majetku a zoznam majetku väčšej hodnoty, ktorý vlastnil v posledných troch rokoch, zoznam veriteľov, vyhlásenie dlžníka o platobnej neschopnosti a doklad nie starší ako 30 dní preukazujúci vedenie exekučného konania alebo obdobného vykonávacieho konania podľa § 166 ods. 3 ZoKR.⁶

Pri podávaní návrhu na vyhlásenie konkurzu musí byť dlžník obligatórne zastúpený Centrom právnej pomoci, pričom Centrum právnej pomoci môže v odôvodnených prípadoch na zastupovanie dlžníka určiť advokáta. Takéto zastupovanie musí dlžník samozrejme preukazovať rozhodnutím Centra právnej pomoci o priznaní právnej pomoci. Centrum právnej pomoci zastupuje dlžníka, až kým mu nie je ustanovený správca, taktiež mu poskytne preddavok na úhradu paušálnej odmeny správcu vo forme pôžičky. Samotná právna pomoc zahŕňa objasnenie samotného oddlženia, vyhotovenie návrhu na vyhlásenie konkurzu a jeho podanie. Je však namieste zamyslieť sa nad tým, či je uvedený model povinného (zákonného) zastúpenia spravodlivo a efektívne nastavený.⁷ Pokiaľ je návrh na vyhlásenie konkurzu podaný a zároveň zaplatený preddavok na účet príslušného súdu, právna pomoc Centra právnej pomoci končí.⁸

Samotný ZoKR nemá osobitné ustanovenia o začatí konania a preto platia ustanovenia všeobecného procesného predpisu podľa CSP. To znamená, že konanie sa začína doručením návrhu na súd podľa § 156 CSP.⁹ Pokiaľ sú splnené procesné a hmotnoprávne podmienky, tak podľa § 167a ods. 1 súd najneskôr do 15 dní od doručenia návrhu na vyhlásenie konkurzu vyhlási konkurz, ustanoví správcu a vyzve veriteľov, aby prihlásili svoje pohľadávky.¹⁰

⁵ ŠEVČIKOVÁ, A.: K oddlženiu fyzických osôb podľa štvrtej časti ZKR. In VOJČÍK, P. – KOROMHÁZ, P. – VADAS, E. (eds.): *Košické dni súkromného práva II.: Recenzovaný zborník vedeckých prác*. Košice: Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach, 2018, s. 699.

⁶ § 167 ods. 2 písm. a) ZoKR.

⁷ KRAJČOVIČ, M. – MRVA, M.: K povinnému zastúpeniu dlžníkov Centrom právnej pomoci v konaní o oddlžení fyzickej osoby de lege lata a de lege ferenda. In *Justičná revue*, roč. 71, 2019, č. 2, s. 162.

⁸ ĎURICA, M.: *Zákon o konkurze a reštrukturalizácii. Komentár*. Praha: C. H. Beck, 2019, s. 1145.

⁹ ĎURICA, M.: Osobné bankroty. In *Bulletin slovenskej advokácie*, roč. 23, 2017, č. 4, s. 33.

¹⁰ § 167a ods. 1 ZoKR.

PRÁVNE ROZPRÁVY ON-SCREEN II.

Sekcia študentskej vedeckej činnosti

online vedecká konferencia - 13. november 2020

Takýmto vyhlásením sa začína konkurz. Konkurz sa považuje za vyhlásený zverejnením samotného rozhodnutia o vyhlásení konkurzu v Obchodnom vestníku.¹¹ Dispozičné oprávnenie navrhovateľa, resp. dlžníka nie je obmedzené do vyhlásenia konkurzu, a teda dlžník je oprávnený zobrať svoj návrh späť a súd konanie zastaví. Proti uzneseniu o zastavení konania nie je prípustné odvolanie.¹²

2 Prihlasovanie a klasifikácia pohľadávok

Právna úprava prihlasovania a popierania pohľadávok je upravená v ustanovení § 167l ZoKR a nasl., pričom prihlášku pohľadávky podáva veriteľ v jednom rovnopise u správcu a musí byť doručená v základnej prihlasovacej lehote do 45 dní od vyhlásenia konkurzu. Ak veriteľ doručí správcovi prihlášku neskôr, na prihlášku sa prihliada, ale veriteľ nemôže vykonávať svoje hlasovacie práva. Zapísanie takejto pohľadávky v zozname pohľadávok správca zverejní v Obchodnom vestníku.¹³ Samotná splatnosť pohľadávky môže nastať len pri tých pohľadávkach, ktoré ešte nie sú splatné. To znamená, že k splatnosti nesplatných pohľadávok dochádza až prihlásením pohľadávky, čo je vymedzené v ustanovení §167c ods. 1 ZoKR.¹⁴

To znamená, že veritelia si môžu formou prihlášky uplatniť pohľadávky, ktoré vznikli pred kalendárnym mesiacom, v ktorom bol vyhlásený konkurz. Ak si pohľadávku neprihlásia, takáto pohľadávka sa voči dlžníkovi stane nevymáhateľnou. Popierať pohľadávku, resp. popieracie právo má výlučne iný prihlásený veriteľ a nie správca. V § 32 ods. 7 je definované, že veriteľ popiera pohľadávku na predpísanom tlačive v lehote 30 dní, a taktiež musí zložiť kauciu vo výške 350 eur za každú popretú pohľadávku.

Právna úprava osobitne vymedzuje v § 166a ZoKR, ktoré pohľadávky sú uspokojované v rámci konkurzu. Sú to pohľadávky, ktoré vznikli pred kalendárnym mesiacom, v ktorom bol vyhlásený konkurz, rovnako ako aj budúca pohľadávka ručiteľa, spoludlžníka alebo inej osoby, ktorej vznikne pohľadávka voči dlžníkovi, ak bude mať

¹¹ § 167a ods. 3 ZoKR.

¹² ĐURICA, M.: *Zákon o konkurze a reštrukturalizácii. Komentár*. Praha : C. H. Beck, 2019, s. 1147.

¹³ § 167l ods. 3 ZoKR.

¹⁴ ĐURICA, M.: *Zákon o konkurze a reštrukturalizácii. Komentár*. Praha: C. H. Beck, 2019, s. 1152.

PŘÁVNE ROZPRAVY ON-SCREEN II.

Sekcia študentskej vedeckej činnosti

online vedecká konferencia - 13. november 2020

povinnosť za neho plniť záväzok. Uspokojovanými pohľadávkami sú aj pohľadávky, ktoré vzniknú v súvislosti s vypovedaním zmluvy alebo odstúpením od zmluvy, pričom takáto zmluva musí byť uzatvorená pred vyhlásením konkurzu.¹⁵

Zákonodarca osobitne v ustanovení § 166b ZoKR stanovil pohľadávky, ktoré sú ex lege vylúčené z uspokojenia. Za nevymáhateľné pohľadávky voči dlžníkovi sa považuje príslušenstvo pohľadávky, ktoré presahuje 5 % istiny pohľadávky za každý kalendárny rok existencie pohľadávky, ďalej príslušenstvo pohľadávky, na ktoré vznikol nárok v rozhodujúci deň a po rozhodujúcom dni, ako aj pohľadávky vyplývajúce zo zmenky. Taktiež sú to aj zmluvné pokuty a iné súkromnoprávne alebo verejnoprávne peňažné sankcie alebo peňažné pohľadávky, ktoré patria, resp. patrili osobe spriaznenej s dlžníkom a trovy účastníkov konania, ktoré im vznikli v súvislosti s účasťou v konkurznom konaní.¹⁶

Špecifickou skupinou sú zabezpečené pohľadávky, pri ktorých má zabezpečený veriteľ špecifickú pozíciu v rámci konkurzu. Neprihlásením zabezpečenej pohľadávky nestráca zabezpečený veriteľ právo na uspokojenie, pretože zabezpečený majetok sa nestáva súčasťou konkurznej podstaty a veriteľ si môže uspokojovať svoju pohľadávku mimo konkurzu výkonom zabezpečovacieho práva. Ak oddĺženie je zrušené pre nepoctivý zámer dlžníka tak takýto zabezpečený veriteľ si môže uspokojiť pohľadávky aj z iného majetku dlžníka.

Poslednú špecifickú skupinu pohľadávok tvoria v zmysle § 166c ZoKR nedotknuté pohľadávky, ktoré je možné prihlásiť v konkurze prihláškou, avšak bez ohľadu na skutočnosť, či si veriteľ takúto prihlási do konkurzu alebo zostane nečinný, sú tieto pohľadávky vymáhateľné v exekúcii alebo v obdobnom vykonávacom konaní počas konkurzu, ako aj po jeho zrušení.¹⁷ Takýmito privilegovanými pohľadávkami sú napr. pohľadávka z právnej pomoci poskytnutej dlžníkovi Centrom právnej pomoci v súvislosti s konaním o oddĺžení, pohľadávka zo zodpovednosti za škodu spôsobenú na zdraví alebo spôsobenú úmyselným konaním vrátane príslušenstva takejto pohľadávky, pohľadávka dieťaťa na výživné vrátane príslušenstva takejto pohľadávky, pracovnoprávne nároky voči dlžníkovi alebo peňažný trest podľa Trestného zákona.

¹⁵ § 166a ZoKR.

¹⁶ § 166b ZoKR.

¹⁷ DURICA, M.: Osobné bankroty. In *Bulletin slovenskej advokácie*, roč. 23, 2017, č. 4, s. 34 - 37.

PRÁVNE ROZPRÁVY ON-SCREEN II.

Sekcia študentskej vedeckej činnosti

online vedecká konferencia - 13. november 2020

3 Konkurzná podstata

Do konkurznej podstaty dlžníka patrí majetok, ktorý dlžník vlastní ku dňu vyhlásenia konkurzu, ako aj majetok, ktorý dlžník nadobudne po vyhlásení konkurzu v rozsahu, ktorý je vymedzený v zákone.¹⁸ Majetok podliehajúci konkurzu tvorí konkurznú podstatu, ktorá sa člení na všeobecnú podstatu a jednotlivé oddelené podstaty zabezpečených veriteľov.

Zákonodarca v rámci novely oddĺženia definoval aj nový inštitút tzv. nepostihnuteľnej hodnoty obydlia, ktorú si dlžník môže uplatniť na akúkoľvek obývatel'nú vec, ktorú dlžník označí v zozname svojho majetku ako svoje obydlie. Výška nepostihnuteľnej hodnoty obydlia je 10 000 eur¹⁹, pričom táto suma musí byť ponechaná dlžníkovi a správca ju musí poukázať na osobitný účet dlžníka, ktorý zriadi správca.²⁰

Konkurzná podstata je vymedzená aj negatívne v § 167h ods. 3, kde je definované, že do konkurznej podstaty nepatrí majetok, na ktorom viaznu zabezpečovacie práva a zároveň konkurzu nepodlieha majetok, ktorý ani nepodlieha exekúcii.²¹

Po vyhlásení konkurzu, právo nakladať s majetkom, ktorý patrí do konkurznej podstaty prechádza na správcu, ktorý podľa § 167b ods. 1 ZoKR koná v mene a na účet dlžníka. Podľa § 167b ods. 3 ZoKR sa ponecháva dlžníkovi právo užívať veci, ktoré patria do konkurznej podstaty a taktiež so súhlasom správcu môžu majetok užívať aj blízke osoby dlžníka. Takéto užívanie je len dočasné, pretože správca je povinný majetok podliehajúci konkurzu speňažiť.

Za účelom zistenia a spísania majetku dlžníka, je správca povinný preskúmať pomery dlžníka, jeho majetok a záväzky, prípadne vykonať iné šetrenia, ktoré nevyžadujú väčšie náklady. Iné šetrenia vykonáva len na podnet veriteľa, ktorý na takéto zloží preddavok na náklady takéhoto šetrenia.

Majetok podliehajúci konkurzu je správca povinný zapísať do súpisu majetku, ktorý je povinný vyhotoviť do 60 dní od vyhlásenia konkurzu a pravidelne aktualizovať. Súpis majetku ako aj jeho aktualizácie je správca povinný zverejniť v Obchodnom vestníku. Zákon

¹⁸ § 167h ods. 2 ZoKR v spojení s §45a ZoKR.

¹⁹ § 1 Nariadenie vlády č. 45/2017 Z.z., ktorým sa vykonávajú niektoré ustanovenia zákona č. 7/2005 Z.z. o konkurze a reštrukturalizácii a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.

²⁰ ĎURICA, M.: Osobné bankroty. In *Bulletin slovenskej advokácie*, roč. 23, 2017, č. 4, s. 38.

²¹ § 167h ods. 3 ZoKR.

PRÁVNE ROZPRÁVY ON-SCREEN II.

Sekcia študentskej vedeckej činnosti

online vedecká konferencia - 13. november 2020

však umožňuje právo vykúpenia zabezpečeného majetku a to príbuznými v priamom rade zo strany dlžníka.²²

4 Správca

Súd ustanoví v zmysle §166j ods 1 ZoKR správcu náhodným výberom prostredníctvom elektronických prostriedkov zo zoznamu správcov vedeného Ministerstvom spravodlivosti SR. Súd je taktiež oprávnený odvolať správcu, ak opakovane alebo závažne porušuje svoje povinnosti, pričom na takéto porušovanie ho je povinný najprv písomne upozorniť. Súd odvoláva správcu uznesením, ktoré doručuje odvolanému správcovi a zároveň aj novoustanovenému správcovi. Odvolaný správca má možnosť podať opravný prostriedok. Ďalšou úlohou súdu je vykonávať dohľad nad správcom a vyžadovať od neho správy o priebehu konania.²³

Správca je povinný umožniť účastníkom nahliadať do správcovského spisu, pričom po ustanovení do funkcie je povinný v Obchodnom vestníku zverejniť oznam o tom, kde a kedy je možné nahliadať do správcovského spisu. Taktiež jeho úlohou je priebežne zapisovať prihlásené pohľadávky do zoznamu pohľadávok.²⁴

Za výkon funkcie správcu v konkurze patri správcovi paušálna odmena, vo výške 500 eur. V prípade, že správca v konkurze speňaží majetok, má právo na odmenu z výťažku vo výške stanovenej vo vykonávacom predpise, ako je tomu aj v konkurze podľa druhej časti ZoKR.

Čo sa týka postavenia správcu v konkurznom konaní, tak správca nie je účastníkom konkurzného konania, ale je len osobou na konaní zúčastnenou. Správca má postavenie účastníka konania, ak sa rozhoduje o jeho zbavení funkcie.²⁵

Pri speňažovaní majetku správcu speňažuje nehnuteľnosti väčšej hodnoty len dražbou. Pri byte alebo dome, kde má úpadca súčasne nahlásený trvalý pobyt, nesmie byť najnižšie podanie nižšie, ako hodnota určená znaleckým posudkom. Nehnuteľnosti menšej hodnoty

²² ĎURICA, M.: Osobné bankroty. In *Bulletin slovenskej advokácie*, roč. 23, 2017, č. 4, s. 38.

²³ ĎURICA, M.: *Zákon o konkurze a reštrukturalizácii. Komentár*. Praha: C. H. Beck, 2019, s. 1135-1136.

²⁴ Dostupné na internete: <https://www.nrsr.sk/web/Dynamic/DocumentPreview.aspx?DocID=342755> [2020-11-05].

²⁵ ĎURICA, M.: *Zákon o konkurze a reštrukturalizácii. Komentár*. Praha: C. H. Beck, 2019, s. 1136-1137.

PRÁVNE ROZPRÁVY ON-SCREEN II.

Sekcia študentskej vedeckej činnosti

online vedecká konferencia - 13. november 2020

správca speňažuje ako hnutelnú vec. Hnutelnú vec správca speňažuje formou ponukového konania v Obchodnom vestníku. Lehota na predkladanie ponúk nesmie byť kratšia ako 10 kalendárnych dní. Predpokladom na odkúpenie je zloženie zálohy vo výške navrhovanej kúpnej ceny na účet správcu. Správca je povinný uzavrieť kúpnu zmluvu so záujemcom, ktorý ponúkol najvyššiu kúpnu cenu. Pokiaľ sa hnutelné veci pre nezáujem nepodarí speňažiť, je správca povinný realizovať ďalšie dve ponukové konania, ak sa nepodarí vec speňažiť ani v treťom kole, takáto vec ex lege prestane podliehať konkurzu.²⁶

5 Zrušenie konkurzu

Zrušenie konkurzu je vymedzené v § 167v a nasl. ZoKR. K zrušeniu konkurzného konania dochádza na základe procesnej aktivity správcu alebo konkurzného súdu. Podľa § 167v ods. 1 ZoKR sa konkurz môže skončiť po splnení rozvrhu výťažku, pričom správca oznámi v Obchodnom vestníku, že konkurz sa končí. Prípadne správca môže ukončiť konkurz na základe absencie majetku podliehajúceho konkurzu. Správca má povinnosť zverejniť v Obchodnom vestníku oznámenie, že konkurzná podstata nepokryla náklady konkurzu podľa § 167t ods. 1. Takéto oznámenie nesmie oznámiť v Obchodnom vestníku skôr, ako uplynie základná 45-dňová lehota na prihlasovanie pohľadávok, alebo ak veriteľ uhradil zálohu na ďalšie šetrenia ohľadne majetku dlžníka. Oznámením o skončení konkurzu sa konkurz ex lege zrušuje. Ďalším dôvodom na zrušenie je nezáujem veriteľov o konkurz. To znamená, že ak sa do 90 dní od vyhlásenia konkurzu neprihlási žiaden veriteľ, správca na základe tejto skutočnosti zverejní oznámenie v Obchodnom vestníku o zrušení konkurzu. Zo strany súdu sa konkurz zruší, ak konkurzný súd rozhodne, že nie sú predpoklady na vedenie konkurzu. Takéto konanie má závažne právne dôsledky, pretože dochádza aj k zrušeniu oddĺženia. Súd v rozhodnutí rozhoduje aj o zrušení oddĺženia. Jedným z dôvodov je, že dlžník nemá na území Slovenska centrum hlavných záujmov, alebo že dlžník bol daný do výkonu trestu odňatia slobody po vyhlásení konkurzu na jeho majetok. Podľa § 167w ZoKR, smrť dlžníka nie je

²⁶ ĎURICA, M.: Osobné bankrotu. In *Bulletin slovenskej advokácie*, roč. 23, 2017, č. 4, s. 41.

PRÁVNE ROZPRÁVY ON-SCREEN II.

Sekcia študentskej vedeckej činnosti

online vedecká konferencia - 13. november 2020

dôvodom na zastavenie konania, súd pokračuje v konaní s dedičmi.²⁷ Nepoctivý zámer dlžníka je tiež základným predpokladom pre prípadné zrušenie konkurzu.²⁸

V dôsledku zrušenia konkurzu zaniká funkcia správcu. Správca je povinný vrátiť dlžníkovi majetok, ak ho nespējažil, ak dlžník zomrie, takúto povinnosť má voči jeho dedičom.²⁹

Záver

Medzi formálne podmienky pre vyhlásenie konkurzu patrí samotný návrh na vyhlásenie podaný dlžníkom – fyzickou osobou, ktorá je zastúpená zákonom stanoveným spôsobom. Medzi materiálne podmienky patrí predovšetkým platobná neschopnosť dlžníka, pričom tento stav je definovaný v zmysle § 3 ods. 3 ZoKR ako stav, keď dlžník nie je schopný plniť 180 dní po lehote splatnosti aspoň jeden peňažný záväzok.

V našom príspevku sme sa bližšie zamerali na definíciu pohľadávok, ako aj ich prihlasovanie v konkurze, analyzovali sme majetok patriaci do konkurznej podstaty, ako aj sme sa zamerali na právne postavenie správcu a samotný priebeh oddĺženia fyzickej osoby konkurzom.

Vo vzťahu k vymedzeniu konkurznej podstaty je potrebné zároveň poukázať aj na určitý nedostatok súčasnej právnej úpravy, a to vymedzenie majetku patriaceho do zaniknutného bezpodielového spoluvlastníctva manželov (ďalej aj ako „BSM“), ktoré je upravené v § 167i, pričom do konkurznej podstaty ex lege patrí celá masa majetku, ktorá tvorila BSM. Vyhlásenie konkurzu na majetok jedného z dlžníkov zaniká dlžníkovu BSM. V prípade súbehu konkurzov oboch manželov, bude majetok patriaci do masy BSM patriť do tej konkurznej podstaty toho dlžníka, ktorý skôr podal návrh na vyhlásenie konkurzu – inak

²⁷ ĎURICA, M.: *Zákon o konkurze a reštrukturalizácii. Komentár*. Praha : C. H. Beck, 2019, s. 1189-1192.

²⁸ K problematike zrušenia oddĺženia fyzickej osoby pre nepoctivý zámer dlžníka bližšie pozri DZIMKO, J. – UŠIAKOVÁ, L.: Nepoctivý zámer dlžníka ako predpoklad zrušenia oddĺženia fyzickej osoby. In SAKTOROVÁ, E. - DOLIHALOVÁ, M. - ÚRADNÍK, M. (eds.): *Právne rozpravy on-screen : zborník z online vedeckej konferencie konanej dňa 29.05.2020 na Právnickej fakulte Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici*. Banská Bystrica : Vydavateľstvo Univerzity Mateja Bela - Belianum, 2020. s. 21-30. Dostupné na internete: <https://www.pr.f.umb.sk/veda-a-vyskum/publikacie-zamestnancov-a-doktorandov-fakulty/book-19373/pravne-rozpravy-on-screen.html> [2020-11-05].

²⁹ ĎURICA, M.: *Zákon o konkurze a reštrukturalizácii. Komentár*. Praha : C. H. Beck, 2019, s. 1192.

PRÁVNE ROZPRÁVY ON-SCREEN II.

Sekcia študentskej vedeckej činnosti

online vedecká konferencia - 13. november 2020

povedané, ten ktorý z manželov podal návrh skôr dostane do svojej konkurznej podstaty celý majetok v BSM. Druhému manželovi vznikne pohľadávka z titulu vysporiadania BSM podľa § 149 Občianskeho zákonníka, pričom výška pohľadávky sa stanoví podľa pravidiel v § 150 Občianskeho zákonníka. Sme toho názoru, že takéto riešenie vyporiadania zaniknutého BSM, kedy celý majetok patrí do konkurznej podstaty, je nespravodlivé. Máme za to, že takéto riešenie odporuje ustanoveniam Občianskeho zákonníka o vyporiadaní BSM, pričom zároveň súčasná právna úprava nijakým spôsobom neumožňuje prihliadnuť na potreby maloletých detí. Ako korektnejšie sa nám javí riešenie, kedy zaniknuté BSM vyporiada správca obdobne ako je tomu v § 53 ZoKR, pričom vyporiadanie sa bude riadiť aj všeobecnými ustanoveniami Občianskeho zákonníka.

Hoci v súčasnej právnej úprave môžeme nájsť určité nedostatky, sme toho názoru, že právna úprava oddlženia fyzickej osoby je efektívna a z pohľadu minulosti je súčasný inštitút oddlženia viac využívaný. Inštitút oddlženia fyzickej osoby je efektívnym nástrojom pre riešenie platobnej neschopnosti fyzickej osoby a ponúka dlžníkovi možnosť efektívne sa opätovne začleniť do ekonomického a sociálneho života bez demotivujúcej vidiny celoživotného splácania dlhov.

Zoznam bibliografických odkazov

DURAČINSKÁ J.: Oddlženie. In PATAKYOVÁ, M. – MAMOJKA, M. – DURAČINSKÁ, J. a kol.: *Hospodárske právo. II. diel.* Bratislava: Wolters Kluwer, 2019, 309 s. ISBN 978-80-571-0090-4.

ĎURICA, M.: *Osobné bankroty.* In *Bulletin slovenskej advokácie*, roč. 23, 2017, č. 4, s. 30–53. ISSN 1335-1079.

ĎURICA, M.: *Zákon o konkurze a reštrukturalizácii. Komentár.* Praha : C. H. Beck, 2019, 1456 s. ISBN 978-80-7400-754-5.

KRAJČOVIČ, M. – MRVA, M.: K povinnému zastúpeniu dlžníkov Centrom právnej pomoci v konaní o oddlžení fyzickej osoby de lege lata a de lege ferenda. In *Justičná revue*, roč. 71, 2019, č. 2, s. 150 – 166. ISSN 1335-6461.

PRÁVNE ROZPRÁVY ON-SCREEN II.

Sekcia študentskej vedeckej činnosti

online vedecká konferencia - 13. november 2020

ŠEVČIKOVÁ, A.: K oddĺženiu fyzických osôb podľa štvrtej časti ZKR. In VOJČÍK, P. – KOROMHÁZ, P. – VADAS, E. (eds.): *Košické dni súkromného práva II.: Recenzovaný zborník vedeckých prác*. Košice : Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach, 2018, s. 691 – 701. ISBN 978-80-8129-088-6.

Zákon č. 7/2005 Z.z. o konkurze a reštrukturalizácií a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.

Nariadenie vlády č. 45/2017 Z.z., ktorým sa vykonávajú niektoré ustanovenia zákona č. 7/2005 Z.z. o konkurze a reštrukturalizácii a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.

Zákon č. 160/2015 Z.z. Civilný sporový poriadok v znení neskorších predpisov.

Zákon č. 40/1964 Zb. Občiansky zákonník v znení neskorších predpisov.

www.nrsr.sk

www.ulclegal.com

BUDÚCNOSŤ DRAŽIEB NA SLOVENSKU

THE FUTURE OF AUCTIONS IN SLOVAKIA

Matúš Janček¹

Abstrakt

Článok sa zameriava na samotnú problematiku dražieb na Slovensku. Pozornosť je venovaná hlavne nekalým praktikám subjektov pravidelne sa zúčastňujúcich na samotnom verejnom konaní a ich riešenia. Autor sa tiež venoval otázke COVID - 19 situácie vo sfére uskutočňovania dražieb. Autorom sú predkladané úvahy o možnostiach využitia online systémového riešenia.

Kľúčové slová

dražba. online dražba. nekalé praktiky. COVID-19. systémové riešenia

Abstract

The article focuses on the issue of auctions in Slovakia. Attention is paid mainly to unfair practices of entities regularly participating in the public proceedings themselves and their solutions. The author also addressed the issue of the COVID - 19 situation in the field of auctions. The authors are presented with considerations on the possibilities of using an online system solution.

Key words

auction. online auction. unfair practices. COVID-19. system solution

Úvod

Každý z nás určite videl rôzne americké filmy, kde sme mohli sledovať samotný proces dražby. Išlo o úkony ako je dvíhanie terčika s číslom, prekrikovanie sa v sumách medzi účastníkmi, napätie a nakoniec šťastný majiteľ vydraženej veci. Za veľkou mláskou sa

¹ Bc. Matúš Janček, Právnická fakulta Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici jancek.matus @student.umb.sk

PRÁVNE ROZPRÁVY ON-SCREEN II.

Sekcia študentskej vedeckej činnosti

online vedecká konferencia - 13. november 2020

dokonca dražia opustené sklady alebo staré garáže. Zaujímavé je, že ten, kto ich vydraží, v skutočnosti vôbec netuší, čo sa v sklade nachádza. Môže do skladu len nazrieť, ale väčšina vecí je v škatuliach, prípadne nahádzaná cez seba tak, že nie je poznať hodnotu majetku a ani samotný obsah. Nový majiteľ skladu samozrejme dúfa, že v množstve haraburdia nájde aj niečo cenné. Kupuje teda tzv. mačku vo vreci.

U nás takéto praktiky nie sú bežné. Pojem dražby je však verejne známy, aj keď nie každý vie, čo to naozaj znamená. Keď sa v našej krajine spomenie pojem dražba, väčšina z nás si určite predstaví bratislavský byt známeho daňového podvodníka, ktorý si prenajímal bývalý predseda vlády. No drvivá väčšina o tejto možnosti nič nevie, prípadne vôbec netuší, ako v realite takáto dražba vyzerá a ako prebieha.

Samotným účelom dražby ako verejného konania je prechod vlastníckeho práva alebo iného práva k predmetu dražby, ktorá sa koná na základe návrhu navrhovateľa, pri ktorom sa licitátor obracia na vopred neurčený počet osôb, na vopred stanovenom mieste a týmto vyzýva účastníkov na podávanie ponúk, pri ktorom na osobu s najvyšším podaním prejde príklepom licitátora vlastnícke právo alebo iné právo k predmetu.²

Spôsob a moment nadobudnutia vlastníckeho práva pri dobrovoľnej dražbe môžeme označiť za osobitný. K nadobudnutiu vlastníckeho práva dochádza na základe inej právnej skutočnosti, ktorou je príklep. Príklep definuje zákon o dobrovoľných dražbách ako špecifický úkon licitátora, ktorým dochádza k prechodu vlastníckeho práva.³

Dražby môžeme rozdeľovať jednak na dobrovoľné podľa zákona o dobrovoľných dražbách a dražby nedobrovoľné, tzv. exekučné, podľa exekučného poriadku.

Dražbou sa podľa Exekučného poriadku rozumie exekúcia a vykonáva ju exekútor.⁴ Hlavný rozdiel je v tom, že pri exekučných dražbách vykonáva exekútor verejnú moc pod dozorom exekučného súdu a môže byť realizovaná na návrh dražobného veriteľa, ktorý ma vykonateľnú pohľadávku, teda takú, ktorá bola priznaná vykonateľným súdnym rozhodnutím. Na druhej strane, dobrovoľná dražba má súkromnoprávny charakter a navrhovateľom dražby

² § 2 písm. a zákona č. 527/2002 Z.z. Zákon o dobrovoľných dražbách a o doplnení zákona Slovenskej národnej rady č. 232/1992 Zb. o notároch a notárskej činnosti (Notársky poriadok) v znení neskorších predpisov

³ § 2 písm. f zákona č. 527/2002 Z.z. Zákon o dobrovoľných dražbách a o doplnení zákona Slovenskej národnej rady č. 232/1992 Zb. o notároch a notárskej činnosti (Notársky poriadok) v znení neskorších predpisov

⁴§9 zákona č. 233/1995 Z.z. Zákon Národnej rady Slovenskej republiky o súdnych exekútoroch a exekučnej činnosti (Exekučný poriadok) a o zmene a doplnení ďalších zákonov

PRÁVNE ROZPRÁVY ON-SCREEN II.

Sekcia študentskej vedeckej činnosti

online vedecká konferencia - 13. november 2020

môže byť vlastníkom predmetu, záložný veriteľ alebo iná osoba napríklad správca bytovej spoločnosti.

Účelom dobrovoľnej dražby je prechod vlastníckeho práva k predmetu dražby z jedného vlastníka na druhého⁵. K nadobudnutiu vlastníckeho práva dochádza na základe inej právnej skutočnosti, ktorou je príklep. Zásadným znakom dobrovoľnej dražby však v každom prípade ostáva, že sa vykonáva na podklade súhlasného prejavu vôle vlastníka predmetu, o ktorý sa v dražbe jedná a licituje.⁶ Nedobrovoľná verejná dražba je jedným zo spôsobov výkonu práva. Rozumie sa ňou „*verejná dražba, ktorá je realizovaná na návrh dražobného veriteľa a jej účelom je uspokojenie pohľadávky dražobného veriteľa prostredníctvom speňazenia predmetu dražby*“⁷. Jej cieľom je nadobudnutie vlastníckeho práva k predmetu dražby. Úspešnosť exekučnej dražby je podmienená čo najširším okruhom záujemcov o predmet dražby.

Problematika nekalých praktík

Dražba a jej samotný proces so sebou prináša aj menšie úskalia, na ktoré môže záujemca natrafiť. Netreba opomenúť dražobné spoločnosti a povedzme si úprimne, nie všetky dražobné spoločnosti vykonávajú svoju činnosť riadne a v rámci zákona. Väčšina spoločností sú právnické osoby, pričom v prípade zlyhania, subjekt rýchlo zanikne a môže vzniknúť nový, čím sa môže vyhnúť sankciám a môže pokračovať v organizovaní dražieb ďalej. Podmienky získania živnosti na výkon činnosti dražobníka sú minimálne vysokoškolské vzdelanie a tri roky praxe alebo stredoškolské vzdelanie a osem rokov praxe.⁸

Z mojej vlastnej skúsenosti by som chcel spomenúť dražbu, počas ktorej som ako účastník konania zažil nevpustenie do priestorov dražby, kde dražba prebiehala. Dražobná spoločnosť ako taká, neumožnila vstup do priestorov. Následne sa takýmto spôsobom

⁵ LAZÁR, J. a kol.: *Občianske právo hmotné I*. Bratislava : Iura Edition, 2010, s. 436.

⁶ VALOVÁ, K. a kol.: *Zákon dobrovoľných dražieb. Komentár*. 2. vyd. Bratislava : C.H.Beck, 2013, s. 2 – 3.

⁷ VALEŠOVÁ, R. – HRADIL, J.: *Zákon o verejných dražbách*. Praha : Wolters Kluwer, 2017, s. 88 – 89.

⁸ § 9 písm. a zákona č. 527/2002 Z.z. Zákon o dobrovoľných dražbách a o doplnení zákona Slovenskej národnej rady č. 232/1992 Zb. o notároch a notárskej činnosti (Notársky poriadok) v znení neskorších predpisov

PRÁVNE ROZPRÁVY ON-SCREEN II.

Sekcia študentskej vedeckej činnosti

online vedecká konferencia - 13. november 2020

dosiahlo zníženie podania a vydraženie nehnuteľnosti jediným účastníkom konania. Sám som bol teda svedkom rôznych nekalých praktík.

Dokonca sú bežne situácie, keď dražobná spoločnosť zníži najnižšie podanie predmetu dražby pod zákonnou stanovenú hodnotu predmetu určenej znaleckým posudkom, na čo je možné podať námietku pri spísaní notárskej zápisnice a tiež podať žalobu o určenie neplatnosti dražby na príslušný súd. Následkom vyslovenia neplatnosti dražby rozhodnutím súdu je zaniknutie účinkov príklepu ku dňu udelenia príklepu, čiže určením neplatnosti dražby sa obnovuje vlastnícke právo pôvodného vlastníka predmetu dražby.

Ďalší kľúčový problém vidím v tom, že predmet v dražbe nie je možné kúpiť formou bankového hypotekárneho úveru, iba jedine vlastnými finančnými prostriedkami, ktoré musia byť vyplatené v prípade, ak sa jedná o najnižšie podanie do výšky 6 640 Eur v hotovosti do rúk dražobníka po skončení dražby, alebo ak je cena vyššia do 15 dní formou bezhotovostného prevodu na účet dražobníka.⁹ Ak sa v budúcnosti nebude počítat' s vyriešením otázky či už hypotekárneho úveru pri kúpe nehnuteľností alebo iného financovania cez banku v dražbe, môžeme očakávať, že obyčajný ľudia sa z dražobného procesu natrvalo odstránia, nakoľko si neviem predstaviť, že bežný pracujúci človek na Slovensku zaplatí za priemerný byt v hlavnom meste vyše tritisíc euro za meter štvorcový bez použitia finančných zdrojov z banky.

Zo súdnych rozhodnutí môžem spomenúť prípad STING reality s.r.o vs. I.M., kde osoba I.M je pravdepodobne zdravotne nespôsobilá osoba a má značne obmedzený mesačný príjem. Práve v procese výkonu záložného práva a pár dní pred vykonaním dražby ju oslovila osoba zo spoločnosti Sting reality s.r.o. a ponúkla jej pomoc s finančnými problémami. Záujem osoby I.M. bolo získanie pôžičky na splatenie dlhov, ale neuviedla si, že nakoniec bola prinútená k podpísaniu zmluve o prevode vlastníckeho práva k nehnuteľnosti. Súd mal v tomto prípade zato, že osoba I.M. bola obeťou nejakej praktiky a spoločnosť STING reality využila tieseň na prevod vlastníckeho práva podľa smernice č.29 z roku 2009 v zmysle článku 8 a 9.¹⁰

⁹ § 26 ods 4 a 5 zákona č. 527/2002 Z.z. Zákon o dobrovoľných dražbách a o doplnení zákona Slovenskej národnej rady č. 232/1992 Zb. o notároch a notárskej činnosti (Notársky poriadok) v znení neskorších predpisov

¹⁰ Uznesenie Súdneho dvora vo veci C-853/19 IM proti STING reality s.r.o z 2. júla 2020.

PRÁVNE ROZPRÁVY ON-SCREEN II.

Sekcia študentskej vedeckej činnosti

online vedecká konferencia - 13. november 2020

Na dražbách sa bežnou praxou stali aj problémové osoby a ich pôsobením prichádzajú o peniaze nielen veritelia ale aj dlžníci. Svojím konaním sa pokúšajú ochrániť dlžníka, a to tak, že vykrikujú, vyhrážajú sa, strašia reálnych záujemcov tým, že nedostanú byt alebo dom, ani peniaze, dlžník sa odmieta vyst'ahovať, za takéto správanie môžu dokonca dostávať finančnú odmenu od dlžníka. Ďalším konaním týchto osôb je kupovanie si účastníkov na dražbe a to takým spôsobom, že za vopred dohodnutú finančnú odmenu si kúpia nezapojenie sa do dražby. Treba si to predstaviť tak, že v prípade, ak osoba zúčastnená na dražbe neurobí podanie alebo nechá klesnúť najnižšie podanie na zákonom stanovenú minimálnu hranicu, za toto nekonanie zinkasuje finančnú sumu. V niektorých prípadoch sa to pohybuje aj v niekoľkých tisícoch euro. V takomto prostredí sa reálny záujemcovia cítia ohrození, a práve oni sú tie osoby, ktoré dokážu dražobnú cenu zdvihnúť na čo najvyššiu sumu. Pod pojmom reálny záujemca si však musíme predstaviť konečného užívateľa nehnuteľnosti, nie osobu, ktorá sa snaží nájsť isté finančné zhodnotenie medzi cenou dosiahnutou vydražením a reálnou trhovou cenou.¹¹

Vyššie sme spomínali nekalé praktiky dražobných spoločností, ale aj praktiky ľudí, ktorí sa pravidelne zúčastňujú na dražbách. Sú to osoby, ktoré chodia na dražby len za účelom zníženia cien a hľadajú medzeru medzi skutočnou reálnou sumou a sumou vydražením. Sú tu aj rôzne skupiny osôb, ktoré sa snažia vykúpiť lacno pred dražbou nehnuteľnosť a získať tak finančný prospech. Množia sa aj prípady, kedy sa byty dávajú do dražby už pri nízkych dlhoch vlastníkov, na základe uplatnenia záložného práva ostatných vlastníkov v bytovom dome, pričom dražbu zabezpečuje správca bytového domu prostredníctvom súkromnej dražobnej spoločnosti.

Musím skonštatovať, že sa množia aj prípady, kedy sú správcovia prepojení s nebankovými spoločnosťami, pričom si vzájomne poskytujú informácie o dlžníkoch. Ide o rôzne regionálne sústredené praktiky, do ktorých sú neraz zapojené aj dražobné spoločnosti a niekde padá podozrenie aj na exekútorov. Už spomínané problémy je potrebné vyriešiť v čo najkratšom možnom čase.

¹¹ Mafiu mali vytlačiť online dražby, miesto nich chystá štát zmeny [online],[cit. 21.11.2020]. Dostupné na internete:<<https://e.dennikn.sk/1556455/byty-sa-mohli-drazit-online-no-nebudu-na-drazbach-zostanu-praktiky-90-rokov/?ref=list>>.

PRÁVNE ROZPRÁVY ON-SCREEN II.

Sekcia študentskej vedeckej činnosti

online vedecká konferencia - 13. november 2020

V bežný pracovný deň sa na Slovensku uskutoční menší počet dražieb. Väčšinou sa dražia byty alebo domy, ale tiež aj rôzne majetky skrachovaných podnikov. V takomto prípade si kladiem otázku, ako sa bežná verejnosť, tzv. laici, môže dozvedieť o plánovanej dražbe.

Dovolím si tvrdiť, že väčšina ľudí túto otázku nebude vedieť správne zodpovedať a tiež nebudú vedieť hľadať informácie v obchodnom vestníku alebo v registri dražieb.

Zistil som na vlastnej koži, aká môže byť prax, no stojíme pred otázkou, ako sa dražieb dotkne súčasná situácia a aké problémy môžeme v súvislosti s COVID 19 krízou očakávať.

Už pri vydaní zákona známeho ako LEX KORONA, ktorý nadobudol účinnosť 27. marca 2020, sa upustilo od výkonu záložného práva do 30. apríla 2020.¹²

Čo nám prinesie táto situácia ďalej si nedovolím správne predpovedať. Môže to byť rast zadĺženia, exekúcií a núteného výkonu záložných práv. Ak to bude takto, práve v tomto období treba otvárať aj témy modernizácie dražobného procesu, ktorý by sa mohol preniesť do online priestoru v podobe elektronického prehľadného systému. Na jednej strane, prístup by bol pre širokú verejnosť jednoduchší, čím by sme zvýšili väčší záujem a dosah ľudí, na druhej strane by sa v istej miere redukovali náklady dražobných spoločností či exekútorov s vykonaním dražby. Zjednotenie dražieb do jednotného portálu, kde by účastníci vystupovali anonymne, by mohlo riešiť už spomínané problémy. Na tento systém by nemali vplyv špekulanti ani iné nebezpečné osoby a systém by bol ľahko kontrolovateľný. Na zodpovedanie tejto otázky by sme sa nemuseli inšpirovať ani v zahraničí, postačilo by sa pozrieť na systém PROEBIZ, ktorý používa Ministerstvo vnútra pri elektronickom predaji prebytočného majetku štátu. Elektronický systém by mohla zabezpečovať a spravovať notárska komora alebo komora exekútorov, ktorá by pokrývala náklady systému z poplatkov.

V našej krajine sme si už zvykli nato, že nie vždy idú veci správnym smerom. Namiesto veľkej novely, Ministerstvom už bola avizovaná menšia úprava zákona o dobrovoľných dražbách, nachádzajúca sa v medzirezortnom pripomienkovaní. Už upravenými zmenami môžem spomenúť zmeny v doručovaní písomností s odkazom na Civilný sporový poriadok. Vlastníkom dražených vecí sa umožňuje predložiť súkromný znalecký posudok a prehodnotila sa výška odmeny dražobníka. Mení sa aj statusová otázka

¹² zákon č. 67/2020 Z.z. Zákon o niektorých mimoriadnych opatreniach vo finančnej oblasti v súvislosti so šírením nebezpečnej nákazlivej ľudskej choroby COVID-19 v znení neskorších predpisov

PRÁVNE ROZPRÁVY ON-SCREEN II.

Sekcia študentskej vedeckej činnosti

online vedecká konferencia - 13. november 2020

postavenia dražobníka. Ak sa novela schváli po novom budú môcť dražby vykonávať už len konkurzní správcovia.¹³

Táto úprava sa elektronizácie a zmodernizovania procesov vôbec netýka, ba priam naopak, znova môže pomôcť len nekalým praktikám problémových osôb. Ak by sme mali hovoriť o využívaní informačných a komunikačných technológií on-line vo verejnej správe a celkovej digitalizácii Slovenska, tak medzi prvými krokmi by mala byť práve realizácia samotného centrálného portálu dražieb. Samotná myšlienka celého systému je sprístupniť dražby pre širokú verejnosť, nakoľko dovoľm si tvrdiť, že aktuálny spôsob zverejňovania dražieb v obchodoch vestníku je neprehľadný a nepoužiteľný.

Kúpa nehnuteľnosti v dražbe totiž predstavuje pre bežného občana komplikovaný proces a práve preto zatiaľ nie je v našej krajine veľmi populárny. Najväčším prínosom by samozrejme bola celková elektronizácia dražobného procesu. Znamenalo by to obrovský posun v transparentnosti. Víziou je teda centrálny dražobný portál, teda jedno miesto, kde každý nájde všetky dražby, ale zároveň by tu tie dražby mohli aj prebiehať, čo by bol obrovský posun oproti dnešnému stavu.

Záver

Dražobná história na Slovensku je veľmi krátka, môžeme ju počítat' od vzniku samostatnej Slovenskej republiky respektíve od prijatia nového zákona o dobrovoľných dražbách. Dražby sa doteraz na Slovensku netešili veľkej popularite a práve za účelom ich zviditeľnenia by mohol vzniknúť tento elektronický systém. Kúpa či už nehnuteľnosti alebo inej veci v dražbe totiž predstavuje pre bežného občana komplikovaný proces a práve preto zatiaľ nie je v našej krajine veľmi populárny. V zahraničí je však situácia iná. Aukcie sú v zahraničí veľmi populárne. Dokonca sú krajiny, kde ľudia sa snažia kupovať väčšinu svojich vecí len cez aukčné portály. Pomerne nízka cena, bezpečnosť prevodu vlastníctva a menej administratívy sú hlavnými prednosťami takejto kúpy.

¹³ Ministerstvo predložilo veľkú novelu zákona o dobrovoľných dražbách [online]. Publ. 30.7.2019. [cit. 21.11.2020]. Dostupné na internete: <<http://www.najpravo.sk/clanky/ministerstvo-predlozilo-velku-novelu-zakona-o-dobrovolnych-drazbach.html>>

PRÁVNE ROZPRÁVY ON-SCREEN II.

Sekcia študentskej vedeckej činnosti

online vedecká konferencia - 13. november 2020

Najväčším prínosom by samozrejme bola celková elektronizácia dražobného procesu, založený na transparentnosti a zásade úplnej anonymity. Znamenalo by to obrovský posun dopredu v samotnom dražobnom procese.. Víziou je teda centrálny dražobný systém, teda jedno miesto, kde každý nájde všetky dražby, ale zároveň by tu tie dražby mohli aj prebiehať v reálnom čase z pohodlia domova, čo by bol pokrok oproti dnešnému stavu. Išlo by o elektronické aukcie, ktorých účelom by bolo zostavenie poradia ponúk podľa rôznych kritérií a filtrov, medzi ktorými by si mohol záujemca vybrať.

V prípadnom kole by bola overená plná funkčnosť technických prostriedkov na strane uchádzača pred vlastným začatím elektronickej aukcie. Aukčné kolo by začalo hneď po skončení prípravného podľa časového plánu uvedeného vo výzve. Každý uchádzač by mal k dispozícii informácie o svojej ponuke a o svojom aktuálnom umiestnení priamo online. Doba začiatku aukčného kola ako aj ďalšie podmienky napríklad najnižšie podanie, minimálne prihodenie by boli uvedené vo výzve a slúžili by na spresnenie informácií. Elektronickej aukcia by bola ukončená automaticky uplynutím vopred stanoveného času v prípade urobeného podania a jeho nenavýšenia alebo v prípade ak by nikto zo zúčastnených neurobil najnižšie podanie prvou uplynutou časovou lehotou. Ukončením elektronickej aukcie sa automaticky zastaví príjem nových ponúk a ukončí sa aukčné kolo. Po jeho ukončení sa vyhodnotia ponuky.

Po úspešnom vydražení by vydražiteľovi, prišla zápisnica na korešpondenčnú adresu a vklad do katastra nehnuteľností v prípade vydraženia nehnuteľnosti, by mohla mať na starosti príslušná dražobná spoločnosť alebo už spomínaná notárska alebo exekútorská komora, ktorá by celý portál zastrešovala.

ZOZNAM BIBLIOGRAFICKÝCH ODKAZOV

Monografie a skriptá

LAZÁR, J. a kol.: Občianske právo hmotné I. Bratislava : Iura Edition, 2010. 637 s. ISBN 978-80-8078-346-4.

VALEŠOVÁ, R. – HRADIL, J.: Zákon o verejných dražbách. Praha : Wolters Kluwer, 2017. 156 s. ISBN 9788075552776.

PRÁVNE ROZPRÁVY ON-SCREEN II.

Sekcia študentskej vedeckej činnosti

online vedecká konferencia - 13. november 2020

VALOVÁ, K. a kol.: Zákon dobrovoľných dražbách. Komentár. 2. vyd. Bratislava : C.H.Beck, 2013. 421 s. ISBN 978-80-89603-19-0.

Internetové zdroje

Mafiu mali vytlačiť online dražby, miesto nich chystá štát zmeny. [online]. Publ. 16.8.2019. [cit. 21.11.2020]. Dostupné na internete: <<https://e.dennikn.sk/1556455/byty-sa-mohli-drazit-online-no-nebudu-na-drazbach-zostanu-praktiky-90-rokov/?ref=list>>.

Ministerstvo predložilo veľkú novelu zákona o dobrovoľných dražbách[online]. Publ. 30.7.2019. [cit.21.11.2020]. Dostupné na internete:

<<http://www.https://www.najpravo.sk/clanky/ministerstvo-predlozilo-velku-novelu-zakona-o-dobrovolnych-drazbach.html>>

Právne predpisy

Zákon č. 527/2002 Z.z. Zákon o dobrovoľných dražbách a o doplnení zákona Slovenskej národnej rady č. 232/1992 Zb. o notároch a notárskej činnosti v znení neskorších predpisov.

Zákon č. 233/1995 Z.z. Zákon Národnej rady Slovenskej republiky o súdnych exekútoroch a exekučnej činnosti a o zmene a doplnení ďalších zákonov v znení neskorších predpisov.

Zákon č. 67/2020 Z.z. Zákon o niektorých mimoriadnych opatreniach vo finančnej oblasti v súvislosti so šírením nebezpečnej nákazlivej ľudskej choroby COVID-19 v znení neskorších predpisov.

Súdne rozhodnutia

Uznesenie Súdneho dvora z 2. júla 2020 vo veci C-853/19 IM proti STING Reality s.r.o

PRÁVNE ROZPRÁVY ON-SCREEN II.

Sekcia študentskej vedeckej činnosti

online vedecká konferencia - 13. november 2020

POSTAVENIE BEZPEČNOSTNEJ RADY V SYSTÉME HLAVNÝCH ORGÁNOV ORGANIZÁCIE SPOJENÝCH NÁRODOV THE STATUS OF THE SECURITY COUNCIL IN THE SYSTEM OF MAJOR ORGANS OF THE UNITED NATIONS

Radka Kačáková – Ľubica Saktorová

Abstrakt

Práca kriticky hodnotí súčasné postavenie Bezpečnostnej rady OSN ako výkonného orgánu OSN. Za pomoci prípadových štúdií je zámerom práce tiež vyhodnotiť jej doterajšiu prax a pomenovať konkrétne nedostatky v jej fungovaní.

Kľúčové slová

Medzinárodné právo. Bezpečnostná rada.. Charta Organizácie Spojených národov. Rezolúcie. Právo veta. Medzinárodný mier. Medzinárodná bezpečnosť. Organizácia Spojených národov.

Abstract

Thesis critically evaluates the current status of the UN Security Council as the executive body of the UN. With the help of case studies, the aim of the work is also to evaluate its current practice and name specific shortcomings in its functioning.

Key words

International law. Security Council. United Nations Charter. Resolutions. Right of veto. International peace. International security. United Nations Organisation.

Úvod

Bezpečnostná rada Organizácie spojených národov (ďalej aj ako „Bezpečnostná rada“ alebo „BR OSN“) má primárnu zodpovednosť za udržanie medzinárodného mieru

PRÁVNE ROZPRÁVY ON-SCREEN II.

Sekcia študentskej vedeckej činnosti

online vedecká konferencia - 13. november 2020

a bezpečnosti. Jej členstvo pozostáva z pätnástich štátov, ktoré sú zároveň členskými štátmi Organizácie Spojených národov (ďalej aj ako „OSN“) a vychádza sa zo skutočnosti, že každý člen disponuje jedným hlasom. Podľa Charty OSN, všetky členské štáty sú povinné vyhovieť rozhodnutiam Bezpečnostnej rady. Bezpečnostná rada sa ujíma vedenia v stanovení skutočnosti, či existuje nebezpečenstvo ohrozujúce medzinárodný mier a bezpečnosť alebo existencie útočného činu.¹

V hierarchii hlavných orgánov OSN je považovaná za výkonný orgán. Podľa kapitoly VII Charty OSN má najrozsiahlšie právomoci spomedzi všetkých medzinárodných orgánov v histórii. Pokiaľ jej existuje dôvodné podozrenie a jej členovia sa zhodnú, že daná situácia môže predstavovať ohrozenie alebo porušenie medzinárodného mieru alebo bezpečnosti, môže pristúpiť k prijatiu vhodnej rezolúcie ako riešeniu.

Pre predkladané situácie sú v článku rozobraté rezolúcie prijaté Bezpečnostnou radou, a to rezolúcia 1373 (2001), spojená s útokmi z 11. septembra 2001 na World Trade Center (známe ako „dvojičky“) a rezolúcia 1540 (2004).

1. Ustanovenia Charty OSN týkajúce sa činnosti Bezpečnostnej rady

Charta OSN vo svojich ustanoveniach spomína Bezpečnostnú radu ako svoj výkonný orgán mnohokrát. Na účely tohto článku však vyberáme len niektoré z ustanovení, ktoré považujeme za dôležité.

Článok 7 Charty OSN radí Bezpečnostnú radu medzi hlavné orgány OSN. Podľa tohto článku sa ako hlavné orgány Organizácie Spojených národov zriaďujú Valné zhromaždenie, Bezpečnostná rada, Hospodárska a sociálna rada, Poručenská rada, Medzinárodný súdny dvor a Sekretariát. Podľa Charty možno zriadiť pomocné orgány, ktoré by sa ukázali potrebnými.²

Článok 23 Charty OSN hovorí o zložení Bezpečnostnej rady. Skladá sa z pätnástich členov Organizácie Spojených národov. Čínska republika, Francúzsko, Ruská federácia, Spojené kráľovstvo Veľkej Británie a Severného Írska a Spojené štáty americké sú stálymi členmi Bezpečnostnej rady. Valné zhromaždenie volí desať ďalších členov organizácie ako

¹ Kapitola V. Charty OSN

² Pozri čl. 7, Charta OSN

PRÁVNE ROZPRÁVY ON-SCREEN II.

Sekcia študentskej vedeckej činnosti

online vedecká konferencia - 13. november 2020

nestálych členov Bezpečnostnej rady, prizierajúc predovšetkým najmä na to, ako členovia organizácie prispievajú k zachovaniu medzinárodného mieru a bezpečnosti, na ostatné ciele organizácie, ako aj na spravodlivé zemepisné zastúpenie.³

Desať nestálych členov vytvára v súčasnosti Belgicko, Dominikánska republika, Nemecko, Indonézia a Južná Afrika do konca roku 2020 a ďalej Estónsko, Nigéria, Svätý Vincent a Grenadíny, Tunisko a Vietnam do konca roka 2021. Viac než päťdesiat členských štátov Organizácie spojených národov doposiaľ nikdy nebolo členmi Bezpečnostnej rady. Štát, ktorý je členským štátom OSN ale nie je členom Bezpečnostnej rady môže participovať, avšak bez hlasu, v jej diskusii, ak Bezpečnostná rada rozhodne, že záujmy tohto štátu môžu byť určitým spôsobom dotknuté.⁴ Slovenská republika pôsobila ako nestály člen Bezpečnostnej rady v rokoch 2006 až 2007.

Článok 24 Charty OSN hovorí o odovzdaní zodpovednosti, ktorú zverujú členovia OSN Bezpečnostnej rade. Bezpečnostná rada má hlavnú zodpovednosť za zachovanie medzinárodného mieru a bezpečnosti a členovia OSN uznávajú, že Bezpečnostná rada, plniac svoje povinnosti, vyplývajúce pre ňu z tejto zodpovednosti, koná ich v mene.⁵ Pri plnení týchto povinností Bezpečnostná rada koná v súlade s cieľmi a zásadami Organizácie Spojených národov. Osobitnú právomoc zverenú Bezpečnostnej rade na umožnenie splnenia týchto povinností určujú kapitoly VI, VII, VIII a XII.

Právomoc Bezpečnostnej rady prijímať rezolúcie vyplýva z Charty OSN.⁶ Podľa čl. 39 Charty OSN Bezpečnostná rada určuje, či došlo k porušeniu mieru, k ohrozeniu mieru alebo k útočnému činu. Na tento článok nadväzujú aj nadchádzajúce.⁷

Článok 40 Charty OSN hovorí o výzve, ktorú môže uskutočniť Bezpečnostná rada, prostredníctvom ktorej vyzýva zainteresované strany, aby sa podrobili dočasným opatreniam. Uskutočňuje to najmä preto, aby sa predišlo zhoršeniu situácie, takže pred rozhodnutím o opatreniach uvedených v čl. 39 ich vyzýva aby sa podrobili opatreniam, ktoré považuje za žiadúce a potrebné.⁸

³ Pozri čl. 23, Charta OSN

⁴ Pozri čl. 31 a čl. 32, Charta OSN

⁵ Pozri čl. 24, Charta OSN

⁶ Pozri čl. 25, Charta OSN

⁷ Pozri čl. 39, Charta OSN

⁸ Pozri čl. 40, Charta OSN

PRÁVNE ROZPRÁVY ON-SCREEN II.

Sekcia študentskej vedeckej činnosti

online vedecká konferencia - 13. november 2020

Pred uložením donucujúcich opatrení bez použitia ozbrojenej sily alebo s použitím ozbrojenej sily podľa článkov 41 alebo 42 Charty, musí Bezpečnostná rada najskôr určiť, či posudzovaná situácia v konkrétnom prípade predstavuje ohrozenie mieru, porušenie mieru alebo útočný čin v zmysle článku 39 Charty OSN.⁹

2. Systém hlasovania

Spôsob hlasovania Bezpečnostnej rady je upravený v článku 27 Charty OSN. Základným pravidlom, ktorým sa spravuje hlasovanie je, že na rozhodovanie o otázkach, ktoré spadajú do jej právomoci je potrebná kvalifikovaná väčšina hlasov, teda deväť. Každý člen Bezpečnostnej rady (stály aj nestály) má jeden hlas.¹⁰ Členovia Bezpečnostnej rady rozhodujú o procedurálnych otázkach kladnými hlasmi deviatich členov. Počas ranej histórie OSN sa vyskytli nejasnosti v tom, čo sa považuje za procedurálnu otázku. Tento problém sa pokúsila vyriešiť osobitná rezolúcia 267 (III) zo 14. apríla 1949. Valné zhromaždenie odporučilo Bezpečnostnej rade, ktoré otázky má považovať za otázky procedurálneho charakteru. Tie sú uvedené v prílohe rezolúcie. Medzi ne patrilo napríklad predkladanie otázok, ktoré sa týkajú zachovania medzinárodného mieru a bezpečnosti Valnému zhromaždeniu, požiadať generálneho tajomníka o zvolanie mimoriadneho zasadania Valného zhromaždenia alebo schvaľovanie výročných správ.¹¹ V súčasnosti za procedurálne otázky považujeme tie, ktoré sú spojené s výkonom predsedníckej funkcie, so zvolávaním schôdzí, so stanovením rokovacieho poriadku a pod.

Všetky zvyšné otázky sa považujú za neprocedurálne. O týchto otázkach sa hlasuje deviatimi kladnými hlasmi vrátane hlasov stálych členov, podľa článku 27 ods. 3 Charty OSN.¹² Týkajú sa napríklad pokojného urovnania sporov, rozhodnutia o ohrození mieru a pod.

⁹ FROWEIN, J. A. Article 39, in Bruno Simma (ed), Charter of the United Nations. A Commentary 618 (Oxford, Oxford University Press, 1994) in De Wet, E., s. 133.

¹⁰ Pozri čl. 27, Charta OSN

¹¹ Rezolúcia Valného zhromaždenia OSN z 14. apríla 1949 A/RES/267(III)

¹² Pozri čl. 27 ods. 3, Charta OSN

PRÁVNE ROZPRÁVY ON-SCREEN II.

Sekcia študentskej vedeckej činnosti

online vedecká konferencia - 13. november 2020

Stály členovia disponujú právom veta. Tento systém bol dohodnutý na zakladajúcej konferencii OSN v San Franciscu sledujúc ich zvýšenú zodpovednosť za udržanie medzinárodného mieru a bezpečnosti. Stálym členom bol teda udelený osobitný štatút, nazývajúci sa právo veta. Pokiaľ ktorýkoľvek z piatich stálych členov využije svoje právo veta, rezolúcia alebo rozhodnutie nebude schválené.¹³

3. Útoky 11. septembra 2001

Dňa 11. septembra 2001 narazilo do severnej veže World Trade Center, známe ako „dvojičky“, lietadlo Boeing 767 spoločnosti American Airlines. V prvých minútach po zrážke to bolo považované za leteckú nehodu. Túto hypotézu však vyvrátil ďalší náraz lietadla do južnej veže WTC. Išlo o let 175 spoločnosti United Airlines, ktorý mal na palube šesťdesiatpäť ľudí vrátane piatich únoscov.¹⁴ Išlo o sériu koordinovaných teroristických útokov. Za páchatel'ov týchto útokov bola 13. septembra 2001 vyhlásená teroristická organizácia al-Kajdá pod vedením Usama Bin Ládina.

4. Rezolúcia S/RES/1373 (2001)

Po útokoch z 11. septembra 2001 prijala Bezpečnostná rezolúcia S/RES/1373 (2001) z 28. septembra 2001, ktorá popisuje akýkoľvek akt medzinárodného terorizmu ako predstavujúci ohrozenie medzinárodného mieru a bezpečnosti.¹⁵ Touto rezolúciou boli uvalené rozsiahle opatrenia na potlačovanie a financovanie medzinárodného terorizmu. V spojitosti s čl. 39 Charty OSN sa predpokladá, že toto ustanovenie sa bude vzťahovať na všetky budúce teroristické útoky a Bezpečnostnú radu môžeme v tomto prípade vnímať v pozícii kvázi-legislatívneho orgánu.

¹³ Voting system, United Nations Security Council. 2020. [online] Dostupné na internete <<https://www.un.org/securitycouncil/content/voting-system>>

¹⁴ DUDZIAK, M. L.: *September 11 in History: A Watershed Moment?*. Duke University Press : 2003 s. 2

¹⁵ 6S/RES/1373 (2001) z 28. septembra 2001: „[R]eaffirming further that such acts (pozn. teroristické útoy v New Yorku, Washington, D.C. a Pensylvánii 11. Septembra 2001), like any act of international terrorism, constitute a threat to international peace and security...“

PRÁVNE ROZPRÁVY ON-SCREEN II.

Sekcia študentskej vedeckej činnosti

online vedecká konferencia - 13. november 2020

Bezpečnostná rada prijala rezolúciu podľa Kapitoly VII Charty OSN (Akcie v prípade ohrozenia mieru, porušenia mieru a útočných činov). Podľa čl. 25 Charty OSN sú členské štáty povinné prijať a vykonať rozhodnutia Bezpečnostnej rady urobené podľa Charty OSN v záujme zachovanie medzinárodného mieru a bezpečnosti.¹⁶ Táto rezolúcia má nadväznosť na predchádzajúce rezolúcie prijaté Bezpečnostnou radou a to rezolúcia č. 1269 (1999) a rezolúcia č. 1368 (2001). Táto rezolúcia predstavuje priamu reakciu na teroristické útoky uskutočnené území USA dňa 11.septembra 2001.

Väčšina záväzkov vyplývajúcich z rezolúcie Bezpečnostnej rady OSN je už pokrytá existujúcim systémom medzinárodných antiteroristických dohovorov. Slovenská republika je zmluvnou stranou 14 z celkového počtu 19 globálnych antiteroristických dohovorov a protokolov prijatých v rámci činnosti Organizácie pre bezpečnosť a spoluprácu v Európe (ďalej ako „OBSE“) ¹⁷ a zároveň je zmluvnou stranou 14 z celkového počtu 17 medzinárodných a regionálnych dohovorov a protokolov týkajúcich sa terorizmu a spolupráce v trestných veciach v rámci činnosti OBSE. ¹⁸

¹⁶ Čl. 25 Charta OSN

¹⁷ Status of the Universal Anti-Terrorism Conventions and Protocols as well as other International and Regional Legal Instruments related to Terrorism and Co-operation in Criminal Matters in the OSCE Area. (Report).

Status in the OSCE area of the 19 Universal Anti-terrorism Conventions and Protocols, Organization for Security and Co-operation in Europe. 2020. [online] Dostupné na internete <<https://www.osce.org/atu/17138>>

Slovenská republika je zmluvnou stranou nasledujúcich antiteroristických dohovorov a protokolov:

1. Offences and Certain Other Acts Committed on Board Aircraft (1963)
2. Suppression of Unlawful Seizure of Aircraft (1970)
3. Suppression of Unlawful Acts against the Safety of Civil Aviation (1971)
4. Prevention and Punishment of Crimes against Internationally Protected Persons (1973)
5. Against the Taking of Hostages (1979)
6. Physical Protection of Nuclear Material (1980)
7. Suppression of Unlawful Acts of Violence at Airports Serving Intl. Civil Aviation, supp. to 1971 Convention (1988)
8. Suppression of Unlawful Acts against the Safety of Maritime Navigation (1988)
9. Suppression of Unlawful Acts against the Safety of Fixed Platforms Located on the Continental Shelf (1988)
10. Marking of Plastic Explosives for the Purpose of Detection (1991)
11. Suppression of Terrorist Bombings (1997)
12. Suppression of the Financing of Terrorism (1999) Suppression Acts Nuclear Terrorism
13. International Convention for the (2005)
14. Amendment to the Convention on the Physical Protection of Nuclear Material (2005)

¹⁸ Status of the Universal Anti-Terrorism Conventions and Protocols as well as other International and Regional Legal Instruments related to Terrorism and Co-operation in Criminal Matters in the OSCE Area. (Report). *Status in the OSCE area of other international and regional legal instruments related to terrorism or co-operation in criminal matters*. Organization for Security and Co-operation in Europe. 2020. [online] Dostupné na internete <<https://www.osce.org/atu/17138>>

Slovenská republika je zmluvnou stranou nasledujúcich medzinárodných a regionálnych dohovorov a protokolov:

1. UN Convention Against Transnational Organized Crime (2000)

PRÁVNE ROZPRÁVY ON-SCREEN II.

Sekcia študentskej vedeckej činnosti

online vedecká konferencia - 13. november 2020

Rozsiahla operatívna časť rezolúcie č. 1373 obsahuje niekoľko skupín opatrení. V rámci prvej skupiny BR OSN ukladá štátom povinnosť prijať opatrenia, ktoré smerujú k zabráneniu a potlačaniu financovania terorizmu. Štáty sú povinné stíhať akékoľvek zhromažďovanie prostriedkov určených na financovanie a výkon teroristických činov. BR OSN zakotvila povinnosť zmraziť účty a iné prostriedky teroristických subjektov a zakázať poskytovanie takýchto fondov osobám, ktoré páchajú alebo sa usilujú o páchanie teroristických činov alebo ich uľahčujú.¹⁹

Druhá skupina opatrení je zameraná najmä na prevenciu teroristických útokov a na zamedzenie poskytovania pomoci a podpory teroristom a teroristickým skupinám. Štáty sa musia zdržať akejkoľvek podpory teroristických skupín, majú uloženú povinnosť, že nesmú poskytnúť útočisko pre všetkých, ktorí akýmkoľvek spôsobom napomáhajú a podporujú terorizmus. Bezpečnostná rada ukladá štátom povinnosť zabezpečiť, aby každá osoba, ktorá financuje, podporuje, pripravuje a podieľa sa na spáchaní teroristického činu bola stíhaná, aby sa trestné činy terorizmu zakotvili vo vnútroštátnom právnom poriadku vo forme závažných trestných činov. Opatreniami na prevenciu trestných činov sú, okrem iného, zavedenie efektívnych hraničných kontrol a kontrol vydávanie identifikačných a cestovných dokladov tak, aby sa zabránilo pohybu teroristov a teroristických skupín cez hranice štátov.²⁰

Bezpečnostná rada vyzvala štáty na zintenzívnenie a posilnenie vzájomnej spolupráce, najmä výmenou informácií o konaní a pohybe teroristov. Vyzýva štáty, aby prostredníctvom bilaterálnych a multilaterálnych dohôd posilnili vzájomnú spoluprácu v boji proti terorizmu.

2. European Convention on Extradition (1957) CETS No: 024

3. Additional Protocol to the European Convention on Extradition (1975) CETS No: 086

4. Second Additional Protocol to the European Convention on Extradition (1978) CETS No: 098

5. European Convention on Mutual Legal Assistance in Criminal Matters (1959) CETS No: 030

6. Additional Protocol to the European Convention on Mutual Legal Assistance in Criminal Matters (1978) CETS No: 099

7. European Convention on Mutual Second Additional Protocol to the Legal Assistance in Criminal Matters (2001) CETS No: 182

8. European Convention on the Transfer of Proceedings in Criminal Matters (1972) CETS No: 073

9. European Convention on the Suppression of Terrorism (1977) CETS No: 090

10. Protocol amending the European Convention on the Suppression of Terrorism (2003) CETS No: 190

11. Convention on Laundering, Search, Seizure and Confiscation of the Proceeds from Crime (1990) CETS No: 141 12. Convention on Cybercrime (2001) CETS No: 185

13. Preventi Council of Europe Convention on the on of Terrorism (2005) CETS No: 196

14. Convention on Laundering, Search, Proceeds from Crime and on the Seizure and Confiscation of the Financing of Terrorism (2005) CETS No: 198

¹⁹ Predkladacia správa Legislatívnej rady vlády SR č. 24348

²⁰ Predkladacia správa Legislatívnej rady vlády SR č. 24348

PRÁVNE ROZPRÁVY ON-SCREEN II.

Sekcia študentskej vedeckej činnosti

online vedecká konferencia - 13. november 2020

Štáty majú bezodkladne pristúpiť k všetkým relevantným protiteroristickým medzinárodným dohovorom, najmä k Medzinárodnému dohovoru o potlačaní financovania terorizmu.²¹

Po prijatí rezolúcie vytvorila Bezpečnostná rada OSN Výbor na monitorovanie implementácie rezolúcie, zloženého zo všetkých členov BR.²²

5. Rezolúcia S/RES/1540 (2004)

Bezpečnostná rada OSN prijala dňa 28. apríla 2004 rezolúciu č. 1540 (2004) („rezolúcia BR OSN č. 1540“), ktorá je prvým medzinárodným nástrojom, ktorý sa integrovaným a komplexným spôsobom zaoberá zbraňami hromadného ničenia, ich nosičmi a súvisiacimi materiálmi. Rezolúcia BR OSN č. 1540 ustanovila pre všetky štáty záväzné povinnosti, ktorých cieľom je zabrániť neštátnym subjektom získať prístup k takýmto zbraňam a súvisiacim materiálom a odradiť ich od nich. Rezolúcia BR OSN č. 1540 tiež vyzvala štáty, aby výboru Bezpečnostnej rady zriadenému rezolúciou BR OSN č. 1540 („výbor 1540“) predložili správu o krokoch, ktoré podnikli alebo zamýšľajú podniknúť na účely vykonávania rezolúcie BR OSN č. 1540.²³

Výbor 1540 je pomocným orgánom Bezpečnostnej rady zloženým z pätnástich súčasných členov rady. Mandát a rozsah činností výboru 1540 sú odvodené z rezolúcie 1540 (2004) a nasledujúcich rezolúcií, konkrétne 1673 (2006), 1810 (2008), 1977 (2011), 2325 (2016) a pracovných programov predložených predsedovi Bezpečnostnej rady výboru 1540.²⁴

Úrad OSN pre odzbrojovanie (UNODA), ktorý sídli vo Viedni, napomáha užšej spolupráci a efektívnej interakcii vo všetkých oblastiach odzbrojovania, nešírenia a kontroly zbraní. Úrad UNODA vo Viedni koordinuje program vzdelávacieho partnerstva

²¹ Predkladacia správa Legislatívnej rady vlády SR č. 24348

²² 6S/RES/1373 (2001) z 28. septembra 2001: „[D]ecides to establish, in accordance with rule 28 of its provisional rules of procedure, a Committee of the Security Council, consisting of all the members of the Council, to monitor implementation of this resolution, with the assistance of appropriate expertise...“

²³ JEDNOTNÁ AKCIA RADY 2008/368/SZBP zo 14. mája 2008 na podporu vykonávania rezolúcie Bezpečnostnej rady Organizácie Spojených národov č. 1540 (2004) a v rámci vykonávania stratégie EÚ proti šíreniu zbraní hromadného ničenia

²⁴ 1540 Committee and its experts function, United Nations 1540 Committee. 2020. [online] Dostupné na internete <<https://www.un.org/en/sc/1540/faq.shtml>>

PRÁVNE ROZPRÁVY ON-SCREEN II.

Sekcia študentskej vedeckej činnosti

online vedecká konferencia - 13. november 2020

Odzbrojovanie a nešírenie (DNP), do ktorého je zapojených 30 partnerských organizácií. Cieľom je rozvíjať vzdelávanie na tému odzbrojovania.²⁵

V spolupráci s výborom Bezpečnostnej rady zriadenému rezolúciou BR OSN č. 1540 a príslušnými regionálnymi a subregionálnymi organizáciami UNODA pomáha členským štátom v ich úsilí o úplné vykonanie kľúčových požiadaviek rezolúcie 1540 (2004) vrátane prípravy dobrovoľných národných plánov implementácie a budovania kapacít.²⁶

Záver

Bezpečnostná rada ako jeden z hlavných orgánov OSN vykonáva svoje právomoci prostredníctvom prijímania rôznych aktov. Najvýznamnejšími z týchto aktov sú rezolúcie. Právomoc prijímať rezolúcie vyplýva z článku 25 Charty OSN. Z dlhodobej historickej praxe môžeme povedať, že Bezpečnostná rada je jediným orgánom v medzinárodnej oblasti, ktorá môže v svetovom kontexte pôsobiť na porušovateľov a ohrozovateľov medzinárodného mieru a bezpečnosti, so zapojením všetkých členských štátov.

Rezolúcie, ktoré boli prijaté v súvislosti s teroristickými útokmi v súvislosti s 11. septembrom 2001 boli reakciou Bezpečnostnej rady na ohrozenie medzinárodnej bezpečnosti v celosvetovom meradle. Rezolúciou 1373 (2001) sa Bezpečnostná rada zaradila do postavenia kvázi-legislatívneho orgánu, čím zabezpečila pôsobnosť rezolúcie na všetky budúce teroristické útoky. Táto rezolúcia bola prijatá podľa kapitoly VII Charty OSN. K prijímaniu takýchto rezolúcií sa postupuje v prípade, ak situácia predstavuje závažné ohrozenie alebo porušenie medzinárodného mieru a bezpečnosti, alebo útočný čin. Rezolúcie prijímané podľa kapitoly VII sú záväzné a majú bezprostrednú aplikovateľnosť. To je rozdiel medzi rezolúciami prijímanými podľa kapitoly VI Charty alebo rezolúciami Valného zhromaždenia. V súvislosti s rezolúciou 1373 (2001) bola prijatá rezolúcia 1540 (2004). Táto rezolúcia je prvým medzinárodným nástrojom, ktorá sa zaoberá zbraňami hromadného

²⁵ The United Nations in Vienna, United Nations Office for Disarmament Affairs. 2020. [online] Dostupné na internete <<https://unis.unvienna.org/unis/sk/unvienna.html>>

²⁶ The Role of the UN Office for Disarmament Affairs (UNODA) in support of the Committee established pursuant to Security Council Resolution 1540 (2004), United Nations Office for Disarmament Affairs. 2020. [online] Dostupné na internete <<https://www.un.org/disarmament/wmd/sc1540/>>

PŘÁVNE ROZPRAVY ON-SCREEN II.

Sekcia študentskej vedeckej činnosti

online vedecká konferencia - 13. november 2020

ničenia. Uvedené rezolúcie sa stali aj predmetom kritiky odborníkov či akademikov z dôvodu možného presiahnutia kompetencií BR OSN, pričom po niekoľkýkrát v priebehu posledných desaťročí otvorili otázku limitov a kontroly zákonnosti rezolúcií BR OSN.²⁷ Ako bolo uvedené na začiatku článku, Bezpečnostná rada má v zmysle článku 24 Charty OSN hlavnú „zodpovednosť za zachovanie medzinárodného mieru a bezpečnosti a členovia OSN uznávajú, že Bezpečnostná rada, plniac svoje povinnosti, vyplývajúce pre ňu z tejto zodpovednosti, koná ich v mene“. Podľa bodu 2 článku 24 Charty OSN „pri plnení týchto povinností Bezpečnostná rada koná v súlade s cieľmi a zásadami Organizácie Spojených národov“. Vychádzajúc z uvedeného je možné konštatovať, že napriek skutočnosti, že rezolúciami č. 1373 (2001) a č. 1540 (2004) bola v plnej miere prezentovaná silná právomoc BR OSN záväzne zasahovať do medzinárodných vzťahov, ako aj do oblasti medzinárodného práva, Charta OSN vo svojom článku 24, ods. 2 jasne deklaruje limit, ktorým je konanie BR OSN v súlade s cieľmi a zásadami OSN.

Záverom môžeme konštatovať, že Bezpečnostná rada má svoje nezastupiteľné postavenie v priestore medzinárodného práva, z hľadiska možnej intenzity reakcie na udalosti v medzinárodnej sfére.

ZOZNAM BIBLIOGRAFICKÝCH ODKAZOV

Monografie, odborné články a skriptá

DUDZIAK, M. L. 2003. *September 11 in History: A Watershed Moment?*. Duke University Press, 2003. 254 s. ISBN: 978-0-8223-3242-8

FROWEIN, J. A. 1994. *Article 39*, in Bruno Simma (ed), *Charter of the United Nations*. A Commentary 618. Oxford University Press. 1994 in De Wet, E., 133 s. ISBN:9780199580156

JOHNSTONE, I. 2008. Legislation and adjudication in the UN Security Council: Bringing down the deliberative deficit. In *Am. J. Int'l L.*, 2008, vol. 102, n. 275.

²⁷ Pozri JOYNER, Daniel H. Non-proliferation law and the United Nations system: Resolution 1540 and the limits of the power of the Security Council. *LJIL*, 2007, 20: 489; TALMON, Stefan. The Security Council as world legislature. *The American Journal of International Law*, 2005, 99.1: 175-193; JOHNSTONE, Ian. Legislation and adjudication in the UN Security Council: Bringing down the deliberative deficit. *Am. J. Int'l L.*, 2008, 102: 275.

PRÁVNE ROZPRÁVY ON-SCREEN II.

Sekcia študentskej vedeckej činnosti

online vedecká konferencia - 13. november 2020

JOYNER, D. H. 2007. Non-proliferation law and the United Nations system: Resolution 1540 and the limits of the power of the Security Council. In *LJIL*, 2007, vol. 20, n. 489.

TALMON, S. 2005. The Security Council as world legislature. In *The American Journal of International Law*, 2005, vol 99 (1), p. 175-193.

REPORT: „*Status of the Universal Anti-Terrorism Conventions and Protocols as well as other International and Regional Legal Instruments related to Terrorism and Co-operation in Criminal Matters in the OSCE Area*“. Správa Organizácie pre bezpečnosť a spoluprácu v Európe. [online]. [cit. 2021-01-06]. Dostupné na internete:

<<https://www.osce.org/atu/17138>>

Právne predpisy

Charta Organizácie Spojených národov z 24. októbra 1945

JEDNOTNÁ AKCIA RADY na podporu vykonávania rezolúcie Bezpečnostnej rady Organizácie Spojených národov č. 1540 (2004) a v rámci vykonávania stratégie EÚ proti šíreniu zbraní hromadného ničenia

Predkladacia správa Legislatívnej rady vlády Slovenskej republiky č. 24348

Rezolúcia Bezpečnostnej rady OSN z 28. apríla 2004 S/RES/1540 (2004)

Rezolúcia Bezpečnostnej rady OSN z 28. septembra 2001 S/RES/1373 (2001)

Rezolúcia Valného zhromaždenia OSN z 14. apríla 1949 A/RES/267(III)

Internetové zdroje

<https://www.osce.org>

<https://www.un.org>

<https://unis.unvienna.org>

PRÁVO NA ŽIVOT V OBLASTI MEDZINÁRODNÉHO PRÁVA

RIGHT TO LIFE IN AREA OF INTERNATIONAL LAW

Veronika Kavecká - Ľubica Saktorová

Abstrakt

Predkladaný príspevok sa zaoberá problematikou práva na život v oblasti medzinárodného práva. Jeho cieľom je analyzovať inštitucionálnu architektúru ochrany ľudských práv na pôde Organizácie spojených národov a taktiež orgánov pôsobiacich v európskom priestore. V závere syntézou jednotlivých téz poukazuje na dôležitosť úpravy otázky ľudských práv v medzinárodnom práve a potrebu neustálej novelizácie týchto mechanizmov.

Kľúčové slová

ochrana života, právo na život, Rada Európy, Európsky súd pre ľudské práva, Organizácia spojených národov

Abstract

The article deals with the issue of right to life in area of international law. Its aim is to analyze the institutional architecture of protection human rights protection in areal of Organisation of united nations and also bodies operating in Europe. In conclusion, through a synthesis of individual theses, it points out the importance of regulating the issue of human rights in international law and the need for constant amendment of these mechanisms.

Key words

protection of life, right to life, Council of Europe, European Court of Human Rights, United Nations Organization

Úvod

Právo na život je základným predpokladom naplnenia ostatných základných práv a slobôd. Aj z tohto dôvodu je logické, že ak uznávame princíp prirodzenosti a neodňateľnosti ľudských práv, mali by sme byť proti trestu smrti. Koncept práva na život je centrálny v debatách o problematike eutanázie, trestu smrti, potratov, sebaobranu a morálky vojny.

PRÁVNE ROZPRÁVY ON-SCREEN II.

Sekcia študentskej vedeckej činnosti

online vedecká konferencia - 13. november 2020

Otázka ochrany života je stále aktuálnou, neustále rozoberanou problematikou. Je nevyhnutné, aby si aj štáty princípy medzi sebou neustále potvrdzovali a hľadali spoločné hodnotové prieniky. Tomuto cieľu slúžia rôzne medzinárodné politické a diplomatické mechanizmy a fóra.

Za základ medzinárodného právneho poriadku by sme mohli považovať riadne plnenie jeho noriem, ktorými sú viazaní všetci členovia medzinárodného spoločenstva. Teda normy medzinárodného práva predstavujú nad rámec vnútroštátnej úpravy, ktorý by mal byť vynútiteľný a ktorého neplnenie bude mať za následok sankciu.

Predkladaný príspevok sa v prvom rade zaoberá hmotnoprávnou úpravou ochrany života v medzinárodnom práve a taktiež rozoberá procesnoprávne otázky. Približuje vybrané aspekty ľudských práv a základných slobôd z pohľadu aktuálneho medzinárodného práva, s dôrazom na zistenie, ku ktorému dospela naša spoločnosť a síce, že ochrana tak významnej kategórie akú predstavujú, nemôže byť ponechaná len na pleciach jednotlivých štátov. Historické skúsenosti totiž dokazujú, že jednotlivé štáty nemusia byť vždy ochotné alebo schopné zaistiť túto ochranu v dostatočnej miere a preto je zabezpečovaná aj na úrovni regionálnej a univerzálnej. Aj táto však podlieha vývoju, ktorý odzrkadľuje mimo iného napr. kultúrne a politické osobitosti, či záujmy jeho členov, alebo členov medzinárodného spoločenstva ako takého.

1. Inštitucionálna architektúra ochrany ľudských práv

Pre reálne uplatnenie ľudských práv musia byť vytvorené legislatívne a inštitucionálne záruky. Tieto záruky existujú na vnútroštátnej (národnej), regionálnej i univerzálnej úrovni.

Garantom uplatnenia a vymáhateľnosti ľudských práv je predovšetkým štát, ktorý prijíma zákony ochraňujúce a podporujúce ľudské práva a vytvára inštitúcie, pod ktoré spadá ochrana ľudských práv.

Medzinárodné právo ľudských práv ustanovuje vládam konanie určitými spôsobmi alebo zdržanie sa určitých skutkov s cieľom podporovať a chrániť ľudské práva a základné

PRÁVNE ROZPRÁVY ON-SCREEN II.

Sekcia študentskej vedeckej činnosti

online vedecká konferencia - 13. november 2020

slobody jednotlivcov a skupín.¹ Na európskej regionálnej úrovni plnia úlohu ochrancov ľudských práv najmä Rada Európy a Európsky súd pre ľudské práva, Organizácia pre bezpečnosť a spoluprácu v Európe a jej orgány, ale aj Európska únia a jej inštitúcie.

Na univerzálnej (celosvetovej) úrovni je hlavným garantom presadzovania ľudskoprávných princípov a noriem práve OSN.²

2. Organizácia Spojených národov (OSN)

Organizácia spojených národov ponúka dva mechanizmy orgánov venujúcich sa ľudským právam a to Rada OSN pre ľudské práva a zmluvné orgány.

Výbory respektíve zmluvné orgány vydávajú odporúčania. Hodnotený štát by sa nimi mal seriózne zaoberať, mal by ich verejne sprístupniť v jazyku zrozumiteľnom obyvateľom štátu. Pri najbližšej správe by mal štát dať odpočet, ako sa s odporúčaniami vysporiadal.³ Odporúčania výborov nie sú právne záväzné, je však znakom politickej kultúry neignorovať ich. Skúsme si teda položiť otázku : logicky, načo by štát pristupoval k medzinárodným zmluvám a súhlasil s procedúrami v nich obsiahnutými, ak by ich neuznával, nerešpektoval a nepresadzoval?

Zmluvné výbory OSN sa okrem posudzovania implementačných a periodických správ k plneniu ľudskoprávných dohovorov venujú aj iným aktivitám. Napríklad expertná činnosť – vypracúvajú všeobecné komentáre k jednotlivým dohovorom, v ktorých podrobne vysvetľujú ako ich niektoré dôležité ustanovenia treba interpretovať a v praxi aplikovať.

Významnou aktivitou zmluvných výborov je posudzovanie individuálnych sťažností. Individuálna procedúra je dôverná. Občan alebo občianka zasiela svoju sťažnosť príslušnému výboru OSN. Ďalší krok predstavuje komunikácia výboru s vládou a sťažovateľom. Napokon výbor prijme rozhodnutie, ktoré má „kvázi-súdny“ charakter. Teda nemá silu rozhodnutia Európskeho súdu pre ľudské práva, ale malo by byť vnímané ako signál pre príslušný štát, ktorý takéto rozhodnutie musí brať pri ďalšom riešení kauzy do úvahy.

¹ Dostupné na internete: https://unis.unvienna.org/unis/sk/united_nations/un_human-rights.html [cit. 08.10.2020].

² KOLEKTÍV AUTOROV. Vybrané texty k ľudským právam. 2013 Univerzita Komenského v Bratislave. S. 41

³ KOLEKTÍV AUTOROV. Vybrané texty k ľudským právam. 2013 Univerzita Komenského v Bratislave. S. 52

PRÁVNE ROZPRÁVY ON-SCREEN II.

Sekcia študentskej vedeckej činnosti

online vedecká konferencia - 13. november 2020

Rada OSN pre ľudské práva ako jedna z možných mechanizmov OSN predovšetkým promptne reaguje na prípady hrubého a systematického porušovania ľudských práv a skúma vhodné spôsoby ich nápravy. Odporúčania Rady by sa mali zameriavať na hľadanie praktických riešení a viesť ku konkrétnym zlepšeniam realizovaným v spolupráci s ďalšími orgánmi OSN, medzinárodnými organizáciami a dotknutými krajinami. V otázke ochrany života poukazuje predovšetkým na otázky trestu smrti, svojvoľných popráv, zákazu mučenia, ochranu slabších strán detí, obhajcov ľudských práv a mnohých ďalších.⁴

3. Dohovory prijaté na pôde OSN

Hmotnoprávnu úpravu prijatú na pôde OSN predstavujú jednotlivé dohovory. Jednotlivo si rozoberieme niektoré a predstavíme si ich pohľad na otázku života.

Dohovor o právach dieťaťa 1989 v úvode preambuly upravuje otázku práva na život v prenatálnej fáze, a teda že „dieťa na základe svojej duševnej i fyzickej nezrelosti potrebuje osobitné záruky o starostlivosť vrátane primeranej ochrany pred aj po narodení.“⁵

Dohovor o odstránení všetkých foriem diskriminácie žien z roku 1979 sa svojím spôsobom dotýka skutočnosti rozhodovania o živote dieťaťa, keď znenie odkazuje na možnosť slobodne ale zároveň zodpovedne sa rozhodnúť o počte a čase narodenia detí.⁶

Dohovor o zabránení a trestaní zločinu genocídy z roku 1948 venuje pozornosť genocíde a činov v úmysle zničenia či už úplne alebo čiastočne niektorú etnickú, národnú alebo rasovú alebo aj náboženskú skupinu ako takú. Znenie článku 2 pojednáva o činoch smerujúcich k obmedzeniu práva na život ako je usmrtenie príslušníkov takejto skupiny, respektíve uvedenie ktorejkoľvek takejto skupiny do životných podmienok, ktoré by viedli

⁴ Dostupné na internete : https://www.mzv.sk/detail-aktuality/-/asset_publisher/Hp2qxsN2Z6I5/content/rada-osn-pre-ludske-prava. [cit. 08.10.2020].

⁵ Preambula Rezolúcie Valného zhromaždením OSN č. 1386, 20. novembra 1959 [online]. Dostupné na internete : https://www.unicef.sk/files/dohovor_o_pravach_dietata.pdf [cit.2020.11.01]

⁶ Pozri znenie článku 16 Dohovoru o odstránení všetkých foriem diskriminácie. Dostupné na internete : https://www.gender.gov.sk/wp-content/uploads/2012/06/CEDAW_1979.pdf [cit. 12.10.2020].

PŘÁVNE ROZPRAVY ON-SCREEN II.

Sekcia študentskej vedeckej činnosti

online vedecká konferencia - 13. november 2020

k fyzickému zničeniu, respektíve ťažké ublíženie na tele alebo duševnou poruchou a taktiež skutočnosti ktoré by bránilo rodeniu detí v takejto skupine.⁷

Znenie Dohovoru o právnom postavení utečencov z roku 1951 v článku 33 poukazuje na nutnosť ochrany života respektíve jeho osobnej slobody a zakazuje zmluvným štátom vyhostiť utečenca akýmkoľvek spôsobom alebo ho vráti na hranice územia, kde by mohol byť ohrozený z dôvodu rasy, náboženstva, národnosti, príslušnosti k určitej sociálnej skupine alebo zastavania určitých politických názorov.⁸

Významnú úlohu zohráva aj Všeobecná deklarácia ĽP OSN, ktorej jednotlivé články upravujú právo na život, slobodu a bezpečnosť. Presnejšie znenie článku 4 poukazuje na otroctvo a nevoľníctvo a následne znenie článku 5 upravuje mučenie a neľudské zaobchádzanie.⁹ Napriek tomu, že nehovoríme o právne záväznom dokumente, možno ho vnímať ako autoritatívny návod pre výklad ustanovení Charty OSN a odvoláva sa na ňu aj aj Európsky súd pre ľudské práva ako na pomôcku, hlavne pre výklad Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd. Možno tento dokument možno vnímať ako príklad neformálneho dokumentu, ktorý si získava právny význam konaním subjektov s autoritatívnou právomocou.¹⁰

4. Európa

„Všetko zlé je na niečo dobré.“ Tak ako druhá svetová vojna priniesla Európe obrovské ľudské utrpenie a ničenie. Po jej skončení, koncom štyridsiatych rokov minulého storočia, sa demokratické štáty západnej Európy usilovali o posilnenie spolupráce založením organizácie, ktorá by združovala štáty na základe spoločne uznávaných hodnôt: pluralistickej demokracie, ľudských práv a vlády práva – Rady Európy.

⁷ Pozri znenie Dohovoru o zabránení a trestaní zločinu genocídy. Dostupné na internete : <http://www.preventgenocide.org/sk/dohovor.htm> [cit. 12.10.2020].

⁸ Pozri znenie Dohovoru o právnom postavení utečencov. Dostupné na internete : [file:///C:/Users/jbrez/Downloads/dohovor%20a%20protokol%20\(3\).pdf](file:///C:/Users/jbrez/Downloads/dohovor%20a%20protokol%20(3).pdf) [cit. 12.10.2020].

⁹ Pozri znenia článkov 4,5,6 Všeobecná deklarácia ĽP OSN. Dostupné na internete : <https://www.gender.gov.sk/wp-content/uploads/2012/06/UDHRvSVK.pdf> [cit. 12.10.2020].

¹⁰ BROWNLIE, I.: Princípy medzinárodného verejného práva, s. 607-608

PRÁVNE ROZPRÁVY ON-SCREEN II.

Sekcia študentskej vedeckej činnosti

online vedecká konferencia - 13. november 2020

Kontrolný mechanizmus vytvorený na pôde Rady Európy patrí k najefektívnejším systémom ochrany ľudských práv a základných slobôd, nielen teda na európskej ale i svetovej úrovni. Predstavuje výrazný presah do vnútroštátnej ochrany ľudských práv a základných slobôd v Európe, a predstavuje vysoký štandard dodržiavania ľudských práv a slobôd v Európe.¹¹

Možno povedať, že v posledných desaťročiach kladie Rada Európy úsilie zaručiť dodržiavanie ľudských práv a základných slobôd s čoraz väčším dôrazom na prevenciu, resp. predchádzanie porušeniam. Jedným z dôsledkov takéhoto prístupu bolo, že čl. 3 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd sa stal v r. 1987 podnetom na prijatie Európskeho dohovoru na zabránenie mučenia a neľudského či ponižujúceho zaobchádzania alebo trestania. Práve tento Dohovor zavádza mimosúdny preventívny mechanizmus na ochranu práv a slobôd zadržovaných osôb.¹²

V roku 1999 RE zriadila aj funkciu osobitného Komiséra pre ľudské práva, ktorý je nezávislou inštitúciou v rámci Rady Európy. Jeho úlohou je napomáhať zvyšovaniu povedomia ochrany ľudských práv v členských štátoch.

Európsky súd pre ĽP preskúmava sťažnosti na údajné porušenia Európskeho dohovoru pre ľudské práva. Existencia štrukturálnych nedostatkov a nedostatok efektívneho vnútroštátnych prostriedkov nápravy alebo národný systém vykazujúci poruchy riadnej funkcie vnútroštátnych právnych prostriedkov nápravy. Vydáva približne 100-1500 rozsudkov ročne. Svojou judikatúrou (svojimi rozsudkami) usmerňuje členské štáty Rady Európy akým spôsobom majú vykladať a uplatňovať základné práva obsiahnuté v Európskom dohovore o ochrane ľudských práv a základných slobôd, najmä v tých prípadoch, keď dochádza k stretu viacerých právnych nárokov. Súd môže prijímať sťažnosti podané ktorýmkoľvek jednotlivcom, mimovládnu organizáciou alebo skupinou osôb, ktoré sa považujú za poškodené v dôsledku porušenia práv priznaných dohovorom alebo jeho protokolmi jednou z Vysokých zmluvných strán. Vysoké zmluvné strany sa zaväzujú, že nebudú žiadnym spôsobom brániť účinnému výkonu týchto práv.¹³

¹¹ SVÁK, J.: Ochrana ľudských práv v troch zväzkoch, s. 50.

¹² Pozri znenie čl. 3 Európskeho dohovoru na zabránenie mučenia a neľudskému či ponižujúcemu zaobchádzaniu alebo trestaniu. Dostupné na internete : <https://rm.coe.int/16806dbac8> [cit. 12.10.2020].

¹³ KOLEKTÍV AUTOROV. Vybrané texty k ľudským právam. 2013 Univerzita Komenského v Bratislave s. 56

PŘÁVNE ROZPRAVY ON-SCREEN II.

Sekcia študentskej vedeckej činnosti

online vedecká konferencia - 13. november 2020

5. Dohovor o ochrane ľudských práv a základných slobôd

Hlavnou úlohou Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd je potvrdenie záväznosti práv a slobôd ustanovených vo Všeobecnej deklarácii ĽP OSN no predovšetkým, aby sa jednotlivé ustanovenia dostali pod súdnu kontrolu Európskeho súdu pre ľudské práva, ktorý teda predstavuje možnosť efektívneho nástroja ochrany ľudských práv.

Úprava otázky života: „Právo každého na život je chránené zákonom. Nikoho nemožno úmyselne zbaviť života s výnimkou výkonu súdom uloženého trestu nasledujúceho po odsúdení za spáchanie trestného činu, pre ktorý zákon ukladá tento trest.“ Znenie článku 2 nadväzuje a rozoberá zbavenie života, ktoré nie je v rozpore s týmto článkom, ak vyplýva z použitia sily, ktoré je bezpodmienečne nevyhnutné či už pri obrane osoby proti nezákonnému násiliu; vykonávaní zákonného zatknutia alebo zabránení úteku osoby zákonne zadržanej; alebo zákonnom potlačení nepokojov alebo vzbury.¹⁴

Súčasťou ochrany ľudského života podľa čl. 2 Dohovoru je nielen negatívna povinnosť štátu do života nezasahovať, ale aj pozitívny záväzok štátu prijať také opatrenia, aby bol život efektívne chránený. Úlohou Súdu pre ĽP je teda určiť, či za týchto okolností štát urobil všetko, čo od neho bolo možné očakávať, aby život sťažovateľky nebol vystavený nebezpečenstvu, ak sa tomu bolo možné vyhnúť. Takýto výklad čl. 2 Súd poskytol prvýkrát vo veci L. C. B. proti Spojenému kráľovstvu, kedy judikoval: „V tejto súvislosti je Súd toho názoru, že prvá veta čl. 2 ods. 1 ukladá štátu nielen, aby sa zdržal úmyselného a nezákonného zabitia, ale aby rovnako prijal zodpovedajúce kroky k ochrane života osôb vo svojej jurisdikcii. Otázka teda má byť položená tak, či za týchto okolností štát urobil všetko čo od neho bolo možné očakávať aby život nebol vystavený nebezpečenstvu, ak sa mu bolo možné vyhnúť.“¹⁵

V prípadoch Kontrová proti Slovenskej republike berúc do úvahy tento pozitívny záväzok Súd rozhodol, že v prípade, ak štátne orgány vedeli alebo mali vedieť o možnom

¹⁴ Pozri znenie čl.1,2 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd Dostupné na internete : https://www.echr.coe.int/documents/convention_slk.pdf [cit. 10.10.2020].

¹⁵ Rozsudok ESĽP zo dňa 09.06.1998, vec 23413/94, L. C. B. proti Spojenému kráľovstvu. In: Hudoc [právny informačný systém]. [cit. 10.10.2020]. Dostupné na internete:: <http://hudoc.echr.coe.int/sites/eng/pages/search.aspx?i=001-58176>

PRÁVNE ROZPRÁVY ON-SCREEN II.

Sekcia študentskej vedeckej činnosti

online vedecká konferencia - 13. november 2020

riziku porušenia práv obetí a nevykonali potrebné opatrenia, došlo zo strany štátu k porušeniu článku 2 Dohovoru.¹⁶

Záver

Ku kolíziám všeobecného medzinárodného práva a regionálnych právnych systémov dochádza najčastejšie práve v oblasti ochrany ľudských práv. Článok 103 Charty OSN predstavuje určitú záruku, ktorá zaisťuje že pravidlá zakotvené Chartou OSN budú dodržiavané aj v prípade rozporu s inou medzinárodnou zmluvou čím sa má upevniť jednota medzinárodného právneho poriadku. Prax však nastoľuje otázku, či je možné vylúčiť aplikáciu medzinárodnej zmluvnej úpravy a to zvlášť v tak citlivej oblasti ako je ochrana ľudských práv a základných slobôd.

Inštitucionálne mechanizmy ochrany ľudských práv predstavujú účinný nad rámec úpravy a možností jednotlivých občanov európskych štátov domáhať sa preskúmania rozhodnutí, ktoré sa týkajú ich práv. Predstavili sme skutočnosti vychádzajúce hlavne z teoretických poznatkov a následne vo svetle Európskeho Dohovoru o ochrane ľudských práv, kde sme poukázali aj na praktické riešenie vychádzajúce z judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva. Za jeden z najefektívnejších nadštátnych systémov ochrany ľudských práv uvádza mnoho publikácií práve Európsky regionálny systém, v ktorom zohráva hlavnú úlohu práve Rada Európy. Významné je predovšetkým množstvo prijatých dokumentov na jej pôde, ktoré upravujú otázku života. Na univerzálnej úrovni pôsobí OSN, ktorá vytvára mnoho funkčných orgánov venujúcich sa ochrane ľudských práv, či už teda hovoríme o Rade OSN pre ľudské práva alebo o funkčných výboroch poskytujúcich kvázi súdne rozhodnutia, výklad medzinárodného práva a taktiež odporúčania pre štáty a ich kolízie.

„Ak je možné matke zabiť dieťa, čo bráni, aby sme sa nemohli zabíjať navzájom.“
V duchu myšlienky Matky Terezy z Kalkaty uzatvárame rozsiahlu a stále aktuálnu

¹⁶ Rozsudok ESLP zo dňa 31.05.2007, vec č. 7510/04 Kontrova verzus Slovenská republika. [cit. 10.10.2020]. Dostupné na internete : https://www.coe.int/t/dg2/equality/domesticviolencecampaign/resources/Kontrova%20v.%20Slovakia_en.asp

PRÁVNE ROZPRÁVY ON-SCREEN II.

Sekcia študentskej vedeckej činnosti

online vedecká konferencia - 13. november 2020

problematiku ochrany ľudského života. Táto otázka by mala zohrávať kľúčové postavenie v úprave na vnútroštátnej úrovni, ale taktiež na regionálnej či celosvetovej úrovni.

ZOZNAM BIBLIOGRAFICKÝCH ODKAZOV

Monografie a skriptá

BROWNLIE, I.: *Princípy medzinárodného verejného práva*. Bratislava: Eurokódex a Paneurópska vysoká škola, 2013. 868 s. ISBN: 978-80-89447-64-0

KOLEKTÍV AUTOROV. *Vybrané texty k ľudským právam*. 2013 Univerzita Komenského v Bratislave. 2013. 168 s. ISBN: 978-80-23-3523-2

SVÁK, J.: *Ochrana ľudských práv v troch zväzkoch. I. zväzok*. Bratislava: Eurokódex, 2011. 520 s. ISBN 978-80-89447-44-2

Právne predpisy

Všeobecná deklarácia ľudských práv OSN

Dohovor o ochrane ľudských práv

Dohovor o zabránení a trestaní zločinu genocídy

Dohovor o právnom postavení utečencov

Dohovor o právach dieťaťa

Dohovor o odstránení všetkých foriem diskriminácie žien

Európsky dohovor na zabránenie mučenia a neľudského či ponižujúceho zaobchádzania alebo trestania

Rozsudok ESLP zo dňa 31.05.2007, vec č. 7510/04 Kontrova verzus Slovenská republika.

Dostupné z:

https://www.coe.int/t/dg2/equality/domesticviolencecampaign/resources/Kontrova%20v.%20Slovakia_en.asp

Rozsudok ESLP zo dňa 09.06.1998, vec 23413/94, L. C. B. proti Spojenému kráľovstvu. [cit. 10.10.2020]. Dostupné z: <http://hudoc.echr.coe.int/sites/eng/pages/search.aspx?i=001-58176>

PRÁVNE ROZPRÁVY ON-SCREEN II.

Sekcia študentskej vedeckej činnosti

online vedecká konferencia - 13. november 2020

Internetové zdroje

[https://www.mzv.sk/detail-aktuality/-/asset_publisher/Hp2qxs2Z6I5/content/rada-osn-pre-ludske-prava.](https://www.mzv.sk/detail-aktuality/-/asset_publisher/Hp2qxs2Z6I5/content/rada-osn-pre-ludske-prava)

https://unis.unvienna.org/unis/sk/united_nations/un_human-rights.html

**MALOLETÍ MIGRANTI BEZ SPRIEVODU A ICH ZABEZPEČENIE
V SLOVENSKEJ REPUBLIKE
THE TREATMENT OF UNDERAGED REFUGEES WITHOUT
A GUARDIAN IN SLOVAKIA**

Jarmila Michlíková - Marica Pirošíková

Abstrakt

Cieľom práce je predovšetkým ozrejiť definíciu maloletého cudzinca bez sprievodu, vstupný priebeh identifikácie maloletého a jeho umiestnenie do špecializovaného detského domova. Práca skúma možnosti integrácie takýchto maloletých v Slovenskej republike, podľa našej platnej legislatívy. Opisuje možnosti trvalého riešenia pre tých, ktorým už viac neprichádza do úvahy zlúčenie sa s rodinou. Výsledkom majú byť návrhy a odporúčania na skvalitnenie starostlivosti a pomerov pri príchode maloletých do Slovenskej republiky.

Kľúčové slová

Maloletý bez sprievodu. Migranti. Integrácia. Detský domov.

Abstract

The purpose of this thesis is to provide a definition of underaged unaccompanied refugees, the procedure of the identification of the underaged person and the accommodation in specialized children's home. This thesis elaborates on possibilities for integration of the underaged refugees in the Slovak republic according the valid legislation. It describes the options for children without the chance of reconnecting with the family. The outcomes of this work are suggestions and recommendations for a superior care after the arrival of the children immigrants in the Slovak republic.

Key words

Underaged unaccompanied refugees. Migrants. Integration. Children's home.

Úvod

O súčasnej „utečeneckej kríze“ sa v poslednej dobe veľa diskutuje, či už v politických debatách alebo sú súčasťou denných správ. Veľký počet maloletých bez sprievodu, ktorí každoročne prekračujú hranice Európskej únie, je skutočne aktuálnou témou. Poznanie tejto

PRÁVNE ROZPRÁVY ON-SCREEN II.

Sekcia študentskej vedeckej činnosti

online vedecká konferencia - 13. november 2020

problematiky považujeme za podstatné pre budúce generácie. To bolo kľúčové pri výbere tejto témy. Práca sa zameriava prevažne na maloletých utečencov bez sprievodu. Tento pojem je známy najmä tým, ktorí sa stretávajú vo svojej práci so štátnymi príslušníkmi tretích štátov, ktorí sú zároveň mladší ako osemnásť rokov a ocitli sa v Európskej únii bez svojich zákonných zástupcov. Hovoríme teda o deťoch, ktoré boli z rôznych príčin prinútené opustiť svoju rodnú krajinu, domovy, rodiny, a ocitli sa na území Slovenskej republiky. Práve takéto osoby- deti, sa posudzujú za najzraniteľnejšiu skupinu na svete.

Hlavnou témou práce je priebeh identifikácie a integrácie maloletých cudzincov nájdených na území Slovenskej republiky. Utečenci patria vo všeobecnosti medzi najzraniteľnejšie osoby vo svete. Špeciálnou skupinou sú hlavne maloletí bez sprievodu, ktorí sú kvôli osobitým problémom, rizikám a potrebám ešte zraniteľnejšími.

Metodologicky je práca postavená na štúdiu a spracovaní dostupnej odbornej literatúry, článkov, internetových zdrojov a informácií uverejnených na webových stránkach relevantných inštitúcií či organizácií. Z existujúcich zdrojov sme čerpali predovšetkým z prác od Mgr. Guličovej, z jej práce s názvom : *Maloletí bez sprievodu v SR- politiky riadiace ich príjem, návraty a integračné opatrenia* a rovnako z práce s názvom *Právne postavenie a možnosti integrácie maloletých cudzincov bez sprievodu v Slovenskej republike* od autoriek Fajnorovej a Številovej.

Primárnym cieľom vedeckej práce bolo poskytnúť odpovede aspoň na niektoré dôležité otázky súvisiace zabezpečením práv a oprávnených záujmov maloletých migrantov bez sprievodu prichádzajúcich na Slovensko. Sekundárnymi cieľmi sú: vstupný priebeh identifikácie maloletého a jeho umiestnenie do špecializovaného detského domova. Práca skúma aj možnosti integrácie takýchto maloletých v Slovenskej republike, podľa našej platnej legislatívy.

Čo sa týka štruktúry vedeckej práce, tak sa skladá len z dvoch kapitol, kvôli obmedzenému rozsahu práce. Prvá kapitola s názvom „Maloletí cudzinci bez sprievodu“ sa skladá z piatich podkapitol. Vymedzuje definície pojmu maloletých bez sprievodu na úrovni slovenskej legislatívy a tiež definície ustanovené v európskom priestore. Ďalšie podkapitoly opisujú faktory spôsobujúce útek maloletých z krajiny ich pôvodu, ich nájdenie na území Slovenskej republiky, následné vstupné procedúry a zaobchádzanie príslušníkov policajného útvaru pri ich identifikácii, taktiež postup pracovníka úradu práce sociálnych vecí a rodiny pri

PRÁVNE ROZPRÁVY ON-SCREEN II.

Sekcia študentskej vedeckej činnosti

online vedecká konferencia - 13. november 2020

preberaní maloletého od Policajného útvaru. Predposledná podkapitola definuje pojem opatrovník a poručník a postup umiestnenia maloletého do zariadenia maloletých migrantov bez sprievodu, a to do Detského domova v Hornom Orechovom. Posledná podkapitola opisuje možnosti integrácie týchto maloletých či už v rámci pobytu v špecializovanom detskom domove alebo možnosti, ktoré majú po dosiahnutí osemnásteho roku života a spôsoby integrácie, ktoré v súčasnosti má podľa platnej slovenskej legislatívy.

Druhá kapitola na základe skúseností, či už z minulosti alebo zo súčasnosti, identifikuje niekoľko overených postupov na zlepšenie pomerov pri príchode maloletých bez sprievodu na územie SR. Napriek medzinárodnému a európskemu právnemu rámcu, prax často krát ukazuje, že naše postupy nie sú až také dobré ako by mali byť a verejnosťou rezonujú príbehy maloletých, ktoré jasne ilustrujú nedostatky v našom systéme. To potvrdzuje aj pravidlo, že najčastejším spôsobom, akým deti pobyt v špecializovanom detskom domove ukončia, je útek z domova, ktorému predchádza kontakt s prevádzачmi a následná cesta do inej krajiny.

Práca má verejnosti poukázať, že je potrebné sa čoraz viac zaoberať situáciou maloletých migrantov ale aj všeobecne migrantov, pretože pokiaľ bude vo svete bude existovať extrémna chudoba a vojenské konflikty tento trend bude pokračovať.

1. Maloletí cudzinci bez sprievodu

Maloletí bez sprievodu sú považovaní za špecifický druh utečencov, a to najmä kvôli zraniteľnosti takýchto detí. Po odlúčení od svojej rodiny sú vyslané samé alebo s prevádzачmi na dlhú a často krát nebezpečnú cestu. Veľa z takýchto detí osirelo už vo svojej rodnej vlasti. Najzraniteľnejšími ich robí nielen traumatická strastiplná cesta, ktorú do Európy zažili, ale aj chudoba, nedostatok vzdelania a ich samota a bezbrannosť.¹ Ide teda o deti, ktoré sa ocitnú v nepriaznivej životnej situácii a nikto ich nezastupuje v ich právach.²

¹ Dostupné na internete: <<https://www.unhcr.org/sk/97-skco-robimestarostlivost-o-zranitelne-skupinymaloleti-bez-sprievodu-a-odlucene-deti-html.html>> [cit.2020-11-04]

² FAJNOROVÁ, K., ŠTEVULOVÁ, Z. *Právne postavenie a možnosti integrácie maloletých cudzincov bez sprievodu v Slovenskej republike*. [online]. Bratislava: OZ Liga za ľudské práva. 2009. [cit. 2020-11-04] Dostupné na internete: https://www.hrl.sk/assets/files/obsah/76-docl_13059_461448225.pdf str.16

PRÁVNE ROZPRÁVY ON-SCREEN II.

Sekcia študentskej vedeckej činnosti

online vedecká konferencia - 13. november 2020

1.1. Definícia pojmu „malotetý bez sprievodu“

Vo všeobecnosti zaručuje právnu ochranu dieťaťa nachádzajúceho sa na území Slovenskej republiky náš základný zákon, ktorým je Ústava Slovenskej republiky č. 460/1992 Zb. v znení neskorších predpisov,³ a taktiež zákon č. 36/2005 Z. z. o rodine a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.⁴ Slovenská republika je demokratický štát, a preto vylučuje akúkoľvek formu diskriminácie. Všetkým deťom do osemnásteho roku života poskytuje ochranu práv a právom chránených záujmov. A to bez ohľadu na *pohlavie, rasu, farbu pleti, jazyk, vieru a náboženstvo, politické, či iné zmýšľanie, národný alebo sociálny pôvod, príslušnosť k národnosti alebo etnickej skupine, majetok, rod alebo iné postavenie*.⁵ Najvýznamnejšie sú ustanovenia týkajúce sa zákazu vyhostenia a zaistenia maloletého bez sprievodu. To znamená, že majú poskytnutú rovnakú sociálno-právnu ochranu ako deti so slovenským štátnym občianstvom. A z uvedeného vyplýva, že ústavná zásada rovnoprávneho postavenia všetkých detí, ktoré potrebujú takúto ochranu, je naplnená.⁶

Terminológia pojmu „maloletý bez sprievodu“ je nejednotná, pretože sa stretávame s jeho rôznymi obmenami, a okrem „*maloletých bez sprievodu*“ poznáme aj pojem „*neplnoletí bez sprievodu*“ alebo „*odlúčené deti*“.

Na základe slovenskej legislatívy, môžeme maloletého bez sprievodu definovať podľa zákona o sociálnoprávnej ochrane detí.⁷ Ten hovorí, že ide o *dieťa, ktoré nie je občanom Slovenskej republiky a nachádza sa na území Slovenskej republiky bez sprievodu rodiča alebo inej plnoletej fyzickej osoby, ktorej by mohlo byť dieťa zverené do osobnej starostlivosti*.⁸ Zákon sa ďalej zameriava na opatrenia sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately a to

³ Zákon č. 460/1992 Zb. Ústavy SR v znení neskorších predpisov

⁴ Zákon č. 36/2005 Z. z. o rodine a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov

⁵ Článok 12 Zákona č. 460/1992 Zb. Ústavy SR v znení neskorších predpisov

⁶ Správa pre rezolúciu 5/1 Rady OSN pre ľudské práva v dokumente A/HRC/6/L24

⁷ Zákon č. 305/2005 Z. z. o sociálnoprávnej ochrane detí a o sociálnej kuratele a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov

⁸ § 2 bod a) písm. 3 zákona o sociálnoprávnej ochrane detí a o sociálnej kuratele a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov

PRÁVNE ROZPRÁVY ON-SCREEN II.

Sekcia študentskej vedeckej činnosti

online vedecká konferencia - 13. november 2020

napríklad ochrana života, opatrenia zamerané na zabezpečenie sociálneho a fyzického rozvoja dieťaťa, prístup k zdravotnej starostlivosti.⁹

Nariadenie Rady (ES) č. 343/2003 z 18.februára 2003, ktoré sa v krátkosti označuje ako Dublin II., definuje pojem „maloletý bez sprievodu“ ako *nezosobášené osoby vo veku menej ako osemnásť rokov, ktoré prichádzajú na územie členského štátu bez sprievodu dospelého, ktorý je zodpovedný za ne v súlade s právnymi predpismi alebo obyčajovým právom, a to dovtedy, kým ich takáto osoba fakticky neprevezme do starostlivosti; patria sem maloletí, ktorí sú ponechaní bez sprievodu po tom, ako vstúpili na územie členských štátov.*¹⁰

Smernica Rady 2003/86/ES ako „smernica o práve na zlúčenie rodiny“ tiež podobne definuje maloletých bez sprievodu. Táto smernica hovorí, že *maloletý bez sprievodu je štátny príslušník tretej krajiny alebo osoba bez štátnej príslušnosti mladšia ako osemnásť rokov prichádzajúci na územie členských štátov bez sprievodu dospelého, ktorý je zo zákona alebo na základe zvyku zaňho zodpovedný, a dovtedy kým nie je právoplatne zverený do starostlivosti takejto osoby, alebo maloletý, ktorý ostal bez sprievodu po vstupe na územie členských štátov.*¹¹

V európskom priestore sa zaužíva aj pojem „odlúčené deti“, ktorý je zároveň pojmom obsiahnutým v názve organizácie *Program pomoci odlúčeným deťom v Európe (Separated children in Europe Programme - SCEP)*. Je to najväčší program v rámci Európy, ktorý pomáha maloletým utečencom. Ide o spoločnú iniciatívu medzinárodného združenia *Zachráňte deti (Save the Children)* a *UNHCR- Úrad vysokého komisára OSN pre utečencov*. Označeniu „odlúčené deti“ dávajú prednosť preto, že výstižnejšie označuje situáciu maloletých utečencov a problémy, ktorým čelia. Konkrétne sú to deti bez opateru a ochrany svojich rodičov či zákonných zástupcov, v dôsledku čoho čelia spoločenským i psychickým problémom z dôvodu odlúčenia. Napriek tomu, že niektoré deti majú pri prechode do Európy sprievod, teda sprevádzajúce dospelé osoby, tie nie sú vždy vhodné alebo schopné prevziať zodpovednosť za starostlivosť o tieto deti.¹²

⁹ Zákon č. 305/2005 Z. z. o sociálnoprávnej ochrane detí a o sociálnej kuratele a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov

¹⁰ Dublin II, článok 2 bod h)

¹¹ Článok 2 písm. f) Smernice o práve na zlúčenie rodiny

¹² FAJNOROVÁ, K., ŠTEVULOVÁ, Z. *Právne postavenie a možnosti integrácie maloletých cudzincov bez sprievodu v Slovenskej republike*. [online]. Bratislava: OZ Liga za ľudské práva. 2009. [cit. 2020-11-05] Dostupné na internete: <https://www.hrl.sk/assets/files/obsah/76-docl_13059_461448225.pdf> str. 12

PRÁVNE ROZPRÁVY ON-SCREEN II.

Sekcia študentskej vedeckej činnosti

online vedecká konferencia - 13. november 2020

Na základe uvedených definícií môžeme konštatovať, že maloletí cudzinci bez sprievodu sú deti a mladí ľudia vo veku do osemnásteho roku života, ktorí nie sú občania Slovenskej republiky, nachádzajú sa mimo krajiny svojho pôvodu alebo obvyklého pobytu, a sú odlúčení od svojich rodičov alebo zákonných zástupcov.¹³ Na Slovensko prichádzajú ako cudzinci bez sprievodu, či už svojich rodičov alebo zákonných zástupcov, ktorým boli zverení do starostlivosti. Platí, že aj keď prídu v skupine iných migrantov, podľa slovenskej legislatívy majú stále status maloletých bez sprievodu.¹⁴

1.2. Maloletí cudzinci bez sprievodu a ich právne postavenie v Slovenskej republike

Maloletí nájdení na území Slovenskej republiky pochádzajú prevažne z tretích krajín, teda z krajín mimo územia Európskej únie.¹⁵ Najviac ich prichádza z Afganistanu, ale v uplynulých rokoch to boli aj Vietnam, Pakistan, Albánsko a Bielorusko.¹⁶ Motivácia maloletých opustiť takúto krajinu sa rôzni, ale prevažne prichádzajú z politicky nestabilných a ekonomicky slabých regiónov. Treba však spomenúť, že vo veľmi ojedinelých prípadoch prichádzajú aj z Európskej únie.¹⁷

V porovnaní so západnými krajinami Európskej únie, na Slovensko vstupuje v súčasnom období málo maloletých bez sprievodu, ktorí sú žiadateľmi o azyl v našej krajine. Podľa štatistík ide prevažne o maloletých cudzincov bez sprievodu vo veku nad 16 rokov a sú mužského pohlavia.¹⁸ Tak ako u migrantov, aj u maloletých bez sprievodu rozlišujeme

¹³ Tamtiež

¹⁴ Dostupné na internete: <<https://ligazaludskeprava.blog.sme.sk/c/514138/malolete-deti-bez-sprievodu.html>> [cit.2020-11-05]

¹⁵ FAJNOROVÁ, K., ŠTEVULOVÁ, Z. *Právne postavenie a možnosti integrácie maloletých cudzincov bez sprievodu v Slovenskej republike*. [online]. Bratislava: OZ Liga za ľudské práva. 2009. [cit. 2020-11-05] Dostupné na internete: <https://www.hrl.sk/assets/files/obsah/76-docl_13059_461448225.pdf> str. 12

¹⁶ Dostupné na internete: <<https://ligazaludskeprava.blog.sme.sk/c/514138/malolete-deti-bez-sprievodu.html>> [cit.2020-11-05]

¹⁷ GULIČOVÁ, M. G., *Maloletí bez sprievodu v SR- politiky riadiace ich príjem, návraty a integračné opatrenia*. [online]. Bratislava: IOM Medzinárodná organizácia pre migráciu. 2009. [cit. 2020-11-05]. Dostupné na internete:

<https://www.emn.sk/phocadownload/emn_studies/emn-sk_studia_maloleti_bez_spriev_v_sr_sk.pdf> str. 22

¹⁸ GULIČOVÁ, M. G., *Maloletí bez sprievodu v SR- politiky riadiace ich príjem, návraty a integračné opatrenia*. [online]. Bratislava: IOM Medzinárodná organizácia pre migráciu. 2009. [cit. 2020-11-05]. Dostupné na internete:

<https://www.emn.sk/phocadownload/emn_studies/emn-sk_studia_maloleti_bez_spriev_v_sr_sk.pdf> str. 22

PRÁVNE ROZPRÁVY ON-SCREEN II.

Sekcia študentskej vedeckej činnosti

online vedecká konferencia - 13. november 2020

dobrovoľných a nútených migrantov. To závisí od ich motivácie opustiť rodnú krajinu, či krajinu obvyklého pobytu. Pri maloletých bez sprievodu však ide predovšetkým o deti, ktoré neopúšťajú krajinu z vlastného rozhodnutia alebo po túžbe za dobrodružstvom. Preto sa každý prípad odchodu maloletého z krajiny podrobne skúma v kontexte spoločenskej či rodinnej situácie dieťaťa, ktoré boli dôvodom pre opustenie rodiny a krajiny pôvodu.¹⁹

Špecifickým faktorom nútenej migrácie je strach z prenasledovania, útek pred tradíciami (napr. vražda pre záchranu cti rodiny či nútené manželstvo, krvná pomsta), porušovanie základných ľudských práv v krajine pôvodu, strach z prenasledovania, obchodovanie s ľuďmi, násilné vyhodenie z krajiny pôvodu, vojna alebo ozbrojený konflikt a iné. Čo sa týka najčastejších dôvodov maloletých bez sprievodu tak okrem vyššie spomenutých ide aj o faktory, ktoré sa výslovne týkajú detí, napr. verbovanie detských vojakov, nedostatok prístupu k vzdelaniu, obriezka, zneužívanie v rodine či neexistencia rodiny, obchodovanie s deťmi (na účely núteného žobrania, nútenej práce, prostitúcie, detskej pornografie, sexuálneho zneužívania).²⁰

Zamestnanci inštitúcií, ktorí pracujú s maloletými bez sprievodu uvádzajú, že Slovensko je len tranzitnou krajinou pre také deti. Najčastejšie spôsoby opustenia detských domovov takýchto detí je ich útek. Cez Slovensko prechádzajú ďalej do krajín západnej Európy a to najmä do Talianska, Nemecka, Rakúska, Francúzska, Španielska a iných prosperujúcich krajín.²¹

Podľa tvrdení riaditeľa Riaditeľstva hraničnej polície, maloletí cudzinci bez sprievodu cestujú na vlastnú päsť, prevažne sami a za prácou. Úrad práce sociálnych vecí a rodiny vykonáva opatrenia týkajúce sa sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately tak, aby ochrana života a zdravia, priaznivého sociálneho a psychického vývoja dieťaťa bola plne zabezpečená.²² Vykonávajú opatrenia počas jeho pobytu v Slovenskej republike

¹⁹ FAJNOROVÁ, K., ŠTEVULOVÁ, Z. *Právne postavenie a možnosti integrácie maloletých cudzincov bez sprievodu v Slovenskej republike*. [online]. Bratislava: OZ Liga za ľudské práva. 2009. [cit. 2020-11-06] Dostupné na internete: <https://www.hrl.sk/assets/files/obsah/76-docl_13059_461448225.pdf> str. 14

²⁰ Tamtiež, str. 14, 15

²¹ GULIČOVÁ, M. G., *Maloletí bez sprievodu v SR- politiky riadiace ich príjem, návraty a integračné opatrenia*. [online]. Bratislava: IOM Medzinárodná organizácia pre migráciu. 2009. [cit. 2020-11-06]. Dostupné na internete:

<https://www.emn.sk/phocadownload/emn_studies/emn-sk_studia_maloleti_bez_spriev_v_sr_sk.pdf> str. 22

²² § 26 ods. 1 zákona č. 305/2005 Z. z. o sociálnoprávnej ochrane detí a o sociálnej kurately a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov

PRÁVNE ROZPRÁVY ON-SCREEN II.

Sekcia študentskej vedeckej činnosti

online vedecká konferencia - 13. november 2020

a zabezpečujú starostlivosť primeranú krajinám ich pôvodu ako napr. jazyk, náboženstvo, tradície, kultúra.²³

1.3. Vstup do Slovenskej republiky a zaobchádzanie s maloletými bez sprievodu

Aby sa maloletí cudzinci bez sprievodu dostali na územie Slovenskej republiky, musia prekročiť slovenskú štátnu hranicu. Rovnako ako dospelí migranti, musia mať aj deti na oprávnený vstup na naše územie vízum alebo povolenie na pobyt. Skutočnosť sa však od tohto líši, pretože väčšina maloletých cudzincov prekročí našu hranicu neoprávnene a teda bez povolenia na pobyt alebo víza. Ba dokonca vo veľa prípadoch prichádzajú títo maloletí bez akýchkoľvek dokladov o ich totožnosti, veku či štátnej príslušnosti. Aj v prípade maloletých sa vyskytujú prípady, že pri sebe majú falošné cestovné doklady.²⁴

Prvý kontakt s nájdenými maloletými cudzincami bez sprievodu na našom území majú príslušníci Policajného zboru. Ak nájdená osoba nevie preukázať svoju totožnosť či oprávnenosť pobytu, je predvedená na príslušný policajný útvar a spíše sa zápisnica o podaní vysvetlenia.²⁵ Ak pri prvotných úkonoch osoba o sebe vyhlási, že je maloletá, bezodkladne sa táto skutočnosť oznámi úradu práce sociálnych vecí a rodiny, v územnom obvode, kde sa maloletý našiel. Následne sa tento maloletý odovzdá poverenému zamestnancovi úradu.²⁶

Častejšia alternatíva však je, že cudzinci prichádzajú bez dokladov. Ak vyhlásia, že sú maloletí a nie je to zjavné z ich vzhľadu, cudzinecká polícia najskôr iniciuje lekárske vyšetrenie o ich veku. Ak sa naozaj preukáže, že má daná osoba menej ako 18 rokov, znovu

²³ MITTELMANNOVÁ M., FAJNOROVÁ K. a spol., *Opatrovníctvo a poručníctvo maloletých bez sprievodu v podmienkach SR*. [online]. Bratislava : OZ Liga za ľudské práva. 2011. [cit. 2020-11-06] Dostupné na internete: <http://cvek.sk/wp-content/uploads/2015/11/Maloleti_bez_sprievodu.pdf> s. 11

²⁴ FAJNOROVÁ, K., ŠTEVULOVÁ, Z. *Právne postavenie a možnosti integrácie maloletých cudzincov bez sprievodu v Slovenskej republike*. [online]. Bratislava : OZ Liga za ľudské práva. 2009. [cit. 2020-11-06] Dostupné na internete: <https://www.hrl.sk/assets/files/obsah/76-docl_13059_461448225.pdf> str. 26

²⁵ MITTELMANNOVÁ M., FAJNOROVÁ K. a spol., *Opatrovníctvo a poručníctvo maloletých bez sprievodu v podmienkach SR*. [online]. Bratislava : OZ Liga za ľudské práva. 2011. [cit. 2020-11-06] Dostupné na internete: <http://cvek.sk/wp-content/uploads/2015/11/Maloleti_bez_sprievodu.pdf> s. 13, 14

²⁶ §80 zák. č. 404/2011 Z. z. o pobyte cudzincov

PRÁVNE ROZPRÁVY ON-SCREEN II.

Sekcia študentskej vedeckej činnosti

online vedecká konferencia - 13. november 2020

nasleduje rovnaký postup - nemôže sa ďalej s takouto osobou konať, ale polícia musí opäť kontaktovať orgán sociálnoprávnej ochrany detí.²⁷

Ak sa teda preukáže, že osoba je maloletá, zisťuje sa, či prišla na naše územie v sprievode zákonného zástupcu alebo je bez sprievodu. Podkladom sú väčšinou len vyhlásenia maloletého alebo tvrdenia osôb, ktoré boli s ním zadržané.²⁸

Už pri prvotných úkonoch musia príslušníci Policajného zboru konať v súlade s princípmi najlepších záujmov dieťaťa a voči maloletým musia prejavovať porozumenie a empatiu. V prípade maloletých cudzincov treba pamätať na to, že sú to deti, ktoré sa tu ocitli po traumatizujúcej ceste a bez zákonných zástupcov. Zraniteľnosť týchto detí spočíva okrem iného aj v tom, že nemajú vedomosti o svojich právach a o spôsobe, akým sa uplatňujú. A preto úrad práce sociálnych vecí a rodiny dohliada aj na konanie ostatných štátnych inštitúcií, aby ochránil maloletých a ich najlepší záujem.²⁹

Aby išlo o efektívnu ochranu maloletých bez sprievodu, je poskytovaná uceleným a systematickým spôsobom. Je potrebné, aby maloletí mali k dispozícii dostatok informácií o tom, kde sa nachádzajú a prečo sú na policajnom útvare. Taktiež aké úkony s nimi budú vykonávať a v ich prítomnosti na policajnom útvare ich oboznámia so zvoleným postupom na ochranu ich práv. Právo byť poučený a informovaný je základným procesným právom. Ak maloletý cudzinec nerozumie po slovensky, je ustanovený tlmočník z jazyka, ktorému rozumie. Zamestnanec úradu práce sociálnych vecí a rodiny, ktorý preberá od Policajného útvaru maloletého sa informuje o konkrétnej starostlivosti o maloletého.³⁰ Najmä zisťuje, či mu bola poskytnutá strava, zdravotné ošetrovanie, priestor na oddych a hygienické potreby.³¹

Metodika ÚHCP pre spoločný postup na hraniciach uvádza, že pri hraničnej kontrole maloletého, ktorý cestuje bez sprievodu svojho zákonného zástupcu policajť najskôr zistí účel cesty, pričom sa má zamerať na zistenie, či maloletý necestuje proti vlastnej vôli alebo proti

²⁷ Dostupné na internete: <https://ligazaludskeprava.blog.sme.sk/c/514138/malolete-deti-bez-sprievodu.html> > [cit.2020-11-06]

²⁸ FAJNOROVÁ, K., ŠTEVULOVÁ, Z. *Právne postavenie a možnosti integrácie maloletých cudzincov bez sprievodu v Slovenskej republike*. [online]. Bratislava : OZ Liga za ľudské práva. 2009. [cit. 2020-11-08] Dostupné na internete: <https://www.hrl.sk/assets/files/obsah/76-docl_13059_461448225.pdf> str. 27

²⁹ MITTELMANNOVÁ M., FAJNOROVÁ K. a spol., *Opatrovníctvo a poručníctvo maloletých bez sprievodu v podmienkach SR*. [online]. Bratislava : OZ Liga za ľudské práva. 2011. [cit. 2020-11-07] Dostupné na internete: <http://cvek.sk/wp-content/uploads/2015/11/Maloleti_bez_sprievodu.pdf> s. 14

³⁰ Tamtiež, str. 14-16

³¹ § 63a ods. 1 zák. č. 404/2011 Z. z. o pobyte cudzincov

PRÁVNE ROZPRÁVY ON-SCREEN II.

Sekcia študentskej vedeckej činnosti

online vedecká konferencia - 13. november 2020

vôli jeho zákonného zástupcu. V prípade, že maloletý cestuje bez sprievodu a potrebuje pomoc, policajti vykonávajúci hraničnú kontrolu informuje najbližší úrad práce, sociálnych vecí a rodiny a bezodkladne mu maloletého odovzdá.³²

Maloletým bez sprievodu patrí osobitná ochrana a zákon v tomto prípade určuje, že maloletého mladšieho ako osemnásť rokov nie je možné administratívne vyhostiť, jedine ak by to bolo v jeho záujme.³³ V Slovenskej republike však z praxe vyplýva, že u nás k vyhostovaniu maloletých bez sprievodu nedochádza. Dieťa bez sprievodu nie je možné ani zaistiť.³⁴

1.4. Odovzdanie maloletého bez sprievodu úradu práce a jeho umiestnenie

Prijímací postup maloletého bez sprievodu zahŕňa viacero opatrení: ochrana maloletých cudzincov, ustanovenie opatrovníka alebo poručníka, umiestnenie maloletého, udelenie povolenia na tolerovaný pobyt a zabezpečenie celkovej starostlivosti štátom ako aj poradenstvo, psychologickú starostlivosť, právne poradenstvo, zabezpečenie prístupu k informáciám.³⁵

Nakoľko maloletí nie sú spôsobilí na právne úkony, súd im ustanovuje opatrovníka alebo poručníka, ak sa v skupine, v ktorej maloletý migroval, nenachádza jeho rodič alebo iná fyzická osoba, ktorej by mohol byť zverený do opatery.³⁶ Ak nie je možné ustanoviť maloletému bez sprievodu ako poručníka nejakú fyzickú osobu, súd ustanoví ako poručníka orgán sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately.³⁷ Základným rozdielom medzi

³² Rozkaz riaditeľa úradu hraničnej a cudzineckej polície Ministerstva vnútra Slovenskej republiky zo dňa 22. decembra 2008, na zabezpečenie jednotného postupu pri hraničnej kontrole a pri udeľovaní víz na hraničných priechodoch, ročník 2008, číslo 72, vydaný 22. 10. 2008, metodiku na zabezpečenie jednotného postupu pri hraničnej kontrole a pri udeľovaní víz na hraničných priechodoch (ďalej len „Metodika ÚHCP na zabezpečenie postupu na hraniciach 2008“), čl. 2 (20)

³³ § 57 ods. 10 písm. b) zák. č. 404/2011 Z. z. o pobyte cudzincov

³⁴ § 62, ods. 7 Zákona č. 404/2011 Z. z. o pobyte cudzincov

³⁵ GULIČOVÁ, M. G., *Maloletí bez sprievodu v SR- politiky riadiace ich príjem, návraty a integračné opatrenia*. [online]. Bratislava: IOM Medzinárodná organizácia pre migráciu. 2009. [cit. 2020-11-09]. Dostupné na internete:

<https://www.emn.sk/phocadownload/emn_studies/emn-sk_studia_maloleti_bez_spriev_v_sr_sk.pdf> str. 30

³⁶ Tamtiež

³⁷ § 57 ods. 3 Zákona č. o rodine

PŘÁVNE ROZPRAVY ON-SCREEN II.

Sekcia študentskej vedeckej činnosti

online vedecká konferencia - 13. november 2020

opatrovníctvom a poručníctvom je najmä v dĺžke trvania a v obsahu právneho pomeru opatrovníctva a poručníctva.³⁸

Opatrovník sa určuje na účel ochrany konkrétneho záujmu v určitom konkrétnom prípade pri takejto maloletej osobe. Opatrovník je na rozdiel od poručníka ustanovený na určité obmedzené časové obdobie. Poručníctvo je naopak relatívne stály- trvalý pomer. Poručníkovi patria také práva a povinnosti ako rodičom (výchova dieťaťa, spravovanie jeho majetku, zastupovanie dieťaťa). Opatrovník vykonáva len konkrétne vymedzené práva a povinnosti namiesto rodičov.³⁹

Čo sa týka umiestenia maloletých bez sprievodu, tak ako sme už spomínali v predchádzajúcej kapitole, tak potom, ako polícia oznámi miestne príslušnému úradu práce, že bol nájdený a identifikovaný maloletý cudzinec bez sprievodu, úrad je povinný postupovať podľa zákona o sociálnoprávnej ochrane detí.⁴⁰ Ten ustanovuje úradu práce povinnosť bezodkladne podať návrh miestne príslušnému súdu a to na vydanie predbežného opatrenia podľa osobitného predpisu a tým je Občiansky súdny poriadok.⁴¹

Detský domov v Hornom Orechovom zabezpečuje starostlivosť o maloletých bez sprievodu v rovnakom rozsahu ako v hocijakom inom domove pre deti, ktoré sú občanmi Slovenskej republiky. V tomto detskom domove sa vykoná vstupná lekárska prehliadka maloletého a zdravotnícka starostlivosť je zabezpečená počas celého pobytu dieťaťa.⁴²

Toto zariadenie v Hornom Orechovom zisťuje názor dieťaťa na tie skutočnosti, ktoré sa ho týkajú a to najmä na jeho premiestnenie, návrat do krajiny pôvodu, zlúčenie s rodinou, azyl. To zisťujú ešte pred vykonaním týchto úkonov. Pri tomto zisťovaní je zabezpečený tlmočník, ktorý rozpráva jazykom, ktorému maloletý rozumie. Zariadenie je povinné prihliadať na predošlú výchovu maloletého a rešpektovať kultúrne a náboženské odlišnosti. Taktiež zabezpečuje výučbu slovenského jazyka a u maloletých, ktorí zostávajú v zariadení dlhšie, zabezpečuje vzdelávanie Akadémie vzdelávania v Trenčíne. Zariadenie má

³⁸ CIRÁK, J., PAVELKOVÁ, B., ŠTEVČEK M.: *Rodinné právo*. 2. vyd. Šamorín : Heuréka, 2008. str. 154

³⁹ Tamtiež, str. 155

⁴⁰ § 27 ods.1 Zákona č. 305/2005 Z. z. o sociálnoprávnej ochrane detí a o sociálnej kuratele a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov

⁴¹ § 75a ods.1 Zákona č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok

⁴² Tamtiež, str. 30

PRÁVNE ROZPRÁVY ON-SCREEN II.

Sekcia študentskej vedeckej činnosti

online vedecká konferencia - 13. november 2020

k dispozícií aj miestnosť na modlenie- modlitebňu, v ktorej sú Korán i Biblia. Bezpečnosť zaisťuje kamerový systém, ktorý je v objekte a taktiež nepretržitá strážna služba.⁴³

Orgán sociálno-právnej ochrany detí a sociálnej kurately vykonáva počas pobytu maloletého bez sprievodu na území Slovenskej republiky opatrenia, ktoré sú v jeho záujme. Ide o štátny orgán, ktorý zabezpečuje pre maloletého cudzinca starostlivosť, ktorá je primeraná jeho kultúre, náboženstvu, tradíciám a jazyku krajiny jeho pôvodu. Pomáha pri vyhľadávaní jeho rodičov alebo iných príslušníkov rodiny a na zlúčení s jeho rodinou.⁴⁴

1.5. Možnosti integrácie maloletých v Slovenskej republike

Ak sa maloletý bez sprievodu rozhodne zostať na Slovensku či už na základe azylu, tolerovaného pobytu alebo prechodného pobytu, doplnkovej ochrany alebo pre účel štúdia, sú relevantné integračné opatrenia. Čiastočne možno o integrácii hovoriť aj v rámci pobytu v špecializovanom detskom domove v Hornom Orechovom. Pri splnení určitých podmienok vyplývajúcich zo zákonov Slovenskej republiky, tu môžu zostať do 25. rokov v prípade ak študujú.⁴⁵

Finančné náklady spojené s korešpondenciou maloletých sú hradené z rozpočtu detského domova. Maloletí majú slobodu pohybu, avšak z bezpečnostných dôvodov sa ich odchod a návrat do zariadenia evidujú.⁴⁶

Maloletým bez sprievodu sa dosiahnutím osemnásteho roku života končí nárok na tolerovaný pobyt a musia územie Slovenskej republiky opustiť. Ak takýto bývalý maloletý má svoje cestovné doklady, dajú sa nájsť iné možnosti na jeho pobyt na Slovensku. Ak má

⁴³ Tamtiež, str. 31

⁴⁴ MITTELMANNOVÁ M., FAJNOROVÁ K. a spol., *Opatrovníctvo a poručníctvo maloletých bez sprievodu v podmienkach SR*. [online]. Bratislava : OZ Liga za ľudské práva. 2011. [cit. 2020-11-07] Dostupné na internete: <http://cvek.sk/wp-content/uploads/2015/11/Maloleti_bez_sprievodu.pdf> s. 23

⁴⁵ GULIČOVÁ, M. G., *Maloletí bez sprievodu v SR- politiky riadiace ich príjem, návraty a integračné opatrenia*. [online]. Bratislava: IOM Medzinárodná organizácia pre migráciu. 2009. [cit. 2020-11-09]. Dostupné na internete:

<https://www.emn.sk/phocadownload/emn_studies/emn-sk_studia_maloleti_bez_spriev_v_sr_sk.pdf> str. 32

⁴⁶ Tamtiež, str. 32

PRÁVNE ROZPRÁVY ON-SCREEN II.

Sekcia študentskej vedeckej činnosti

online vedecká konferencia - 13. november 2020

cestovný doklad, môže požiadať o prechodný pobyt z určitého účelu, napr. z humanitárnych dôvodov alebo kvôli štúdiu. Môže požiadať aj o azyl, ak tak predtým neučinil.⁴⁷

V súčasnosti na Slovensku neexistujú integračné opatrenia prispôbené rôznym vekovým skupinám maloletých bez sprievodu, dokonca ani štruktúrované integračné kurzy a programy, kde by sa maloletí mohli dozvedieť hlavné informácie o Slovensku a našej kultúre. Aj viacerí zástupcovia inštitúcií sa zhodli na tom, že systém Slovenskej republiky neponúka maloletým bez sprievodu dostatočné alternatívy trvalých riešení.⁴⁸ Podľa UNHCR „*napriek starostlivosti, ktorá je migrujúcim maloletým poskytnutá na ich ceste, na ktorej sa o nich nikto z blízkych nestará, najčastejším spôsobom, akým deti pobyt (v Hornom Orechovom) ukončia, je opustenie domova, ktorému predchádza kontakt s prevádzачmi a následná cesta do inej krajiny*“.⁴⁹

2. Návrhy na skvalitnenie pomerov pri príchode maloletých bez sprievodu na územie Slovenskej republiky

Vďaka názorom a rozhovorom s odborníkmi v tejto oblasti, je možné na základe skúseností či už z minulosti alebo zo súčasnosti identifikovať niekoľko overených postupov na zlepšenie. Na niektorých aktivitách z minulosti sa v súčasnosti pracuje pre ich obnovenie.⁵⁰

Čo sa týka zlepšení na základe skúseností tak sem zaradzujeme najmä zvýšenie kapacity, zlepšenie priestorov a vybavenia v špecializovanom Detskom domove pre maloletých bez dozoru v Hornom Orechovom. Taktiež postupné umiestňovanie maloletých

⁴⁷ MITTELMANNOVÁ M., FAJNOROVÁ K. a spol., *Opatrovníctvo a poručníctvo maloletých bez sprievodu v podmienkach SR*. [online]. Bratislava : OZ Liga za ľudské práva. 2011. [cit. 2020-11-07] Dostupné na internete: <http://cvek.sk/wp-content/uploads/2015/11/Maloleti_bez_sprievodu.pdf> s. 23

⁴⁸ GULIČOVÁ, M. G., *Maloletí bez sprievodu v SR- politiky riadiace ich príjem, návraty a integračné opatrenia*. [online]. Bratislava: IOM Medzinárodná organizácia pre migráciu. 2009. [cit. 2020-11-09]. Dostupné na internete: <https://www.emn.sk/phocadownload/emn_studies/emn-sk_studia_maloleti_bez_spriev_v_sr_sk.pdf> str. 32, 33

⁴⁹ UNHCR Dostupné na internete: < <https://www.unhcr.org/sk/93-skkomu-pomahameziadatelja-o-azyl-html.html>> [cit. 2020-11-10]

⁵⁰ GULIČOVÁ, M. G., *Maloletí bez sprievodu v SR- politiky riadiace ich príjem, návraty a integračné opatrenia*. [online]. Bratislava: IOM Medzinárodná organizácia pre migráciu. 2009. [cit. 2020-11-10]. Dostupné na internete: <https://www.emn.sk/phocadownload/emn_studies/emn-sk_studia_maloleti_bez_spriev_v_sr_sk.pdf> str. 46

PRÁVNE ROZPRÁVY ON-SCREEN II.

Sekcia študentskej vedeckej činnosti

online vedecká konferencia - 13. november 2020

cudzincov, ktorým sa udelila doplnková ochrana do Detského domovu v Hornom Orechovom.⁵¹

Od roku 2002 sa vykonalo niekoľko školení pracovníkov ministerstva práce sociálnych vecí a rodiny, organizovaných UNHCR, mimovládnych organizácií a iných zahraničných organizácií v rámci rôznych medzinárodných projektov, vďaka čomu vznikol aj medzinárodný transfer znalostí, skúseností a kontaktov pre budúcu spoluprácu.

Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky prijalo opatrenia na zvýšenie bezpečnosti maloletých bez sprievodu. Vysoká pozornosť sa venuje aj prevencii kriminality v azylových zariadeniach. V táborových poriadkoch sa zdôrazňujú opatrenia súvisiace s možných zneužívaním rizikových skupín žiadateľov.

Vďaka zavedeniu procedúr o určovaní veku maloletých cudzincov sa predišlo mnohým nedorozumeniam a taktiež zneužívaniu statusu maloletého bez sprievodu na území Slovenskej republiky.⁵²

Záver

Pri práci s maloletými migrantmi bez sprievodu treba mať na pamäti, že v prvom rade sú deťmi a ich právne postavenie je druhoradé. Preto pri všetkých rozhodnutiach a opatreniach, ktoré s nimi súvisia, musí byť zohľadnený najmä najlepší záujem dieťaťa. Maloletí bez sprievodu potrebujú najdostupnejšiu a najdôraznejšiu ochranu už od prvého vstupu na územie Slovenskej republiky. Obhajovať ich práva, oprávnené záujmy a hájiť ich najlepší záujem je povinnosťou pre všetky dotknuté subjekty, ktoré vykonávajú opatrenia na zabezpečenie ich ochrany a starostlivosti. Dôležitá je aj vzájomná spolupráca všetkých organizácií a orgánov, či štátnych, medzinárodných alebo mimovládnych, ktoré spolupracujú s maloletými bez sprievodu a tým ľahšie sa darí v konaní najlepšieho záujmu dieťaťa.

Po vstupe Slovenskej republiky do Európskej únie sme sa zaviazali postupovať k utečencom podľa schválených právnych noriem. Medzinárodné štandardy maloletých sú oveľa viac ratifikované a precíznejšie rozpracované ako tie, ktoré upravujú postavenie

⁵¹ Tamtiež, str. 47

⁵² Tamtiež, str. 47

PRÁVNE ROZPRÁVY ON-SCREEN II.

Sekcia študentskej vedeckej činnosti

online vedecká konferencia - 13. november 2020

migrantov. To, že sa maloletý nachádza na Slovensku bez sprievodu ešte nemusí znamenať, že má nárok na poskytnutie medzinárodnej ochrany. Bez ohľadu na to, či je niekto maloletý alebo plnoletý, musí spĺňať podmienky Ženevského dohovoru a Zákona o azyle. To znamená, že musí preukázať, že čelil prenasledovaniu alebo že mu hrozilo vážne bezprávie. Ak sa v rozhovore s dieťaťom nepreukáže, že by mu niečo hrozilo, vtedy sa nepodá žiadosť o azyl, ale sa zotrvanie dieťaťa na našom území rieši formou udelenia tolerovaného pobytu v zmysle zákona o pobyte cudzincov.

Opísaná problematika bude naďalej veľmi diskutovanou a aktuálnou témou, nakoľko maloletým bez sprievodu by mala byť poskytnutá ochrana v súlade s princípmi jeho najlepšieho záujmu. Očakáva sa, že právnu úpravu bude potrebné čoraz viac koncipovať v súlade s historickým vývojom a danými účelmi a zohľadnia sa aj súčasné nezrovnalosti v praxi.

ZOZNAM BIBLIOGRAFICKÝCH ODKAZOV

Knižné publikácie a monografie

CIRÁK, J.- PAVELKOVÁ, B.- ŠTEVČEK M. Rodinné právo. Šamorín : HEURÉKA, 2008. 216 s. ISBN 978-80-89122-47-9

Právne predpisy

Zákon č. 460/1992 Z. z. Ústava Slovenskej republiky v znení neskorších predpisov

Zákon č. 36/2005 Z. z. o rodine a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov

Zákon č. 305/2005 Z. z. o sociálnoprávnej ochrane detí a o sociálnej kuratele a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov

Zákona č. 404/2011 Z. z. o pobyte cudzincov a o zmene a doplnení niektorých zákonov

Zákon č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok

Smernica Rady 2003/86/ES z 22. septembra 2003 o práve na zlúčenie rodiny

Rezolúcia Rady OSN pre ľudské práva

Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 604/2013 z 26. júna 2013

PRÁVNE ROZPRÁVY ON-SCREEN II.

Sekcia študentskej vedeckej činnosti

online vedecká konferencia - 13. november 2020

Internetové zdroje

FAJNOROVÁ, K.- ŠTEVULOVÁ, Z. Právne postavenie a možnosti integrácie maloletých cudzincov bez sprievodu v Slovenskej republike. [online]. Bratislava : OZ Liga za ľudské práva. 2009. 106 s. Dostupné na internete: <https://www.hrl.sk/assets/files/obsah/76-docl_13059_461448225.pdf>

GULIČOVÁ, M. G. Maloletí bez sprievodu v SR- politiky riadiace ich príjem, návraty a integračné opatrenia. [online]. Bratislava : IOM Medzinárodná organizácia pre migráciu. 2009. 64 s. Dostupné na internete: <https://www.emn.sk/phocadownload/emn_studies/emn-sk_studia_maloleti_bez_spriev_v_sr_sk.pdf>

MITTELMANNOVÁ M.- FAJNOROVÁ K. a spol. Opatrovníctvo a poručníctvo maloletých bez sprievodu v podmienkach SR. [online]. Bratislava : OZ Liga za ľudské práva. 2011. 96 s. ISBN 978-80-971002-0-9 Dostupné na internete:

<http://cvek.sk/wp-content/uploads/2015/11/Maloleti_bez_sprievodu.pdf>

www.blog.sme.sk

www.unhcr.org

PRACOVNOPRÁVNE VZŤAHY V KATOLÍCKEJ CIRKVI

LABOUR-LAW RELATIONS IN CATHOLIC CHURCH

Kristína Závodná - Lucia Petříková¹

Abstrakt

Príspevok sa zameriava najmä na vývoj pracovnoprávnych vzťahov v katolíckej cirkvi, je prínosom pri skúmaní vzniku pracovnoprávnych vzťahov v danej cirkvi, taktiež bližšie analyzuje konkrétne vzťahy medzi zamestnancami a zaoberá sa rozoberaním týchto vzťahov s ohľadom na Zákonník práce, ale aj medzinárodné zmluvy v Slovenskej republike a vnútorné predpisy katolíckej cirkvi. Podstatou príspevku je aj analýza postavenia žien v katolíckej cirkvi.

Kľúčové slová

Ústava. Zákonník práce. Pramene práva. Katolícka cirkev. Pracovnoprávne vzťahy. Duchovní. Zamestnávateľ. Pracovná zmluva.

Abstract

The paper focuses mainly on the development of labour relations in the Catholic Church, is a contribution to the study of labour relations in the church, also analyzes specific relations between employees and deals with the analysis of these relations with regard to the Labour Code but also international agreements in the Slovak Republic and internal regulations of the Catholic Church. The essence of the article is also an analysis of the position of women in the Catholic Church.

Keywords

The Constitution. Labour Code. Sources of law. Catholic Church. Labour relations. Spirituals. Employer. Employment contract.

Úvod

Problematika pracovnoprávnych vzťahov v katolíckej cirkvi je veľmi zaujímavá téma nielen z pohľadu právnej úpravy, ale aj z pohľadu bežného človeka „laika“, ktorého by sa táto

¹Bc. Kristína Závodná, II. roč. Mgr. Právnická fakulta UMB v Banskej Bystrici, Komenského 20, 974 01 Banská Bystrica, JUDr. Lucia Petříková, PhD. Katedra občianskeho a pracovného práva, Právnická fakulta UMB v Banskej Bystrici, Komenského 20, 974 01 Banská Bystrica.

PRÁVNE ROZPRÁVY ON-SCREEN II.

Sekcia študentskej vedeckej činnosti

online vedecká konferencia - 13. november 2020

problematika mohla dotýkať. Pracovnoprávne vzťahy sa dajú charakterizovať ako vzťahy, v ktorých vystupujú subjekty, ktorým vyplývajú práva na jednej strane a na druhej strane povinnosti z tohto vzťahu. Problematika pracovnoprávných vzťahov je úzko spätá s cirkvou všeobecne. Aj v rámci katolíckej cirkvi, ktorá sa prednostne spravuje svojimi vnútornými predpismi, existujú pracovnoprávne vzťahy medzi jej členmi. Tento článok by mohol byť prínosný hlavne z toho pohľadu, že by mohol poukázať na jednotlivé vzťahy, ktoré pretrvávajú medzi členmi katolíckej cirkvi a ako je prepojené pracovné právo s katolíckou cirkvou, respektíve ako pôsobí Zákonník práce na jednotlivé pracovnoprávne vzťahy medzi duchovnými.

1 PRACOVNOPRÁVNE VZŤAHY

Pojem pracovnoprávných vzťahov nevymedzuje Zákonník práce, a teda samotnú legálnu definíciu pracovnoprávných vzťahov nenájdeme v žiadnom pracovnoprávnom predpise. A teda nám pomáha aplikačná prax, na základe čoho rozlišujeme pracovnoprávne vzťahy v užšom slova zmysle, z čoho vyplýva, že pracovnoprávne vzťahy sú právnymi vzťahmi, kde sú účastníci, ktorí sú nositeľmi subjektívnych práv a povinností, ktoré sú zabezpečené a ustanovené normami pracovného práva. Na druhej strane rozlišujeme pracovnoprávne vzťahy v širšom slova zmysle. V takomto prípade sa neberú do úvahy normy, na základe ktorých vzniká alebo zaniká, prípadne sa mení pracovnoprávny vzťah, a teda ide o každý pracovnoprávny alebo právny vzťah v oblasti spoločenskej práce.² Treba však povedať, že taktiež aj z pohľadu katolíckej cirkvi možno hovoriť o pracovnoprávných vzťahoch. Možno hovoriť o rôznych zmluvách, ktoré upravujú tento vzťah. Medzi také patria najmä zmluvy uzavreté medzi Slovenskou republikou a inými štátom uznanými cirkvami, ale taktiež aj Základná zmluva medzi Slovenskou republikou a Svätou stolicou.³ Neopomenuteľnú súčasť tvorí Ústava Slovenskej republiky, a to najmä článok 24, v zmysle

² BARANCOVÁ, H. - SCHRONK, R. *Pracovné právo*. Bratislava : SPRINT, 2004. s. 150.

³ BARANCOVÁ, H. *Sloboda viery a náboženstva v pracovnom práve a judikatúra súdov*. Bratislava : Sprint 2, 2019. s. 23.

PRÁVNE ROZPRÁVY ON-SCREEN II.

Sekcia študentskej vedeckej činnosti

online vedecká konferencia - 13. november 2020

ktorého je štát povinný rešpektovať právo na sebaurčenie a vlastnú autonómiu, ktorá je daná zákonom č. 308/1991 Zb.⁴

1.1 Predmet pracovnoprávných vzťahov

Na základe úvodných častí Zákonníka práce môžeme konštatovať, že rozlišujeme individuálne pracovnoprávne vzťahy, ktoré definujeme ako konkrétny vzťah medzi zamestnávateľom a zamestnancom pri výkone závislej práce,⁵ pričom na druhej strane existujú aj kolektívne pracovnoprávne vzťahy, ktoré sú špecifické najmä v kolektíve, a to buď medzi kolektívom zamestnancov alebo kolektívom zamestnávateľov. Podstatou je skutočnosť, že ide o pluralitu subjektov. Dôležité je však povedať, že predmet pracovnoprávných vzťahov je totožný s predmetom pracovného práva ako takého a na základe tohto odôvodnenia možno povedať, že je to výkon závislej práce.⁶

1.2 Vznik pracovnoprávných vzťahov

Možno povedať, že práva a povinnosti účastníkov pracovnoprávných vzťahov, ale taktiež aj predmet, subjekty právnych vzťahov determinuje existencia právnych noriem, ktoré sú predpokladom vzniku pracovnoprávných vzťahov. Taktiež sem možno zaradiť aj právne skutočnosti, na základe ktorých tieto vzťahy vznikajú.⁷ Rozlišujeme medzi subjektívnymi právnymi skutočnosťami na základe, ktorých vzniká prevažná časť pracovnoprávných vzťahov a je to teda na základe právneho úkonu, ale taktiež niektoré vzťahy môžu vznikať aj na základe objektívnych právnych skutočností, pričom ide hlavne o odvodené pracovnoprávne

⁴ Pozri § 6 z. č. 308/1991 Zb. o slobode náboženskej viery a postavení cirkví a náboženských spoločností v znení neskorších predpisov.

⁵ Pozri § 1 z. č. 311/2001 Z. z. Zákonník práce v znení neskorších predpisov.

⁶ BARANCOVÁ, H. - SCHRONK, R. *Pracovné právo*. Bratislava : SPRINT, 2004. s. 159.

⁷ Dostupné na internete :

https://www.fpharm.uniba.sk/fileadmin/faf/Pracoviska-subory/KORF/Texty/Zaklady_prava_pre_farmac_MGR/Zakladne_aspekty_pracovneho_prava.pdf [cit. 2020-11-05].

PRÁVNE ROZPRÁVY ON-SCREEN II.

Sekcia študentskej vedeckej činnosti

online vedecká konferencia - 13. november 2020

vzťahy.⁸ Pre tieto skutočnosti v zmysle Zákonníka práce sa používa pojem zmluva, respektíve dohoda, ktoré sú ďalej špecifikované v jednotlivých ustanoveniach Zákonníka práce⁹, avšak čo je potrebné povedať je to, že záväzkový právny vzťah vzniká uzavretím zmluvy, pričom pre jednotlivé strany zmluvy je podstatná záväznosť rešpektovania a dodržiavania povinností, ktoré vyplývajú z tohto vzťahu. Právne normy určujú účastníkom právneho vzťahu subjektívne práva a povinnosti, ktorých sú účastníci nositeľmi a vznikajú buď priamo, alebo sprostredkované.¹⁰

Nielen katolícka cirkev, ale aj iné štátom uznané cirkvi sa spravujú ustanoveniami Zákonníka práce, pokiaľ z povahy veci nevyplýva niečo iné. V takom prípade sa riadia ustanoveniami, ktoré sú určené ich vnútornými predpismi, respektíve zmluvami uzatvorenými medzi Slovenskou republikou a cirkvami, prípadne medzinárodnými zmluvami, ktorými je Slovenská republika viazaná.¹¹

1.2.1 Predpoklady vzniku pracovnoprávných vzťahov

Predpokladom vzniku pracovnoprávných vzťahov sú pracovnoprávne skutočnosti, na základe ktorých s nimi pracovné právo v pracovnoprávných vzťahoch spája vznik, zmenu alebo zánik práv a povinností. Delia sa podľa rôznych kritérií, ako napríklad podľa prítomnosti vôľového prvku, ktoré predstavujú subjektívne pracovnoprávne skutočnosti, kde zaraďujeme právny úkon, pri tomto type pracovnoprávných skutočností sa vyžaduje prejav vôle, a teda sú závislé od ľudskej vôle alebo objektívne pracovnoprávne skutočnosti, kde zaraďujeme právne udalosti, pričom ide o prírodné spoločenské javy, ktoré sú naopak nezávislé od ľudskej vôle. Okrem vyššie spomenutého delenia sa ďalej právne skutočnosti delia na dokázané, prezumpatívne, kde zaraďujeme do tzv. podskupiny vyvrátené alebo

⁸ BARANCOVÁ, H. - SCHRONK, R. *Pracovné právo*. Bratislava : SPRINT, 2004. s. 208.

⁹ Pozri § 18 z. č. 311/2001 Z. z. Zákonník práce v znení neskorších predpisov.

¹⁰ Dostupné na internete :

https://www.fpharm.uniba.sk/fileadmin/faf/Pracoviska-subory/KORF/Texty/Zaklady_prava_pre_farmac_MGR/Zakladne_aspekty_pracovneho_prava.pdf [cit. 2020-11-05].

¹¹ Pozri § 3 ods. 3 z. č. 311/2001 Z. z. Zákonník práce v znení neskorších predpisov.

PRÁVNE ROZPRÁVY ON-SCREEN II.

Sekcia študentskej vedeckej činnosti

online vedecká konferencia - 13. november 2020

nevyvrátiteľné právne domnienky a ďalšou skupinou delenia právnych skutočností sú fiktívne skutočnosti.¹²

2 PRACOVNÝ POMER A KATOLÍCKA CIRKEV

Na začiatok je potrebné povedať, čo znamená pracovný pomer v zmysle Zákonníka práce. Z jednotlivých ustanovení Zákonníka práce vyplýva, že ide o základný pracovnoprávny vzťah, ktorý okrem toho, že tvorí jadro pracovného práva¹³ je taktiež garantovaný ústavou prostredníctvom článkov, ktoré pojednávajú o práve na prácu.¹⁴ Pracovný pomer možno charakterizovať ako synalagmatický vzťah, ktorého podstatnou črtou je tá skutočnosť, že zamestnanec vykonáva prácu pre zamestnávateľa, a teda za vykonanú prácu dostáva mzdu. V konečnom dôsledku, teda ide o výmenu pracovnej sily za mzdu.¹⁵

V rámci katolíckej cirkvi je tento vzťah obdobný, a taktiež možno povedať, že je tu vzťah nadriadenosti zo strany zamestnávateľa a na strane druhej podriadenosti, a to zamestnanca. Pre katolícku cirkev platí obdobne tá skutočnosť, že sa spravuje ustanoveniami Zákonníka práce pokiaľ zo zmluvy alebo iného vnútorného predpisu nevyplýva niečo iné. Treba však povedať, že aj v katolíckej cirkvi existujú pracovnoprávne vzťahy. Bez ohľadu na to, akú vieru zamestnanci vyznávajú, pôsobia v týchto pracovnoprávných vzťahoch cirkevné zamestnávateľské subjekty, sociálne zariadenia, nemocnice či školy, kde možno povedať, že cirkev pôsobí v pozícii zamestnávateľa, pričom zamestnáva veľa zamestnancov. Každopádne, cirkev ako zamestnávateľský subjekt vyžaduje od svojich zamestnancov vysokú mieru lojality, pričom nesmú zabúdať na príslušné správanie, ktoré sa vyžaduje a ktoré musí byť v súlade s cirkvou, v ktorej pôsobia.¹⁶ Aj v rámci katolíckej cirkvi vystupujú ako subjekty pracovného pomeru zamestnávateľ a zamestnanec, a vyžaduje sa osobný výkon práce, ktorý je objektom.¹⁷ Charakteristika obsahu pracovného pomeru je totožná s klasickým pracovným pomerom, pričom ho predstavuje súbor práv a povinností na strane účastníkov pracovného

¹² BARANCOVÁ, H. - SCHRONK, R. *Pracovné právo*. Bratislava : SPRINT, 2004. s. 191.

¹³ Pozri § 41 z. č. 311/2001 Z. z. Zákonník práce v znení neskorších predpisov.

¹⁴ Pozri čl. 35 ods. 3 z. č. 460/1992 Zb. Ústava Slovenskej republiky.

¹⁵ BARANCOVÁ, H. - SCHRONK, R. *Pracovné právo*. Bratislava : SPRINT, 2004. s. 288.

¹⁶ BARANCOVÁ, H. *Sloboda viery a náboženstva v pracovnom práve a judikatúra súdov*. Bratislava : Sprint 2, 2019. s. 23.

¹⁷ BARANCOVÁ, H. - SCHRONK, R. *Pracovné právo*. Bratislava : SPRINT, 2004. s. 292.

PRÁVNE ROZPRÁVY ON-SCREEN II.

Sekcia študentskej vedeckej činnosti

online vedecká konferencia - 13. november 2020

pomeru.¹⁸ Cirkev má však právnu subjektivitu až na základe registrácie, ktorú vykoná na Ministerstve kultúry SR. Je viazaná týmto aktom, ktorý má konštitutívny charakter, pričom sa koná v zmysle zákona č. 308/1991 Zb. o slobode náboženskej viery a postavení cirkví a náboženských spoločností v znení neskorších predpisov a zákona č. 192/1992 Zb. o registrácii cirkví a náboženských spoločností.¹⁹

2.1 Zamestnanci a pracovná zmluva

Existencia cirkví má v dnešnom svete veľké postavenie, nejde len o činnosť, ktorou vykonávajú náboženské obrady, ale taktiež ide aj o starostlivosť o spoločnosť a ich spoločné blaho. V rámci spoločnosti zamestnanci zastávajú rôzne funkcie. Pôsobia v armáde, vo väzniciach, školách, v oblasti kultúry alebo zdravotníckych zariadeniach, kde poskytujú duchovnú službu v prospech spoločnosti.²⁰ V rámci pozícií zamestnancov cirkvi vynikajú najmä tie osoby, ktoré vykonávajú duchovenskú činnosť.²¹ Tvorí špecifickú skupinu, kde sa ich činnosť spravuje predovšetkým vnútornými predpismi, a teda cirkevným právom, ale taktiež subsidiárne pôsobí aj Zákonník práce.²² Vo vnútorných právnych predpisoch katolíckej cirkvi je upravená aj problematika obsadzovania alebo odvolávania z úradov, pričom vo vnútorných právnych predpisoch je taktiež upravená problematika vzniku, zmeny alebo zániku pracovného pomeru a uplatňuje sa výlučná pôsobnosť cirkví a náboženských spoločností. Ako bolo vyššie spomenuté, podporne sa spravujú Zákonníkom práce ostatné práva a povinnosti, ktoré vznikajú zamestnancom vykonávajúcich duchovenskú činnosť.²³ Na to, aby vznikol platný pracovnoprávny vzťah, je potrebné uzatvorenie pracovnej zmluvy. Pracovná zmluva musí obsahovať všetky podstatné náležitosti v zmysle Zákonníka práce na to, aby bola platná. Je potrebné, aby bola uzavretá písomne, taktiež musí obsahovať deň

¹⁸ Tamtiež, s. 293.

¹⁹ LAZAR, J. a kol. *Ročenka Právnickej fakulty Trnavskej univerzity v Trnave*. Trnava : Právnická fakulta Trnavskej univerzity v Trnave, 2005. s. 241.

²⁰ Tamtiež, s. 241.

²¹ BARANCOVÁ, H. *Sloboda viery a náboženstva v pracovnom práve a judikatúra súdov*. Bratislava : Sprint 2, 2019. s. 23.

²² Pozri § 3 ods. 3 z. č. 311/2001 Z. z. Zákonník práce v znení neskorších predpisov.

²³ LAZAR, J. a kol. *Ročenka Právnickej fakulty Trnavskej univerzity v Trnave*. Trnava : Právnická fakulta Trnavskej univerzity v Trnave, 2005. s. 255.

PŘÁVNE ROZPRAVY ON-SCREEN II.

Sekcia študentskej vedeckej činnosti

online vedecká konferencia - 13. november 2020

nástupu do práce, miesto výkonu práce, mzdové podmienky.²⁴ „Miesto výkonu práce je určené relatívne široko – územie príslušnej diecézy a konkrétna farnosť je určená podľa nariadenia kompetentnej cirkevnej authority (biskup) podľa potrieb diecézy.“²⁵ Výška základného platu duchovného je ustanovená v platovom dekréte, ktorý je súčasťou pracovnej zmluvy, kde sú ustanovené aj odmeny, či hodnotné prídavky. Pri mzdových podmienkach je potrebné povedať, že meritom sú všeobecne záväzné právne predpisy SR, podľa ktorých je určená výška platu duchovného.²⁶ Tak ako v bežných pracovnoprávných vzťahoch, tak aj v pracovnoprávných vzťahoch v katolíckej cirkvi je pracovná zmluva dôkazom toho, že pracovný pomer vznikol a zakladá jednotlivé práva a povinnosti vyplývajúce z nej.

2.1.1 Úprava pracovného času

Úprava pracovného času je upravená v Zákonníku práce, kde sú rozobraté jednotlivé ustanovenia, ktoré sa týkajú pracovného času. Vzhľadom na pôsobnosť Zákonníka práce, ktorý pôsobí subsidiárne k vnútorným právnym predpisom katolíckej cirkvi, je pracovný čas duchovných upravený odlišne. Aj v ustanoveniach Zákonníka práce sa uvádzajú jednotlivé výnimky, ktoré sa dotýkajú duchovných. Základnou odlišnosťou je najmä tá skutočnosť, že duchovní vykonávajú svoju duchovenskú činnosť nepretržite, to znamená, že paragrafové znenie Zákonníka práce, ktoré pojednáva o dĺžke pracovného času sa nedotýka práce duchovných. Duchovní slúžia teda nepretržite cez deň, ale aj v noci alebo v dňoch pracovného pokoja. Vykonávajú pracovnú činnosť v rámci zaopatrenia chorých, pohreby, slúženie svätej liturgie a veľa ďalších činností.²⁷

Okrem vnútorných právných predpisov je pracovný čas upravený rôznym spôsobom napríklad v smerniciach. Jednou zo smerníc je smernica č. 2003/88/ES Európskeho parlamentu a Rady zo 4. novembra 2003 o niektorých aspektoch organizácie pracovného času. Táto smernica upravuje rôzne odchýlky, ktorými je možné upraviť pracovný čas, a teda

²⁴ Pozri § 43 ods. 1 z. č. 311/2001 Z. z. Zákonník práce v znení neskorších predpisov.

²⁵ LAZAR, J. a kol. *Ročenka Právnickej fakulty Trnavskej univerzity v Trnave*. Trnava : Právnická fakulta Trnavskej univerzity v Trnave, 2005. s. 257.

²⁶ Tamtiež, s. 257.

²⁷ Tamtiež, s. 259.

PRÁVNE ROZPRÁVY ON-SCREEN II.

Sekcia študentskej vedeckej činnosti

online vedecká konferencia - 13. november 2020

aj dobu odpočinku v tom zmysle, aby boli zachované najmä bezpečnosť a ochrana zdravia pri práci, maximálny týždenný pracovný čas, ale aj nočná práca.²⁸ Tak ako je upravený inštitút dovolenky v Zákonníku práce, tak aj normy cirkevného práva garantujú právo na dovolenku duchovným, z čoho vyplýva, že každý zamestnanec má právo na dovolenku.²⁹

2.2 Pôsobnosť Zákonníka práce pre duchovných

Zákonník práce pôsobí subsidiárne voči vnútorným predpisom katolíckej cirkvi, medzinárodným zmluvám, ktorými je SR viazaná a ďalším zmluvám, ktoré sú prednostné pre katolícku cirkev. Pokiaľ ide o pracovnú činnosť duchovných, Zákonník práce obsahuje rôzne ustanovenia, ktoré sa dotýkajú tejto problematiky, avšak vymedzuje aj rôzne výnimky, ktoré sú späté s výkonom pracovnej činnosti duchovných. Hneď prvé ustanovenie § 3 Zákonníka práce pojednáva o výnimke z pracovnoprávnych vzťahov zamestnancov cirkví, ktorí vykonávajú duchovenskú činnosť v tom zmysle, že pre týchto zamestnancov platí Zákonník práce len subsidiárne, a teda to, čo nie je upravené vo vnútorných právnych predpisoch cirkvi, respektíve, čo nie je upravené v medzinárodnej alebo inej zmluve, ktorou je Slovenská republika viazaná, spravujú sa týmto ustanovením len podporne.³⁰ Druhé ustanovenie, ktoré sa dotýka pôsobnosti pracovnoprávnych vzťahov činnosti duchovných je § 52a, ktoré rozoberá problematiku pracovného času duchovných. Úprava pracovného času duchovných je stanovená vo vnútorných predpisoch cirkvi, a taktiež je stanovená smernicou 2003/88/ ES, ktorá stanovuje aj úpravu pracovného času a rôzne výnimky, ktoré si môžu upraviť podľa vlastného uváženia vzhľadom ku skutočnosti, aby boli dodržané podmienky v zmysle ochrany zdravia a bezpečnosti zamestnancov.³¹ Kolektívne pracovnoprávne vzťahy sa však podľa predmetného ustanovenia Zákonníka práce nevzťahujú na pracovnoprávne vzťahy zamestnancov cirkví. Kán.287 § 2 KKP podrobnejšie upravuje toto ustanovenie, pričom

²⁸ Pozri čl. 17 ods. 1 Smernica 2003/88/ ES Európskeho parlamentu a Rady zo 4. Novembra 2003 o niektorých aspektoch organizácie pracovného času.

²⁹ LAZAR, J. a kol. *Ročenka Právnickej fakulty Trnavskej univerzity v Trnave*. Trnava : Právnická fakulta Trnavskej univerzity v Trnave, 2005. s. 260.

³⁰ Pozri § 3 ods. 3 z. č. 311/2001 Z. z. Zákonník práce v znení neskorších predpisov.

³¹ Pozri čl. 17 ods. 1 Smernice 2003/88/ ES Európskeho parlamentu a Rady zo 4. Novembra 2003 o niektorých aspektoch organizácie pracovného času.

PRÁVNE ROZPRÁVY ON-SCREEN II.

Sekcia študentskej vedeckej činnosti

online vedecká konferencia - 13. november 2020

hovorí o tom, pokiaľ to nemá napomáhať k spoločnému dobru, v tomto prípade sa klerici nemajú zúčastňovať na riadení odborových organizácií.³² Vzhľadom na § 120, ktorý rozoberá problematiku mzdy, v tomto smere možno povedať, že toto ustanovenie sa týka aj práce duchovných. Duchovní, vykonávajú pracovnú činnosť, pričom ich zamestnávateľ v tomto zmysle cirkiev, ich odmeňuje za vykonanú prácu mzdou.³³ Na túto činnosť prispieva štát a cirkiev ako zamestnávateľ je povinná vyplatiť mzdu kňazovi, respektíve inej osobe, ktorá vykonáva duchovenskú činnosť.³⁴

2.3 Zmluva medzi Svätou Stolicou a Slovenskou republikou

Úprava vzťahov medzi registrovanými cirkvami a náboženskými spoločnosťami na strane jednej a štátom na strane druhej bola podnetom k skutočnosti, aby sa uzavrela zmluva medzi Slovenskou republikou a Svätou Stolicou. Základná zmluva medzi Svätou Stolicou a Slovenskou republikou predovšetkým vychádza z Ústavy SR, ktorá predstavuje medzinárodnú zmluvu, ktorá rešpektuje príslušné právne predpisy SR.³⁵ Zmluva medzi Svätou Stolicou a Slovenskou republikou predstavuje najmä spoluprácu medzi štátom a cirkvou, čo vieme vyvodiť najmä z článku 2 Základnej zmluvy.³⁶ Znenie tejto zmluvy sa dotýka rôznych otázok, pričom je v nej upravená garancia zo strany štátu, že miesta posvätných miest budú nedotknuteľné, taktiež je tu upravená aj otázka nedotknuteľnosti spovedného tajomstva a iné ďalšie otázky, ale v tomto smere je dôležitý predovšetkým článok 6 zmluvy, ktorý pojednáva o obsadzovaní úradov, v tom zmysle, že Svätá stolica má právo nezávisle si vyberať svojich kandidátov na tieto posty. Pri výbere kandidáta za biskupa dá Slovenskej republike informáciu o tom, ktorá osoba má byť týmto kandidátom.³⁷ Článok 13 pojednáva najmä o školách a vzdelávaní, v zmysle ktorého má katolícka cirkiev právo zriaďovať a spravovať základné, stredné, vysoké školy v súlade s právnym

³² Pozri kán. 287 § 2 Kódex kánonického práva CIC 1983.

³³ BARANCOVÁ, H. *Sloboda viery a náboženstva v pracovnom práve a judikatúra súdov*. Bratislava : Sprint 2, 2019. s. 29.

³⁴ Pozri § 1 z. č. 218/1949 Zb. o hospodárskom zabezpečení cirkví a náboženských spoločností štátom.

³⁵ Dostupné na internete : <https://www.najpravo.sk/clanky/zmluvne-vztahy-medzi-slovenskou-republikou-svatou-stolicou-a-registrovanymi-cirkvami.html> [cit. 2020-11-07].

³⁶ Pozri čl. 2 Základnej zmluvy medzi Slovenskou republikou a Svätou stolicou č. 326/2001 Z. z.

³⁷ BARANCOVÁ, H. *Sloboda viery a náboženstva v pracovnom práve a judikatúra súdov*. Bratislava : Sprint 2, 2019. s. 27.

PŘÁVNE ROZPRAVY ON-SCREEN II.

Sekcia študentskej vedeckej činnosti

online vedecká konferencia - 13. november 2020

poriadkom Slovenskej republiky. Pastoračná služba v ozbrojených silách je ustanovená v článku 14. V Základnej zmluve sú taktiež ustanovené články o službách - vzdelávacích, výchovných, duchovných alebo pastoračných v zdravotníckych zariadeniach, a taktiež aj v štátnych zariadeniach, ktoré sa napríklad dotýkajú osôb, ktoré sú drogovy a inak závislé, pričom Slovenská republika v zmysle článku 16 zabezpečí primerané podmienky na výkon práva.³⁸ Z vybraných ustanovení tejto zmluvy možno dedukovať, že aj v rámci katolíckej cirkvi existujú a fungujú pracovnoprávne vzťahy, ktoré sú podmienené jednotlivými ustanoveniami zmluvy.

3 POSTAVENIE ŽIEN

Postavenie žien v rámci pracovného práva je determinované a garantované najmä Ústavou Slovenskej republiky. Ústava Slovenskej republiky prikladá osobitnú ochranu predovšetkým ženám. V zmysle Zákonníka práce je postavenie žien determinované hlavne v rámci zásad pracovného práva, a to je napríklad zásada rovnakého zaobchádzania v pracovnoprávných vzťahoch. Táto zásada vyjadruje predovšetkým myšlienku, aby sa s každým zaobchádzalo v nerovnakých podmienkach nerovnako, s čím je úzko spätá myšlienka priamej diskriminácie, ktorá odráža situáciu, že sa v danej chvíli s človekom zaobchádza menej priaznivo na základe pohlavia, viery, svetonázoru, veku, etnickej príslušnosti alebo sexuálnej orientácie a ďalších okolností. Avšak, vyjadrenie priamej diskriminácie, respektíve definíciu priamej diskriminácie nenájdeme v ustanoveniach Zákonníka práce, ale je to zakotvené v antidiskriminačných smerniciach EÚ alebo v osobitných antidiskriminačných zákonoch. Taktiež, v týchto smerniciach je garantovaná rovnosť medzi mužmi a ženami v rámci pracovného práva.³⁹ Podľa vyššie uvedeného, treba brať do úvahy všetky aspekty a aj na základe vnútorných právnych predpisov cirkvi, ktorými je katolícka cirkev viazaná, je potrebné si uvedomiť, že aj ženy v rámci cirkvi nesmú byť diskriminované a aj cirkev musí postupovať v súlade so zákonmi a smernicami, ktorými je Slovenská republika viazaná.

³⁸ Pozri čl. 16 Základná zmluva medzi Slovenskou republikou a Svätou stolicou č. 326/2001 Z. z.

³⁹ Pozri čl. 2 Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2006/54/ES o vykonávaní zásady rovnosti príležitostí a rovnakého zaobchádzania s mužmi a ženami vo veciach zamestnanosti a povolania (prepracované znenie).

PRÁVNE ROZPRÁVY ON-SCREEN II.

Sekcia študentskej vedeckej činnosti

online vedecká konferencia - 13. november 2020

3.1 Ženy v pracovnoprávných vzťahoch v rámci katolíckej cirkvi

Pokiaľ ide o postavenie žien v cirkvi, možno povedať, že ženy pôsobia v cirkvi už od počiatku kresťanstva, a teda sú súčasťou katolíckej cirkvi počnúc stredovekom až po súčasnosť. Postavenie žien v katolíckej cirkvi je neoddeliteľnou súčasťou pracovnej činnosti vo výchove a vzdelávaní spoločnosti. Tak ako duchovní, aj ženy šíria osvetu v rámci širokej spoločnosti a napomáhajú k cirkevnej činnosti. V rámci pracovnoprávných vzťahov sa však postavenie žien odlišuje v katolíckej cirkvi a je upravené vnútornými právnymi predpismi katolíckej cirkvi, ktorými sa cirkev spravuje, pričom však musia dbať na to, aby neboli porušované základné ľudské práva, aby nedochádzalo k diskriminácii na pracovisku, a taktiež brať do úvahy rovnosť žien a mužov v pracovnoprávných vzťahoch. Ženy v rámci cirkvi fungujú aj v apoštolských združeniach, v ktorých pracujú a napomáhajú cirkvi, aby plnili ciele cirkvi.⁴⁰ Ženy sú veľmi významné pre cirkev, okrem toho, že napomáhajú svojou činnosťou k tomu, aby šíрили osvetu, myšlienky dobra, taktiež vyučujú na školách, pôsobia v zdravotníckych zariadeniach a spolupracujú s kňazmi na tom, aby plnili duchovnú činnosť a starostlivosť o ľudí vo farnostiach a diecézach.⁴¹ Taktiež, ženy okrem toho, že sa združujú do apoštolských združení, sú združené napríklad aj v rádoch, ktoré sa delia na ženské a mužské.⁴²

3.2 Ordinácia žien v katolíckej cirkvi

Vieme, že ženy zastávajú veľa pracovných funkcií v rámci cirkvi, existujú medzi nimi pracovnoprávne vzťahy, ktoré ovplyvňujú ich život, avšak jednou z najzákladnejších otázok pre viaceré skupiny ľudí je tá, prečo sa žena nemôže stať farárkou a vykonávať pracovnú činnosť ako duchovní. Táto téma je veľmi rozsiahla a dalo by sa o nej veľmi diskutovať, avšak myšlienka otázky „prečo?!“ je zakorenená v hlbokom teologickom zmýšľaní.

⁴⁰ Pozri čl. 18 Dekrét o apoštoláte laikov.

⁴¹ HOLUBÍKOVÁ, M. BARTKOVJAK, J.: Pápež hovoril o poslaní ženy v Cirkvi s členkami diecéznych združení. In: Vatican news [online]. 2019 [cit.2020-11-06], Dostupné na internete:

<https://www.vaticannews.va/sk/papez/news/2019-12/papez-hovoril-o-poslani-zeny-v-cirkvi-s-clenkami-dieceznych-zdru.html>.

⁴² TRETERA, J. R. *Cirkve a právo. Miscellanea*. Praha : Leges, 2015. s. 101.

PŘÁVNE ROZPRAVY ON-SCREEN II.

Sekcia študentskej vedeckej činnosti

online vedecká konferencia - 13. november 2020

Z hľadiska pracovného práva, by sa dalo diskutovať aj o téme, či nejde o diskrimináciu žien na pracovisku, vzhľadom na jednotlivé ustanovenia zákonov, ktoré prejednávajú túto problematiku, ale na druhej strane z výkladu evanjelia je zrejmé, že z hľadiska toho teologického, si Ježiš povolal apoštolov, ktorí mali slúžiť cirkvi a viesť cirkev, ktorá si túto „*tradíciu*“ zachovala dodnes.⁴³

3.2.1 Ženy a zasvätený život v rímskokatolíckej cirkvi

Najcharakteristickejšou črtou v rámci postavenia žien v rímskokatolíckej cirkvi je ich zasvätený život. Na to, aby sa žena rozhodla pre takéto rozhodnutie, musí mať silné vnútorné presvedčenie o tom, že sa chce vzdať svojho súkromného, intímneho života a musí obetovať a vzdať sa ďalších vecí, ktoré sú pre nás ako laikov bežné a nevieme si bez nich predstaviť život. V rámci tejto problematiky je veľmi zaujímavou témou aj problematika duchovného materstva. Na jednej strane sa žena vzdáva materstva v bežnom živote, pričom toto rozhodnutie nesie veľké obety, ale na strane druhej, zase prichádza k novému materstvu, ktoré sa nazýva duchovné materstvo. Žena, ktorá sa odovzdá duchovnému materstvu, nahrádza svoje postavenie matky v tom zmysle, že sa napríklad stará o chudobných, chorých, pracuje s väzňami a vykonáva ďalšie činnosti, kde roznáša lásku v Boha, učí, pomáha.⁴⁴ Druhou zaujímavou témou v rámci tejto sekcie je problematika duchovného panenstva. Ide o symbol čistoty a vernosti Ježišovi Kristovi v cirkvi. Tento inštitút priamo nesúvisí s chudobou a poslušnosťou, ale princíp je v panenskej čistote. Duchovné panenstvo má však súvis aj s pracovným právom vzhľadom na skutočnosť, že tieto ženy okrem toho, že ich život je zasvätený k dennodenným modlitbám, slúžia svojej diecéze a cirkvi s ohľadom na mnohé okolnosti, ako je napríklad aj vek, charizma, ale aj ich profesia. Podľa potrieb majú možnosť prijať povolanie pracovať v Cirkvi alebo si môžu vybrať druhú možnosť, že ostanú pracovať vo svojich civilných povolaniach.⁴⁵

⁴³ Dostupné na internete : <https://blog.postoj.sk/58016/svatenie-zien-preco-katolicka-cirkev-hovori-nie> [cit. 2020-11-08].

⁴⁴ Dostupné na internete : http://www.satmarky.sk/images/informacie/Zasvatena_zena.pdf [cit. 2020-11-08].

⁴⁵ Dostupné na internete : <http://povolania.kbs.sk/cesty/panenstvo> [cit. 2020-11-08].

PRÁVNE ROZPRAVY ON-SCREEN II.

Sekcia študentskej vedeckej činnosti

online vedecká konferencia - 13. november 2020

Záver

Práca vykonávaná osobami, ktoré sú zamestnancami registrovaných cirkví je prioritne chápaná v zmysle ako ich služba a poslanie. Je však potrebné povedať, že ich postavenie v rámci pracovného práva, a teda pracovného pomeru v pracovnoprávných vzťahoch je určené osobitne, a teda tvoria osobitnú kategóriu zamestnancov, medzi ktorými pôsobia pracovnoprávne vzťahy. Zákonník práce sa vzťahuje na ich činnosť subsidiárne, a preto z tohto pohľadu je ťažké určiť, na ktoré práva a povinnosti bude Zákonník práce použitý, keďže primárne právne predpisy pre registrované cirkvi sú ich vnútorné právne predpisy a rôzne zmluvy, či už medzinárodné alebo smernice a nariadenia. V tomto zmysle je potrebná analýza jednotlivých právnych prameňov na to, aby sa dalo vydedukovať ich správne použitie.

ZOZNAM BIBLIOGRAFICKÝCH ODKAZOV

Knižné publikácie a monografie :

BARANCOVÁ, H. - SCHRONK, R. *Pracovné právo*. Bratislava : SPRINT, 2004. 656 s. ISBN 80-89085-28-8.

BARANCOVÁ, H. *Sloboda viery a náboženstva v pracovnom práve a judikatúra súdov*. Bratislava : Sprint 2, 2019. 158 s. ISBN 978-80-89710-47-8.

LAZAR, J. a kol. *Ročenka Právnickej fakulty Trnavskej univerzity v Trnave*. Trnava : Právnická fakulta Trnavskej univerzity v Trnave, 2005. 318 s. ISBN 80-8078-055-2.

TRETERA, J. R. *Cirkve a právo. Miscellanea*. Praha : Leges, 2015. 384 s. ISBN 978-80-7502-079-6.

Právne predpisy :

Dekrét o apoštoláte laikov / Apostolicam Actusitate.

Kódex kánonického práva CIC 1983.

Smernica 2003/88/ES Európskeho parlamentu a Rady zo 4. novembra 2003 o niektorých aspektoch organizácie pracovného času.

PRÁVNE ROZPRÁVY ON-SCREEN II.

Sekcia študentskej vedeckej činnosti

online vedecká konferencia - 13. november 2020

Smernica 2006/54/ES Európskeho parlamentu a Rady z 5. júla 2006 o vykonávaní zásady rovnosti príležitostí a rovnakého zaobchádzania s mužmi a ženami vo veciach zamestnanosti a povolania (prepracované znenie).

Ústava Slovenskej republiky č. 460/1992 Zb. v znení neskorších predpisov.

Základná zmluva medzi Slovenskou republikou a Svätou stolicou č. 326/2001 Z. z.

Zákon č. 218/1949 Zb. o hospodárskom zabezpečení cirkví a náboženských spoločností štátom.

Zákon č. 308/1991 Zb. o slobode náboženskej viery a postavení cirkví a náboženských spoločností v znení neskorších predpisov.

Zákon č. 311/2001 Z. z. Zákonník práce v znení neskorších predpisov.

Internetové zdroje :

HOLUBÍKOVÁ, M. BARTKOVJAK, J.: Pápež hovoril o poslaní ženy v Cirkvi s členkami diecéznych združení. In: Vatican news [online]. 2019 [cit.2020-11-06], Dostupné na internete: <https://www.vaticannews.va/sk/papez/news/2019-12/papez-hovoril-o-poslani-zeny-v-cirkvi-s-clenkami-dieceznych-zdru.html>.

<http://povolania.kbs.sk>

<http://www.satmarky.sk>

<https://blog.postoj.sk>

<https://www.fpharm.uniba.sk>

<https://www.najpravo.sk>

Recenzovaný zborník z online vedeckej konferencie PRÁVNE ROZPRÁVY ON-SCREEN II. – Sekcia študentskej vedeckej činnosti je publikovaný a šírený ako open access publikácia na základe podmienok "Creative Commons Attribution 4.0 International (CC BY 4.0) license"

PRÁVNE ROZPRÁVY ON-SCREEN II. – Sekcia študentskej vedeckej činnosti
online vedecká konferencia

Autor:	Kolektív autorov
Vedecký redaktor:	doc. Dr. iur. JUDr. Ing. Michal Turošík, PhD.
Predseda edičnej komisie:	JUDr. Monika Némethová, PhD.
Recenzenti:	JUDr. Ing. Andrea Bilas Ševčíková, PhD. JUDr. Ľubica Saktorová, PhD., LL.M., M.A. JUDr. Lenka Ušiaková, PhD.
Zostavovateľ:	doc. Dr. iur. JUDr. Ing. Michal Turošík, PhD. Mgr. Miroslava Dolíhalová Mgr. Jakub Dzimko
Vydavateľ:	Belianum. Vydavateľstvo Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici. Právnická fakulta Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici
Návrh obálky:	Mgr. art. Zuzana Ceglédiová
Rok vydania:	2021
Počet strán	96

„Príspevky neprešli jazykovou korektúrou“

ISBN 978-80-557-1865-1

DOI: <https://doi.org/10.24040/pros.13.11.2020.ssvc>

ISBN 978-80-557-1865-1